

Kolonialismin monet merkitykset norjalaisessa mediassa

Analyysi Dagsavisen- ja Nettavisen-lehtien yhteiskunnallisesta keskustelusta 2000-luvulla

Poliittisen historian
Pro gradu -tutkielma

Laatija:
Greta Virkki

23.3.2026
Turku

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Poliittinen historia

Tekijä: Greta Virkki

Otsikko: Kolonialismin monet merkitykset norjalaisessa mediassa: Analyysi Dagsavisen- ja Nettavisen-lehtien yhteiskunnallisesta keskustelusta 2000-luvulla

Sivumäärä: 87 sivua.

Päivämäärä: 23.3.2026

Tässä pro gradu -tutkielmassa tarkastelen sitä, kuinka kahdessa norjalaisessa lehdessä, Dagsavisenissa ja Nettavisenissa, on keskusteltu kolonialismista vuosina 2004–2024. Tutkin, miten lehtien kuvaama yhteiskunnallinen keskustelu on muuttunut näiden vuosikymmenten aikana ja millaisten teemojen ympärille keskustelu rakentuu. Käytän tutkimusmenetelminä käsittehistoriaa, jälkikoloniaalista tutkimusotetta sekä alkuperäiskansojen metodologioita (engl. *Indigenous methodologies*).

Primääriaineistoni perusteella norjalainen keskustelu kolonialismista rakentuu seuraavien limittäisten teemojen ympärille. Kolonialismin historiallista taakkaa muistellaan kansainvälisellä tasolla ja kotimaan kontekstissa. Näissä keskusteluissa pohditaan sitä, miten kolonialismin perintö yhä näkyy. Keskusteluun liittyy kulttuurisodiksi kutsuttu ilmiö, jossa toinen osapuoli korostaa kolonialismin historian merkitystä nykyhetkelle ja toinen taas vähättelee sitä. Kolonialismia on myös ymmärretty rasismien, maahanmuuton ja radikalisoitumisen kautta. Keskustelua on lisäksi käyty Saamenmaasta ja saamelaisista, vaikka näiden omaa ääntä kuullaan melko heikosti. Ajankohtainen Saamenmaahan liittyvä aihe on vihreä kolonialismi, mistä on keskusteltu Norjassa runsaasti. Uuskolonialismiin, jonka voi ymmärtää vihreän kolonialismin yläkäsitteeksi, liittyvä keskustelu nousee esiin jo tarkastelussa olevan ajan alkupuolella. Primääriaineistossani uuskolonialismia esimerkiksi ehdotetaan käsitteeksi, jolla voisi kuvata sopivammin 2000-luvun alkua kuin jälkikoloniaalisuuden tai dekoloniaalisuuden termeillä.

Tutkielmani keskeisimpänä tuloksena voi pitää sitä, että kolonialismi ei ole ainoastaan menneen ajan ja maailman ilmiö. Sitä vastoin se näyttäytyy muuttuvana, ajankohtaisena ja jatkuvasti kiistanalaisena. Sen merkitykset vaihtelevat keskustelun teemojen, kontekstien ja toimijoiden mukaan. Kolonialismi toimii mediakeskusteluissa monikäyttöisenä kiistakäsitteenä; sillä nimetään vallan epäsymmetrioita muun muassa Saamenmaalla ja Palestiinassa. Käsitettä käytetään myös torjumaan kriittisiä tarkasteluja, mikä näkyy ”woke”-kulttuurin vastustamisena ja sananvapauden puolustamisena.

Avainsanat: Norja, kolonialismi, uuskolonialismi, vihreä kolonialismi, muistin politiikka, ekseptionalisismi

Sisällysluettelo

1	Johdanto	1
1.1	Primääriaineisto	3
1.2	Metodologia	6
1.3	Keskeiset käsitteet	11
2	Kolonialismin perintö, muistaminen ja kulttuurikiistat	14
2.1	Kolonialismista maailmalla	14
2.2	Kolonialismista kotimaassa	19
2.3	Muistipoliittinen kamppailu taiteesta	24
3	Kolonialismin yhteys radikalisoitumiseen ja maahanmuuttoon	31
3.1	Terrorismi ja ääriliikkeet	31
3.2	Maahanmuutto ja rasismi	37
4	Vihreä kolonialismi ja Saamenmaa	41
4.1	Tuulivoimalatapauksen taustat	42
4.2	Tuulivoimalatapausta koskevat debaattit	44
4.3	Vihreä kolonialismi ja sen monet ulottuvuudet	48
5	Uuskolonialismi ja globaalit kontekstit	53
5.1	Länsimaiset toimijat ja resurssien hallinta globaalissa etelässä	54
5.2	Kiinan rooli uuskolonialismissa	57
6	Johtopäätökset	62
	Lähteet	67
	Liitteet	87
	Liite 1. Taulukko primääriaineiston artikkelityyppien lukumäärästä ja julkaisu vuosista	87

1 Johdanto

– – kolonialismi kehittyi: se ei rajoitu siihen, että valtio yksinkertaisesti hallitsee ja käyttää hyväkseen maata. Sen sijaan kolonialismi on jatkuva kehityskulku, joka keksii uusia tapoja uudelleen kolonisoida maata. Alkuperäiskansana meidän on uskottava, että tämä kierre voidaan katkaista ja että on olemassa toinen tapa, jolla voimme olla rinnakkain olemassa ja tehdä yhteistyötä.¹

Näin ylijärjestyksen Saamelaisneuvoston² puheenjohtaja Per-Olof Nutti avaa ymmärrystään kolonialismin käsitteestä Saamelaisneuvoston ja Amnestyn vuonna 2025 julkaisemassa raportissa vihreästä kolonialismista. Tässä pro gradu -tutkielmassa vastaan kysymykseen siitä, kuinka kolonialismista keskustellaan kahdessa norjalaisessa keskisuudessa sanomalehdessä, Nettavisenissa ja Dagsavisenissa, vuosina 2004–2024. Lisäksi analysoin sitä, millaisiin teemoihin ja konteksteihin kolonialismi lehdissä yhdistetään. Pohjoismaat on perinteisesti ymmärretty joko koloniaalisen kulttuurin ulkopuolella toimivina tahoina tai puhtaasti kolonialismin passiivisina uhreina. Jälkimmäistä narratiivia tavataan erityisesti Norjan ja Suomen yhteydessä, joiden ei katsota olleen suurvaltoja siirtomaa-aikana. Tästä huolimatta viimeisten vuosikymmenten aikana tutkimusta Pohjoismaiden ja Skandinavian jaetusta koloniaalisesta osallisuudesta on tehty huomattavasti enemmän.³

Jälkikoloniaaliset tutkijat Patricia Purtschert, Francesca Falk ja Barbara Lüthi (2015) toivat keskusteluun tutkimuksellisesti merkittävän näkökulman esseessään, jossa he analysoivat Sveitsin asemaa ”koloniaalisena sivustakatsojana”. He esittelevät käsitteen ”kolonialismi ilman siirtomaita”, jonka he toteavat kuvastavan Sveitsin kaltaisten maiden erityistä jälkikoloniaalista asetelmaa. Nämä valtiot osallistuivat merkittävästi kolonialismiin, ja kolonialismi puolestaan vaikutti niihin. Tämä tapahtui siitä huolimatta, että ne eivät ymmärtäneet tai käsitteellistäneet tapahtunutta kolonialismiksi. Sekä sen hallituksen että julkisen keskustelun perusteella Sveitsi olisi siten sopiva toimimaan neuvottelijana kolonialismin jälkiselvittelyissä. Kirjoittajat rinnastavat ilmiön myös Pohjoismaihin ja

¹ “Just transition or ‘green colonialism’?” Saamelaisneuvoston ja Amnestyn raportti 2025, 5. Tekijän käännös.

² Pohjoissaameksi Sámiráddi, englanniksi The Saami Council. Saamelaisneuvostolla on jäsenjärjestöjä Norjan lisäksi Ruotsissa, Suomessa ja Venäjällä. Se on perustettu jo vuonna 1956.

³ Ks. esim. Keskinen, Tuori, Irni ja Mulinari (toim.) 2009; Loftsdóttir ja Jensen (toim.) 2012; Naum ja Nordin (toim.) 2013.

ehdottavat pohjoismaisen kolonialismin tutkimukseen luotujen käsitteiden sopivan myös Sveitsiin.⁴

Norjalaista yrittäjyyttä Afrikassa ja Oseaniassa tutkitaan historiantutkija Kirsten Alsaker Kjerlandin ja sosiaali antropologi Bjørn Enge Bertelsenin (2015) toimittamassa teoksessa, jossa haastetaan kuva Norjasta maana, jonka globaali vaikutusvalta on ollut läpikotaisin hyväntahtoista. Bertelsen kuvaa norjalaisia teoksen johdannossa ”ei-koloniaalisina kolonisoijina” (engl. *noncolonial colonials*). Kasvatustieteilijät Paul Thomas ja Jocelyne Von Hof (2024) ovat puolestaan kirjoittaneet tutkimusartikkelin Norjan osallisuudesta transatlanttiseen orjakauppaan. He liittävät 1970-luvulla löytyneen orjakauppalaivan hylyn ja siitä viime vuosina käydyin keskustelun *Black Lives Matter* ja *Rhodes Must Fall* -liikkeisiin sekä afroamerikkalaisen George Floydin murhaan.⁵ Olen kuitenkin löytänyt vain vähän tutkimusta, jossa keskityttäisiin ainoastaan Norjaan ja sen asukkaiden käymään julkiseen keskusteluun koloniaalisista teemoista.

Sosiaali antropologi Marianne Gullestadin (2004) koloniaalisen tutkimuksen klassikkoartikkelin mukaan enemmistö norjalaisesta valtaväestöstä uskoo olleensa Tanskan kolonialismin uhreja. Usein tällaisissa keskusteluissa tulee esille myös se, kuinka kansallissosialistinen Saksa miehitti Norjaa toisen maailmansodan aikana. Lisäksi norjalaisille on ominaista ajatella, että jos he eivät tiedosta rasistista kulttuuria, se ei vaikuta heidän käytökseensä ja ajatuksiinsa. Mielikuvan norjalaisten syyttömyydestä kolonialismiin uskotaan perustuvan esimerkiksi sille, että he kannattivat USA:n ihmisoikeusliikettä ja Etelä-Afrikan apartheidin vastaista taistelua. Norja on ollut keskeisessä roolissa neuvottelemassa rauhaa Lähi-idän maihin, Guatemalaan, Sri Lankaan ja Kolumbiaan. Se on lisäksi niiden maiden joukossa, jotka käyttävät suhteellisesti eniten rahaa kehitysyhteistyöhön globaalien etelän maiden kanssa. Väitteet kolonialismin ja rasismin vaikutuksesta norjalaiseen yhteiskuntaan uhkaavat siten kollektiivista kansakunnan muistia. Norjassa rasismin uskotaan ilmenevän ainoastaan yksittäistapauksina, joilla ei ole rakenteellisia taustoja.⁶

Suoranaisten koloniaalisten pyrkimysten lisäksi Pohjoismaat, Norja mukaan lukien, kokivat olevansa länsimaita ja eurooppalaisia. He samaistuivat kolonisaatioon myös silloin, kun eivät

⁴ Purtschert, Falk ja Lüthi 2015, 286–289, 292.

⁵ Bertelsen 2015, 2; Thomas ja Von Hof 2024.

⁶ Gullestad 2004, 182–183.

olleet siinä aktiivisina osallistujina. Historiallinen arkeologi Audrey Horningin (2013) mukaan skandinaavista kolonialismia on tärkeä tutkia, sillä sen perintö on yhä ratkaisematta. Hän yhtyy useisiin muihin tutkijoihin väitteessään, jonka mukaan mennyt ja nykyinen kolonialismi limittyvät eikä niiden vaikutukselta voi välttyä. Saamelaisen kulttuurin professori Veli-Pekka Lehtolan (2015) mukaan saamelaisten norjalaistamispolitiikkaa ajoivat samat ihmiset, jotka aktiivisesti puolustivat kolonialismia.⁷ Tutkielmassani käsitellään alkuperäiskansoja erityisesti keskustelussa saamelaisten oikeuksista.

1.1 Primääriaineisto

Pro graduni primääriaineistona käytän norjankielisten Nettavisenin ja Dagsavisenin uutisartikkeleita, jotka löytyvät lehtien nettisivuilta hakusanalla *kolonialisme*. Nettavisenin perustettiin vuonna 1996 ja sitä julkaistaan ainoastaan internetversiona, jota päivitetään jatkuvasti. Lisäksi kerran viikossa julkaistaan e-lehti PDF-muodossa. Keskimääräinen päivittäinen lukijamäärä oli lähes 490 000 vuoden 2024 toisella neljänneksellä, mikä asettaa Nettavisenin Norjan luetuimpien sanomalehtien joukkoon. Sen omistaa Norjan suurin mediakonserni *Amedia AS*, jonka alaisuudessa toimii noin sata lehteä ja internetsivustoa. Nettavisenin keräsi norjalaisista lehdistä eniten uusia lukijoita vuoden 2023 alkuneljänneksellä.⁸ Mikäli kehityssuunta on pysynyt sittemmin samanlaisena, Nettavisenin lukijamäärän kasvu voi heijastella sitä, että sen artikkelivalikoima edustaa yhä paremmin norjalaisia lukuintressejä.

Lisäksi mielenkiintoisena yksityiskohtana uutissivustosta nousee esiin se, että päätoimittajan mukaan Nettavisenin on Norjan suurista lehdistä ainoa, joka asemoituu poliittisen keskustan oikealle puolelle.⁹ Norjalaisessa politiikassa puolueet jakautuvat vasen-oikea-akselille sen mukaan, kuinka tärkeänä ne pitävät taloudellista tasa-arvoa sekä julkista suunnittelua ja valvontaa. Oikeiston (norj. *høyresiden*) kaltaisia termejä käytetään kuvaamaan Norjassa erityisesti konservatiivisia ja liberalistisia puolueita, jotka kannattavat rajoitettua valtiota eivätkä pidä taloudellista suunnittelua kovin keskeisenä. Norjalaisen vasemmiston (norj.

⁷ Höglund 2017, 119; Horning 2013, 298; Lehtola 2015, 28–30.

⁸ ”Nettavisen”, Store norske leksikon; ”Nettavisen øker mest av avisene i Norge”. Pål Nisja Wilhelmsen ja Even Hye T. Barka, *Nettavisen*, 25.5.2023.

⁹ ”Nettavisen-redaktør blant de best likte kommentatorene”. Trond Lepperød, *Nettavisen*, 9.4.2018.

venstresiden) tunnusmerkkinä pidetään myönteistä suhtautumista julkishallintoa ja varallisuuden uudelleenjakoa kohtaan.¹⁰

Poliittista jakaumaa tasoittamaan valitsin primääriaineistoni täydennykseksi todennäköisesti enemmän vasemmalle asettuvan julkaisun. Dagsavisen on ollut norjalaisen työväenpuolueen lehti, jonka tarkoituksena oli yhdistää jakautunut työväenluokka. Vuonna 1999 lehti irtautui virallisesti työväenliikkeestä ja julisti olevansa moderni ja riippumaton julkaisu. 2000-luvun ajan se on ollut osa *Mentor Medier AS* -mediakonsernia. Dagsavisen julkaistaan paperiversiona kolme kertaa viikossa ja sen internetversiota päivitetään jatkuvasti. Päivittäisiä lukijoita internetissä ja paperilla oli keskimäärin noin 96 000 vuoden 2024 toisella neljänneksellä, mikä tekee siitä Nettavisenia selvästi pienempilevikkisen julkaisun.¹¹

Valitsin tutkielmani aikarajaukseksi 2000-luvun, sillä sen aikana keskustelun määrä on todennäköisesti lisääntynyt tutkimuksen lisäksi akatemian ulkopuolella. Tarkemmat vuosiluvut määräytyivät saatavan aineiston mukaan, kun Nettavisenin internetsivuilla vanhin hakua vastaava artikkeli oli vuodelta 2007 ja Dagsavisenissa vuodelta 2004. Tarkastelu päättyy vuoden 2024 loppuun, jolloin primääriaineisto kattaa kaksi vuosikymmentä. Nettavisenista *kolonialisme*-hakusanalla löytyy 52 artikkelia, joista aikaisin on julkaistu 18.1.2007 ja viimeisin 9.6.2024. Dagsavisenin internetsivuilta löytyy 127 hakusanaa vastaavaa artikkelia, joista ensimmäinen on julkaistu 30.4.2004 ja uusin 3.10.2024. Tarkempi lehtien, artikkelityyppien ja vuosilukujen mukaan jaoteltu taulukko löytyy liitteestä numero 1. Kiinnostavasti Dagsavisenin aihetta käsittelevien artikkelien määrä on yli kaksinkertainen Nettaviseniin verrattuna, vaikka jälkeen mainittu on levikiltään lähes viisinkertainen Dagsavisenin suhteen. Mahdollisesti aihetta on käsitelty monipuolisemmin Dagsavisenissa.

Olen suomentanut artikkelien suorat lainaukset itse ja käyttänyt yksittäisissä hankalissa ilmaisuissa apuna DeepL-käännöstyökalua. Artikkelien aiheet vaihtelevat laidasta laitaan, eikä kaikista voi otsikon tai ingressin perusteella odottaa mainintoja kolonialismista tai tähän liittyviä teemoja. Yhteys kolonialismiin vaikuttaa näennäisesti kapealta tai pinnalliselta osassa

¹⁰ ”norske politiske partier”, Store norske leksikon; ”høyresiden”, Store norske leksikon; ”venstresiden”, Store norske leksikon. Norjassa oikealle asettuvia puolueita ovat Høyre ja Fremskrittspartiet, jotka käyttävät itsestään termiä ”porvarillinen”. Keskustapuolueiksi käsitetään Senterpartiet, Kristelig Folkeparti ja Venstre, jotka kuvailevat itseään ”ei-sosialistisiksi”. Vasemmalle kuuluvat taloudellista tasa-arvoa eniten painottavat sosialistiset puolueet: Rødt, Sosialistisk Venstreparti ja Arbeiderpartiet.

¹¹ ”Dagsavisen”, Store norske leksikon.

artikkeleita, erityisesti niissä, jotka ovat aineistoni vanhemmasta päästä. Uskon tämän kuvaavan sitä, kuinka kolonialismikeskustelu on ajan myötä monipuolistunut sekä kehittynyt entistä poikkitieteellisemmäksi teemaksi.

Artikkelit tarjoavat tässä tutkielmassa analysoitavaksi laajan skaalan erilaisia teemoja, jotka voidaan yhdistää kolonialismiin. Osaa aiheista, joiden oletin tulevan ilmi artikkeleista ja koen tärkeiksi kolonialismikeskustelun kannalta, ei mainittu aineistossa ollenkaan. On mahdotonta sanoa, onko näistä kirjoitettu lehdissä mainitsematta hakusanaa *kolonialisme* vai ovatko ne tulleet kokonaan ohitetuiksi. Jotkin aiheet tai teemat tulevat ilmi useammassa artikkelissa syystä, joka ei ole täysin selvä. Suurin osa artikkeleista käsittelee keskenään eri aiheita. Kuitenkin niistä erottuu tietynlaisia yhtäläisyyksiä, joiden mukaan muodostin tutkielmani rakenteen.

Ensimmäinen merkittävä yhteinen teema käsittelee sitä, kuinka kolonialismin historia ja perintö käsitetään. Toinen aineistossani toistuva teema on maahanmuuton, rasismien ja radikalisoitumisen yhdistäminen kolonialismiin. Kolmas kategoria on mahdollisesti ennalta-arvattavin Norjan kontekstissa, sillä siinä analysoidaan saamelaiden kohtaamaa kolonialismia. Samaan kategoriaan laskin kuuluvaksi myös maininnat vihreästä kolonialismista siltä osin, kun se yhdistetään saamelaisiin. Viimeiseksi teemaksi muodostui uuskolonialismi, joka ilmenee aineistossani sekä ilmiönä, johon Norja saattaisi olla osallinen, että ainoastaan muiden valtioiden ja toimijoiden harjoittamana.

Tutkielmassani halusin keskittyä virallisten asiakirjojen, kuten Norjan parlamentin tuotosten, sijaan keskusteluun, johon voisi osallistua ainakin teoriassa kuka tahansa poliittiseen eliittiin kuulumatonkin. Median näkökulma uutisarvoisiin asioihin voi erota poliittisten toimijoiden näkemyksistä. Tästä huolimatta myös media seuraa aina omaa aikaansa ja yhteiskuntaansa. Vaikka mediaa kuvataankin usein ihanteellisesti ”vallan vahtikoiraksi”, puolueet ja muut poliittiset toimijat katsovat sen usein puolueelliseksi.¹²

Monet nyky-yhteiskunnan tekstit ovat intermediaalisia eli samoista tekstituotoksista julkaistaan useita versioita eri alustoilla. Osassa primääriaineistoni artikkeleista tapahtuneesta raportoidaan ainakin näennäisen objektiivisesti, kun taas osa heijastaa selkeästi kolumneina

¹² Katajisto 2022, 98–99, 104.

(norj. *kommentaren*) tai mielipidekirjoituksina (norj. *debattinnlegg*) kirjoittajan subjektiivista näkemystä. Neutraalimmalta vaikuttavien artikkelien kirjoittajana mainitaan ajoittain norjalainen uutissivusto *Norsk Telegrambyrå* NTB, joka tuottaa uutisia useille uutissivustoille. NTB taas saa uutisensa kansainvälisiltä toimistoilta kuten Reutersilta ja todennäköisesti ainoastaan kääntää ne sekä selventää kontekstia, jos sen uskotaan olevan tarpeen norjankieliselle lukijalle.¹³

Kun tutkija valitsee tietynlaisen otannan, hän tavoittelee mahdollisimman edustavaa kokoelmaa analyysin kohteeksi. Tutkija voi olettaa otannan olevan edustava, jos hän uskoo otannan tekstien heijastelevan alkuperäisen suuremman joukon eroavaisuuksia.¹⁴ Valitsin tutkielmaani tarkemmin analysoitavaksi sellaisia Nettavisenin ja Dagsavisenin artikkeleita, joiden oletan kiteyttävän hyvin useista artikkeleista tekemiäni havaintoja.

Se, mikä media valitaan primääriaineistoksi, merkitsee paljon. Journalistiset tekstit voivat olla hyvinkin erilaisia keskenään eri lehdissä ja niiden internetversioissa. Kuten kaikella muullakin aineistolla, mediateksteillä on poikkeuksetta tietynlaiset instituutiot, joiden ehdoilla ne syntyivät. Lisäksi olennaista on pohtia kriittisesti sitä, millaiset toimijat niitä kirjoittavat, ketkä niitä muokkaavat ja jakelevat. Ja loppujen lopuksi on kysyttävä sitä, millaista lukijaa ajatellen mediateksti on luotu.¹⁵ Dagsavisenin ja Nettavisenin lukijakunnat voivat hyvin erota toisistaan, sillä niiden tausta ja emoyhtiöt ovat erilaiset. Todennäköisesti niiden kirjoittajat luovat artikkeleitaan erilaiselle yleisölle erilaisin tarkoituksin.

1.2 Metodologia

Tässä pro gradussa hyödynnän primääriaineiston analysoimiseen elementtejä käsitehistoriasta, jälkikolonialisesta tutkimusotteesta ja alkuperäiskansojen metodologioista (engl. *Indigenous methodologies*). Käsitehistoriassa syvennytään merkitysten muutoksiin yhteisöissä, yksilöiden toiminnassa ja näiden vuorovaikutussuhteessa pitkällä aikavälillä. Keskeisten yhteiskunnallisten käsitteiden otaksutaan olevan kiistanalaisia tai vähintäänkin ambivalentteja. Lisäksi niitä voi olla hankala määritellä täydellisesti. Käsitehistoriassa uskotaan myös siihen, että kielellinen muutos sekä kuvastaa yhteiskunnan historiallista

¹³ Vuori 2021; ”Hvor kommer nyhetene fra?” Mediebedriftenes landsforening.

¹⁴ Vuori 2021.

¹⁵ Ibid.

muutosta että konstruoi sitä. Uusien käsitteiden ilmestyessä monet ihmiset tulkitsevat, että ajatustavat ovat murroksessa ja auttavat oikeuksien tavoittelussa. Joillekin ne saattavat taas olla hämmentäviä.¹⁶

Ensisijaisena käsitehistorian tutkimusmenetelmänä käytetään laadullista tekstianalyysyä, joten siinä hyödynnetään runsaasti historiantutkimuksessa perinteiksi tulleita lähdekritiikkiä ja hermeneutiikkaa. Näiden vuoksi suuntauksessa keskitytään selvittämään lähteiden kontekstia, esitetään kysymyksiä ja muotoillaan näitä uudelleen dialogissa aineiston kanssa. Asettamalla aineisto oikeaan kontekstiin voidaan muun muassa olettaa, millaiset rajat ajalle sopivalle tai tavalliselle kielenkäytölle oli sekä milloin sanojen käyttötavat kuvastivat murrosta.

Käsitehistoriassa tarkastellaan sitä, kuinka eri ryhmät määrittelevät ja arvottavat käsitteitä sekä tämän kautta pyrkivät vaikuttamaan muiden mielipiteisiin ja tuleviin prosesseihin.

Tällaiseen tutkimusprosessiin kuuluu havainnollistavien, eli keskustelukulttuuria edustavien tai siitä poikkeavien, esimerkkien havainnointi. Tutkimuskirjallisuudella tuetaan kontekstuaalisovvaa analyysyä, jolla yritetään tavoittaa tutkittavan käsitteen merkitykset eri konteksteissa.¹⁷ Tämä on hyvin merkittävää tutkimukselleni, jossa kolonialismin käsite ja se, kuka sen määrittää ja millä tavalla, voi tarkoittaa joko vapautumista tai uutta sarron aikaa marginalisoiduille ryhmille. Kontekstin luomiseen kuuluu olennaisesti se, että selvitan asiansyhteyden ja toimijoiden merkityksen juuri norjalaisessa keskustelussa.

Diskurssianalyysiin rinnastettuna käsitehistoria painottaa enemmän historiallisten toimijoiden vaikutusmahdollisuuksia ja kiistanalaisten käsitteiden merkityksiä, joiden pohjalta diskurssit kehittyvät. Käsitehistoriaan liittyy läheisesti niin kutsuttu kielellinen käänne, jonka mukaan käsitteillä ei voi heijastaa todellisuutta neutraalisti. Niillä samanaikaisesti konstruoidaan todellisuutta ja ohjataan ihmisten ajattelua ja tekoja. Jos käsitteiden merkityksiä tai arvoituksia pyritään muokkaamaan tietoisesti, osallistutaan poliittiseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan ja kamppailuihin. On erityisen palkitsevaa tutkia sitä, kuinka kansainvälisiä vaikutteita otetaan ja muokataan omaan käyttötarkoitukseen sopiviksi. Tällöin uudenlaisten käsitteiden luomisessa ja omaksumisessa huomioidaan erilaiset keskusta–periferia-rakennelmat.¹⁸ Nämä vastaparit ovat olennaisia kolonialismin tutkimuksessa, sillä perinteisesti Eurooppa on

¹⁶ Marjanen ja Ihalainen 2022, 65–66.

¹⁷ Kärrylä 2022, 118, 124; Marjanen ja Ihalainen 2022, 67, 71.

¹⁸ Ibid., 72, 75; Kärrylä 2022, 112–114.

käsitetty kaikenlaisen kehityksen, taiteen ja tieteen keskuksena, kun taas kolonisoitujen alueiden on katsottu olevan etäisiä ja kehittymättömiä.

Kansallista historiaa tulisi pystyä vertailemaan muihin vastaaviin kuin ulkopuolisen näkökulmasta. Siten ainutlaatuisiksi uskotut kansalliset ilmiöt voitaisiin asettaa osaksi yleistä historiallista kehityskulkua. Käsittehistoriassa tämä on luontevaa, sillä usein siinä tutkitaan käsitteitä, jotka ovat luontaisesti ylirajaisia. Siinä keskitytään myös toimijoihin, jotka luovat rajat ylittävää käsitteistöä. Kun samankaltaisia tai vaihtoehtoisia prosesseja huomataan myös toisissa kansakunnissa, käsitys oman kansallisen historian ainutkertaisuudesta alkaa horjua. Näin voidaan tiedostaa entistä paremmin, miten menneisyyttä käytetään poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi.¹⁹ Tämä keskustelu sivuaa ekseptionalismien käsitettä, jolla on kuvattu pohjoismaalaista itsekäsitystä koloniaalisesta osallisuudesta. Koloniaalisuus on ominaisuudeltaan ylirajaista, ja se yhdistää todennäköisesti jokaisen kansan historian toisiinsa.

Feministisen käsityksen mukaan henkilökohtainen on poliittista. Kun tämä ajatus sisällytetään historiantutkimukseen, myös marginaalisiksi katsotut ryhmät saavat tilaa tutkimuksessa. Nykyään poliittinen historia käsitetään tutkimukseksi vallasta ja vaikuttamisesta sen sijaan, että keskityttäisiin vaikuttamiseen ainoastaan valtiollis-poliittisessa järjestelmässä. Käsittehistoriallisesta näkökulmasta katsottuna yhteiskunnallisessa keskustelussa on kyse käsitteiden kehittämisestä, määrittämisestä ja arvottamisesta. Näiden välityksellä kamppaillaan tilasta ja vallasta. Muiden mielipiteisiin vaikutetaan usein tahtomattaankin kielenkäytöllä.²⁰ Kun puhutaan marginalisoiduista ryhmistä sekä tilasta ja vallasta, tilannetta voitaisiin mahdollisesti kutsua enemmänkin tilan ja vallan puutteeksi.

Historiantutkija Janne Lahti on perehtynyt jälkikoloniaaliseen tutkimusotteeseen ja siihen, kuinka sitä voidaan hyödyntää juuri historiantutkimuksessa. Hänen mukaansa tutkijan on tavoiteltava sitä, että ohittaisi niin kutsutun länsimaisen totuuden, asettaisi länsimaisten arvojen maailmanlaajuisuuden kyseenalaiseksi ja näkisi maailman alistettujen näkökulmasta. Jälkikoloniaalisen tutkimusotteen ydinajatus on, että tieto ja subjekti muodostuvat kielen ja diskurssien mukaan. Siispä mikään verbaalinen ilmaisu ei ole ilman merkitystä tai viaton.

¹⁹ Marjanen ja Ihalainen 2022, 79–80.

²⁰ Katajisto 2022, 91; Marjanen ja Ihalainen 2022, 66.

Esimerkiksi länsimaiden taipumuksella kuvailla totuuksia muusta maailmasta on oma tarkoitusperänsä. Näin ne pystyvät kontrolloimaan, toiseuttamaan ja legitimoimaan muun maailman riistämisen.²¹

Jälkikoloniaalisen tutkimuksen merkkiteoksena ja akateemisena syntyinä tunnustetaan usein palestiinalaisamerikkalainen kirjallisuudentutkija ja ihmisoikeusaktivisti Edward W. Saidin teos, *Orientalismi* (1978). Saidin mukaan lännen ja idän välinen suhde pohjautuu epäsuhtaiseen valtaan, jonka seurauksena länttä luonnehditaan aktiiviseksi ja itää passiiviseksi toimijaksi. Lännen kuvataan usein toimivan rationaalisesti, kun itä taas näyttäytyy emotionaalisenä toiminnan objektina. Orientalismille on tyypillistä kahtiajako binääreihin ja erilaiset vastakkainasettelut. Dekolonisoivan tutkimuksen asiantuntija Bagele Chilisan mukaan jälkikoloniaalisen teorian pohjalta voidaan paljastaa, kuinka akateemisessa diskurssissa käytetään toiseuttavia ideologioita siihen, että maailmasta tehdään järkeä jakamalla kahteen ääripäähän. Näitä voivat olla esimerkiksi kolonisoija–kolonisoitu sekä ensimmäinen maailma – kolmas ja neljäs maailma. Vastapareilla vähennetään alkuperäiskansojen tuottaman tiedon arvoa ja marginalisoidaan kolonisoitujen toisten äänet.²²

Māori-kansaan kuuluvan tutkijan Linda Tuhiwai Smithin mukaan kolonisoijan ja kolonisoidun kategoriat eivät kuitenkaan ole yksinkertaisia vastapareja. Ne muodostuvat useista suhteista, joista osa on selkeämmin vastakkaisia. Kahtiajako ei myöskään ota huomioon eri kerrostumien muodostumista, joka on tapahtunut molempien ryhmien sisällä ja niiden välillä. Kolonialismia ei voi etäännyttää Euroopasta väittämällä, että se tapahtui jossakin epämääräisessä kaukaisuudessa. Päinvastoin Eurooppaa ei voinut käsittää ilman muuta maailmaa eikä sen kolonisoivia asukkaita voinut olla olemassa ilman kolonisoituja.²³

Uudet tutkimussuuntaukset ovat ponnistaneet jälkikoloniaalisesta näkökulmasta. Näistä yksi on asutuskolonialismin tutkimus, jossa keskitytään erityisesti alkuperäiskansojen asemaan.²⁴ Tutkielmassani tällaista keskustelua edustavat pohdinnat saamelaisista ja palestiinalaisten asemasta. Alkuperäiskansojen metodologiat lähestyvät yleensä kulttuurisia käytäntöjä, arvoja ja käyttäytymistapoja olennaisena osana metodologioita. Smithin mukaan tutkimus on

²¹ Lahti 2022, 179.

²² Ibid., 182–183; Chilisa 2012, 49.

²³ Smith 2012, 28; Lahti 2022, 182–183.

²⁴ Ibid., 185, 188, 193–194.

merkittävä kamppailukenttä kahden ääripään välillä: länsimaiden edut ja tavat tietää sekä ”toisten” edut ja tavat vastustaa.²⁵ Tässä tapauksessa ”toisilla” Smith todennäköisesti tarkoittaa juuri alkuperäiskansoja, mutta mahdollisesti myös muita kolonisoituja tai muuten marginalisoituja ihmisryhmiä.

Keskustelu kiistanalaisista tarinoista ja monipuoliset diskurssit menneisyydestä liittyvät vahvasti nykypäivän alkuperäiskansojen jokapäiväiseen politiikkaan. Ne ovat yhteisöjä, jotka arvostavat kerronnallisia tapoja tietää. Heidän historiansa ja kertomuksensa on säilytetty omien tietojärjestelmien kautta. Länsimaat ovat luokitelleet ne uudelleen tarinankerronnallisiksi traditioiksi historiankertomusten sijaan. Kansainväliset toimijat hyväksyvät ja tunnustavat alkuperäiskansojen selonteot valideina tulkintoina tapahtuneesta vain erittäin harvoin. Siispä alkuperäiskansojen tarve kertoa omia tarinoitaan on yksi merkittävä vastarinnan muoto.²⁶

Alkuperäiskansojen metodologioita käytetään silloin, kun huomioidaan kolonisoitujen kansojen tavat nähdä todellisuus ja tietäminen. Tällöin myös arvojärjestelmä rakennetaan alkuperäiskansojen tietojärjestelmien mukaan. Näihin liittyy läheisesti myös ”vastaan tutkiminen” (engl. *researching back*), jolloin kyseenalaistetaan se, kuinka eri tieteenaloilla käytetään toiseuttamisen ideologiaa sekä kuvaillaan ja teoretisoidaan kolonisoitua toista. Kolonisoituja toisia on myös estetty nimeämstä ja edes tietämästä omasta viitekehksestään. Toiseuttamisella taas tarkoitetaan sitä, että länsimainen tieto käsitetään normina ja muut tietojärjestelmät alempiarvoisina ja erilaisina. Jälkikoloniaalisen tutkimusotteen avulla on pystytty osoittamaan, että mikään tutkimusaihe tai teoria ei ole voinut välttää Eurooppakeskeisen kolonialismin ja modernin imperialismin vaikutusta. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää antaa tilaa ja kuunnella historiallisten vaiennettujen ryhmien ääniä.²⁷ Tässä tutkielmassa noudatan tätä parhaan kykyni mukaan esimerkiksi siten, että alkuperäiskansojen näkökulmien tai kertomuksien puuttuessa primääriaineistostani tuon keskusteluun mukaan heihin tai muihin marginalisoituihin ryhmiin kuuluvia tutkijoita.

²⁵ Smith 2012, 2, 7, 15–16.

²⁶ Ibid., 30–31, 34, 36.

²⁷ Chilisa 2012, 8–9, 13–14, 46–47.

1.3 Keskeiset käsitteet

Tämän pro gradun kannalta keskeisimpiä käsitteitä ovat kolonialismi, koloniaalisuus, koloniaalinen osallisuus, uuskolonialismi, vihreä kolonialismi, ekseptionalisismi ja muistin politiikka. Kolonialismi ylivallan muotona viittaa kansan hallitsevan toista käyttämällä hyväksi niiden välistä kehityskuilua taloudellisesti, poliittisesti ja ideologisesti. Käsitettä on hyödynnetty kauan viitekehyksenä ymmärtämään niitä kehityskulkuja, jotka liittyvät uudisasukasyhteisöjen perustamiseen. Yhä useammalle tutkijalle kolonialismin käsite merkitsee lisäksi joukkoa monitulkintaisia ja ehdottoman epäsymmetrisiä valtasuhteita valtaväestön ja alkuperäiskansojen välillä.²⁸

Koloniaalisuuden käsitteellä kuvaillaan länsimaisen sivilisaation loogista, älyllistä ja rakenteellista perustamista, joka mahdollisti kolonialismin, mutta oli myös olemassa ennen sitä ja sen jälkeen. Sitä voi kuvata ajatustapana ja viitekehyksenä, joka on mahdollistanut olosuhteet kolonialismin alussa ja ne, joissa se yhä on tänä päivänä olemassa. Siten kolonialismi muodostaa ainoastaan yhden osan laajemmasta viitekehyksestä, koloniaalisuudesta, johon se sisältyy. Koloniaalisuus on moderniuden ”synkempi puoli”, joka muodostuu eri osista, jotka sitovat yhteen kapitalistisen, patriarkaalisen, rasistisen ja uskonnollisen hierarkian niin kutsutun koloniaalisen vallan alle.²⁹

Koloniaalinen osallisuus on käsite, joka on luotu selittämään kolonialismin historiaa Pohjoismaissa. Se kuvastaa maiden kolonialismin ja muiden toimijoiden yhteyttä silloin, kun osapuolilla ei ole ollut hallinnassaan merentakaisia siirtomaita. Muun muassa osallistuminen länsimaisiin diskursseihin voidaan ymmärtää koloniaalisena osallisuutena. Siten Pohjoismaat ovat olleet osallisia Euroopan laajentumiseen ja sen seurauksiin kohdemaissa.³⁰ Lisäksi Saamenmaan³¹ kolonisaatio muodostaa yhden merkittävän pohjoismaisen imperialismin keskiön. Aina 1200-luvulta lähtien Saamenmaata ja sen alkuperäiskansaa on jaoteltu, alistettu ja tutkittu.³² On myös mainittava, että Tanska-Norja on hallinnut merentakaisia siirtokuntia

²⁸ Bertelsen 2015, 5; Horning 2013, 297–298.

²⁹ Khan 2025, 569.

³⁰ Merivirta 2020, 452; Kalsås 2024, 33.

³¹ Saamenmaa kääntyy eri tavoin jokaisella saamen kielellä: Pohjoissaameksi Sápmi, luulajansaameksi Sábme tai Sámeednam, eteläsaameksi Saepmie, uumajansaameksi Sábme, inarinsaameksi Sämmeennâm, koltansaameksi Sää'mjännam. Norjan alueella puhutaan nykyään ainoastaan pohjoissaamea, eteläsaamea ja luulajansaamea. Selkeä valtaosa kaikista saamen kielten puhujista puhuu pohjoissaamea.

³² Höglund 2017, 121.

useammalla mantereella. Lisäksi Tanska pitää yhä muodollisesti otteessaan Grönlantia (grönl. *Kalaallit Nunaat*) ja Färsaaria.

Toinen pohjoismaiselle kolonialismille olennainen käsite on ekseptionalismi. Sen voi määritellä ajatustavaksi, jossa ihminen, valtio tai poliittinen järjestelmä ymmärretään muista eroavana ja mahdollisesti parempana. Käsite ei siis määritelmällisesti liity kolonialismiin, vaan sitä on hyödynnetty esimerkiksi keskustelussa yhdysvaltalaisen tuntemasta ylemmydentunnosta maataan kohtaan.³³ Kolonialismin kontekstissa ekseptionalismin katsotaan merkitsevän sitä, että Pohjoismaat käsitetään poikkeustapauksena siten, että ne eivät olisi osa laajempaa eurooppalaista kolonialismia. Tämä näkyy esimerkiksi hallitsevassa käsityksessä, jonka mukaan skandinaavinen osallisuus koloniaaliseen politiikkaan oli vähäistä. Lisäksi heidän vuorovaikutuksensa Afrikassa, Aasiassa ja Amerikassa kohdattujen ihmisten kanssa uskotaan perustuneen yhteistyöhön enemmän kuin riistoon ja alistamiseen. Myös Norjan, Ruotsin ja Suomen harjoittaman saamelaispolitiikan kuvitellaan perustuvan samankaltaiseen tasavertaiseen kohtaamiseen.³⁴

Uuskolonialismin käsite syntyi 1960-luvulla siirtomaiden vapautumisen eli dekolonisaation aikana. Se on tarjonnut tärkeän akateemisen viitekehyksen kolonialismin vastaisille liikkeille etelässä, kuten myös solidaarisuusliikkeille pohjoisessa. Käsitteen keskeisin piirre on se, että vaikka sen kohteena oleva valtio on itsenäistynyt ja siten saanut kansainvälisen suvereniteetin, todellisuudessa sen talousjärjestelmää ja politiikkaa ohjataan ulkopuolelta. Joskin aiemmat siirtomaavallat voivat harjoittaa kyseistä hallintamuotoa, myös uuskoloniaaliset toimijat, erityisesti Yhdysvallat ja kansainväliset korporaatit sekä pankit, ottavat osaa aktiivisesti. Uuskoloniaalisessa ympäristössä ulkomaalaisen pääoman virtaaminen ”vähemmän kehittyneihin” valtioihin ei johda kehitykseen, vaan hyväksikäyttöön ja kasvavaan kuiluun varakkaiden ja köyhien maiden välillä. Usein länsimaista valtavirtaa edustavat tutkijat, ajatuspajat ja uutistoimistot esittävät uuskolonialismin yksinomaan Kiinan ulkopoliittikan piirteenä, jonka tavoitteena on ryöstää muiden maiden resursseja ja pakottaa kokonaisia alueita vaikutusvaltansa piiriin. Näin uuskolonialismi tulee esitettyksi vallankäyttönä, jota ainoastaan autoritääriset valtiot voivat harjoittaa.³⁵

³³ ”Exceptionalism”, Cambridge Dictionary.

³⁴ Lotfsdottir ja Jensen 2012, 2; Lehtola 2015, 23.

³⁵ Degli Esposti 2024, 687–689, 699–700; Lümnen ja Ziai 2025, 6.

Debatti siitä, kuinka maata tulisi tai voisi käyttää ja kenelle se kuuluu, ei ole uusi. Vihreän kolonialismin käsitettä kuitenkin käytetään määrittelemään sitä, kuinka ilmastonmuutoksen ehkäisytoimet ovat vaikuttaneet alkuperäiskansojen tai paikallisten yhteisöjen oikeuksiin ja hyvinvointiin. Nykyisessä keskustelussa käsitteeseen sisällytetään yhä enemmän myös kriittisiä näkökulmia tietynlaiseen politiikkaan. Niitä ajetaan kehitykseen vedoten, vaikka niihin kuuluisi samanaikaisesti toimia, jotka olennaisesti nojaavat lisääntyneeseen sähkönkulutukseen. Näitä voivat olla luonnonvarojen louhinta ja infrastruktuurin kehittäminen.³⁶

Niin kutsutun muistin politiikan (engl. *politics of memory*) käsite on olennainen tutkielmani ensimmäiselle käsittelyluvulle, jossa analysoin kolonialismin perintöä ja muistamista Norjassa. Laajasti määriteltynä muistin politiikalla viitataan diskursseihin ja tapoihin, joilla useat yhteiskunnalliset ja poliittiset toimijat käyttävät menneisyyttä nykyhetkessä olennaisiin tarkoitukseen. Muistin politiikka yhdistetään usein tapaan, jolla valtiot, hallitukset, puolueet ja muut eliittiryhmät ovat pyrkineet vahvistamaan omia tarkoituseriään palvelevia käsityksiä menneestä. Myös useat muistipoliittiset instituutiot museoista kansalaisjärjestöihin ajavat omia muistipoliittisia tavoitteitaan. Lisäksi kansallisten myyttien ja symbolien konstruointi on osa muistin politiikkaa. Nykyisen ylirajaisen muistin politiikan tutkimuksessa kaksi pääasiallista teemaa ovat muistin eurooppalaistaminen ja toisaalta eurooppalaisen muistin provinssialistuminen jälkikoloniaalisella ajalla. Muisti on tärkeä poliittinen resurssi, sillä sen tunteita herättävä voima voi saada ihmiset liikkeelle, jotta he pitäisivät osan menneisyydestään hengissä.³⁷

³⁶ Sandström 2024, 127.

³⁷ Mälksoo 2023, 1–5.

2 Kolonialismin perintö, muistaminen ja kulttuurikiistat

Tässä luvussa käsittelen sitä, millaisia erilaisia tapoja muistaa kolonialismi ja ymmärtää sen perintöä nousee esiin primääriaineistostani. Niitä voivat olla esimerkiksi koloniaalisen kontekstin kieltäminen keskustelussa taideteoksesta silloin, kun taiteen väitetään olevan ainoastaan taidetta. Toinen tapa taas on käyttää kolonialismia siihen, että tietynlaiset tapahtumat asetetaan kontekstiin. Näin esimerkiksi taideteos voidaan sijoittaa osaksi koloniaalisen historian jatkumoa. Tällaisten vastakkaisten mielipiteiden korostuminen aineistossa mukailee niin kutsuttuja kulttuurisotia. Ekseptionalisismi voi näin toimia eräänlaisena puolustusmekanismina niille, jotka vähättelevät jonkin koloniaalista merkitystä. Kolonialismin perinnön taas ymmärrän olevan läsnä silloin, kun jossakin nykyhetken tilanteessa nähdään koloniaalisuuden vaikutus.

Ensimmäisessä alaluvussa jäsentelen Nettavisenin ja Dagsavisenin artikkeleita, joissa kolonialismi esitetään Norjan ulkopuolisena tapauksena, johon sillä ei ole vahvoja sidoksia. Sen jälkeen käyn läpi artikkeleita, joissa kolonialismi asetetaan selvemmin Norjaa ja norjalaisia koskeväksi teemaksi. Viimeiseksi tässä luvussa nostan esiin havaintoja, jotka liittyvät muistin politiikkaan, kulttuurisotiin ja taiteeseen.

2.1 Kolonialismista maailmalla

Osa aineistostani on perinteisiä uutistekstejä, joissa asiat todetaan melko yksioikoisesti. Niistä useampi on aineistoni alkupäästä. Eräs niistä on vuodelta 2007, kun Nettavisenissa käsitellään Zimbabwen rapautuvaa taloutta ja korkeaa työttömyyttä. Maan presidentti Mugabe syyttää tästä brittiläistä kolonialismia.³⁸ Tällaisissa uutisissa siirtomaa-ajan seuraukset kuvataan yhä selkeästi näkyviksi 2000-luvun alussa. On mahdollista, että tilanne ei ole ehtinyt muuttua 2020-luvulle tultaessa.

Nettavisenin mukaan entisten alusmaiden lisäksi Isossa-Britanniassa käydään keskustelua maan koloniaalisesta historiasta ja sen perinnöstä vuonna 2020. BBC:n vuosittaisesta musiikkiesityksestä on päätetty leikata pois suosittu perinteinen laulu *Rule Britannia*. Päätöksen on tehnyt tapahtuman johtaja, jonka mainitaan tukevan *Black Lives Matter* -liikettä. Rasisminvastainen liike on ottanut kantaa lauluun sanomalla, että sen sanoitukset koetaan

³⁸ ”-Grådighet har skylda”. Niels Ruben Ravnaas, *Nettavisen*, 18.4.2007.

loukkaavina mustia ihmisiä kohtaan. Laulussa toistuu esimerkiksi säe ”*Rule, Britannia! Britannia, rule the waves! Britons never, never, never shall be slaves*”.³⁹ Kappaleessa viitataan orjuuteen ja siihen, kuinka britit ovat hallinneet merialueita. Tämä voi ymmärrettävästi satuttaa Ison-Britannian kolonisoimia kansoja, sillä merialueiden hallitsemisen kautta britit ovat saaneet haltuunsa lukuisia siirtomaita. Ei olekaan mikään ihme, että britit eivät laulun mukaisesti ikinä tule olemaan orjia, koska he olivat mukana transatlanttisessa orjakaupassa ja heidän imperiuminsa selkeästi hyötyi tästä.

Päätöstä poistaa perinteikäs laulu tapahtuman ohjelmasta vastustetaan *Nettavisenin* mukaan voimakkaasti. Tavallisten kansalaisten lisäksi tuolloinen pääministeri Boris Johnson itse tuomitsee päätöksen. Hän kutsuu päätöstä hämmennykseksi Britannian historiasta, perinteistä ja kulttuurista. Paineen alla BBC pyörittää päätöksen, mutta kertoo esittävänsä laulun instrumentaaliversiona ilman sanoja. Tätä perustellaan siten, että kuorolaulu olisi vastuutonta koronapandemian aikana tartuntariskin vuoksi.⁴⁰ Toki on mahdollista, että tämä oli todellinen syy laulun sanojen poisjättämiselle. Voi kuitenkin olla, että pandemiatilanne tarjosi tapahtuman johtajan päätökselle sellaisen perusteen, joka yleisön oli helpompi hyväksyä. Taustalla mahdollisesti vaikutti ensisijaisesti tuki *Black Lives Matter* -liikkeelle ja rodullistetuille ihmisille.

Tarinoiden ja niiden omistajuuden merkitys tulee esille vuonna 2017 norjaksi käännettyssä *Dagsavisenin* mielipidekirjoituksessa, jonka on kirjoittanut nigerialainen kirjailija Ainehi Edoro. Hänen mukaansa afrikkalaista kaunokirjallisuutta kuvataan ja markkinoidaan useimmiten jostakin yhteiskunnallisesta ongelmakohdasta, kuten kolonialismista, naisvihasta tai korruptiosta, käsin. Afrikkalaisen kirjallisuuden markkinointi sosiaalisten ja poliittisten teemojen kautta on tullut tavalliseksi käytännöksi sen sijaan, että sitä kuvattaisiin kirjallisin kriteerein kuten länsimaisen kirjallisuuden kanssa tehdään. Länsimainen kustannusala ei kuitenkaan ole ainoa, jossa afrikkalaiselle kaunokirjallisuudelle annetaan ”antropologisia nimilappuja”. Myös afrikkalaiset kriitikot ovat olleet keskeisessä roolissa levittämässä ajatusta siitä, että afrikkalaisen kirjallisuuden tulisi käsitellä aina jotakin aihetta. Lukija tulee odottamaan, että se on olemassa yhtä tarkoituksena varten; kommentoimaan yhteiskunnallisia

³⁹ ”Raser etter kutt av folkekjær sang: - Helt utrolig”. Espen Teigen, *Nettavisen*, 26.8.2020.

⁴⁰ Ibid.

suhteita Afrikassa. ”Useimmissa tapauksissa poliittisten kysymysten korostaminen tukahduttaa teoksen kirjallisena tuotoksena”, Edoro kiteyttää tavan ongelmallisuuden.⁴¹

Erääksi kolonialismin peruspiirteistä voi todeta valtaväestöön kuulumattomien tai etnisten vähemmistöryhmien alistamisen. Erityisen olennaista tässä on heidän ääntensä tukahduttaminen, minkä vuoksi heidän puoltaan kolonialismin historioista onkin erityisen tärkeä kuulla ja kunnioittaa viimeistään nyt. Lukuisat heistä ovat kadottaneet kosketuspinnan omaan kulttuuriinsa tai ainakin osaan sen ytimeistä. Alkuperäiskansojen tapauksessa kadotettuja kulttuurin osia voi olla esimerkiksi kieli ja historia, jotka kytkeytyvät toisiinsa ja toimijuuteen vahvasti.⁴²

Kieli on ymmärrettävästi yhteydessä tarinankerrontaan, jolla välitetään elintärkeää perimätietoa ja ylläpidetään traditioita. Tarinankerronta voidaan ymmärtää erityisen merkittävänä osana nomadisten alkuperäiskansojen kulttuuria. Heidän liikkuva elämäntapansa ei ole mahdollistanut tiedon kirjaamista ylös ja sen säilömistä kirjallisessa muodossa myöhemmille sukupolville samassa mittakaavassa kuin paikalleen asettuneissa kulttuureissa. Tarinankerronnan tärkeyden ja merkityksen voi huomata esimerkiksi siinä, kuinka yhteisöllisiä alkuperäiskansayhteisöt ovat verrattuna länsimaisiin individualismin hallitsemiin järjestelmiin.⁴³

Niin ikään Dagsavisenissa kolonialismi on yhdistetty tarinoiniin ja narratiiveihin myös vuonna 2015. Artikkelissa haastatellaan palestiinalaisamerikkalaista kirjailijaa Susan Abulhawaa siitä, että Palestiinalla on paljon toivoa, mihin tarttua. Hän toteaa, että asioiden muuttumiseen paremmaksi voi uskoa, kun ottaa askelen taaksepäin ja tarkastelee, mitä historia kertoo muista kolonialismin ja äärimmäisen sarron esimerkeistä. Tällaisina hän mainitsee apartheidin päättymisen Etelä-Afrikassa ja orjuuden päättymisen Yhdysvalloissa. Kun ihmiset alkavat vihata toisiaan yksinomaan sen vuoksi, että nämä kuuluvat samaan ryhmään kuin viholliset, tässä tapauksessa terrori-iskujen tekijät, tulee taiteesta ja kirjallisuudesta erityisen tärkeitä. Hän perustelee asiaa seuraavasti:

⁴¹ ”Hvordan ikke snakke om afrikansk litteratur”. Ainehi Edoro (kääntänyt Tove B. Gulbrandsen), *Dagsavisen*, 14.7.2017.

⁴² Chilisa 2012, passim.

⁴³ Ibid.

Oman historiansa [kertomuksensa] omistaminen on tärkeä osa kolonisaation purkamista. Siinä on kysymys oman olemassaolon omistamisesta, oikeudesta olla olemassa ja tämän ilmaisemisesta sanoin, jotta sen voi jakaa muiden kanssa. – – On tärkeä saada kertoa tarina itse. Kun muut kertovat Palestiinasta, saavat palestiinalaiset uhrin tai terroristin roolin.⁴⁴

Molempien lehtien perusteella keskustelu Palestiinasta ja kolonialismista on ollut vähäistä ennen palestiinalaisen vastarintaliikkeen Hamasin lokakuun kuudennen iskuja Tel Aviviin vuonna 2023. Kuitenkin jo keväällä 2021 poliittinen filosofi ja kirjailija Torvald Therkildsen on puhunut Nettavisenissa palestiinalaisten epätasa-arvoisesta asemasta.⁴⁵ Onkin hieman yllättävää, että oikealle profiloituva uutissivusto kuten Nettavisen on julkaissut palestiinalaisten näkökulmaa painottavan tekstin. Myös Hamasin iskujen jälkeen suurin osa länsimaisesta mediasta on korostanut liikkeen terrorismia ja esittänyt tilanteen siten, kuin Israel olisi vasta tästä iskusta lähtien alkanut sortamaan palestiinalaisia.

Palestiinalaisten alistaminen on useiden tahojen mukaan alkanut viimeistään 1940-luvun lopulla. Silloin Israelin valtio perustettiin Palestiinan alueelle huolimatta siitä, että Iso-Britannia oli luvannut sen samanaikaisesti myös palestiinalaisvaltion rakentamiseen.⁴⁶ Israelin valtion perustamista seuraava ajanjakso johti lähes miljoonan palestiinalaisen pakkosiirtoon sekä etniseen puhdistamiseen, joka tunnetaan arabiaksi nimellä *nakba* (suom. katastrofi). Hamasin voi ymmärtää edustavan palestiinalaisnationalismia, joka ei välttämättä olisi syntynyt ilman Israelin tekoja. Palestiinalaisnationalismin uskotaan syntyneen muusta arabinationalismista erillisenä kokonaisuutena vasta Euroopan alueelle sekaantumisen ja sionistisen kolonialismin myötä.⁴⁷

Therkildsen pyrkii selittämään Nettavisenissa sitä, miksi niin kutsuttu ensimmäinen maailma sallii kokonaisen kansanryhmän, tässä tapauksessa palestiinalaisten, etnisen puhdistamisen. Hän toteaa, että Israel on Euroopan aiempien siirtomaavaltojen ja erityisesti Yhdysvaltojen tukema asuttajakolonialistinen projekti, joka perustuu sionismin ideologiaan. Hän kritisoi vaikutusvaltaisia toimittajia, jotka tulkitsevat kaiken sionismikritiikin antisemitisminä tai Hamasin olevan yhtä paha kuin Israelin hallitus.⁴⁸ YK on luokitellut sionismin yhdeksi

⁴⁴ ”Tror på Palestina, tross alt”. Gerd Elin S. Sandve, *Dagsavisen*, 7.10.2015.

⁴⁵ ”Slutt å lyv. Situasjonen i Gaza er ikke likestil”. Torvald Therkildsen, *Nettavisen*, 20.5.2021.

⁴⁶ Best, Hanhimäki, Maiolo ja Schulze 2015, 127–128.

⁴⁷ Rogan 2009, 197.

⁴⁸ ”Slutt å lyv. Situasjonen i Gaza er ikke likestil”. Torvald Therkildsen, *Nettavisen*, 20.5.2021.

rasismin ja rodullisen syrjinnän muodoksi jo vuonna 1975,⁴⁹ joten on hyvin kiinnostavaa, kuinka laajaa tukea sitä ajava valtio nauttii länsimaiden taholta.

Therkildsenin kolumni on julkaistu Hamasin ja ”muiden palestiinalaisten aseistettujen joukkojen” vuonna 2021 tekemän iskun jälkeen. Iskussa loukkaantui siviilejä sekä Israelissa että Gazan kaistalla.⁵⁰ Hän kertoo lukeneensa iskusta kertovien uutisten lukijakommentteja, joissa tuetaan Israelia ja iloitaan lasten ja muiden siviilien kuolemista. Hän myös pyrkii korostamaan sitä, miksi Hamasin kaltainen järjestö on päässyt valtaan Gazassa.⁵¹

Mahdollisesti hän tarkoittaa tällä sitä, että Israelin valtion harjoittama palestiinalaisten alistaminen on vaikuttanut Hamasin syntyyn. Lisäksi mediassa on esiintynyt väitteitä Israelin taloudellisesta tuesta Hamasille. Israelin tarkoituksena tässä olisi ollut sekulaarin Palestiinan Vapautusliikkeen (PLO) heikentäminen ja hajottaminen.⁵²

Kun humanitaarinen tilanne Palestiinassa muuttui Israelin lisääntyneen aggression myötä katastrofaaliseksi loppuvuodesta 2023, Dagsavisenissa käsitellään jälleen tarinoiden ja narratiivien merkitystä asutuskolonialismin oikeuttamiselle. Kyseisen mielipidekirjoituksen kirjoittanut sosiaaliantropologi ja Palestiina-aktivisti Dillon Ozuna vastustaa väitettä siitä, että israelilaisten joukkojen vetäytyessä Gazassa tulisi vallitsemaan kaaos ja anarkia. Väite aliarvioi palestiinalaisten oman vaikutuksen tapahtumiin. Palestiinalaisten pitkään jatkunut ohittaminen poliittisina toimijoina sekä muut vastaavat asenteet merkitsevät Ozunan mielestä yhtä asiaa: ”Sionistien kamppailussa juutalaisen valtion luomiseksi on aina ollut kyse sen kontrolloimisesta, kuinka he itse ja kuinka taas palestiinalaiset tulevat nähdyiksi.” Ozuna rinnastaa palestiinalaisten tilanteen Amerikan alkuperäiskansoihin ja afrikkalaisiin orjiin. Israelin tehokkain ase on aina ollut hänen mukaansa Palestiinan ja palestiinalaisten tekeminen näkymättömiksi.⁵³ Toisin sanoen siirtomaavallottajien on päästävä hallitsemaan historiallisia narratiiveja yli kolonisoitujen, jotta heidän versionsa tapahtuneista oikeuttaisi heidän läsnäolonsa.

Vuonna 2024 *Rød Ungdom* -nuorisjärjestön johtajaksi valittu Amrit Kaur liittää Nettavisenissa kolonialismin Palestiinaan ja Hamasiin. Hän vetoaa YK:n linjaukseen, jonka

⁴⁹ Erakat 2025, 1.

⁵⁰ ”Palestinian Rockets in May Killed Civilians in Israel, Gaza”, Human Rights Watch.

⁵¹ ”Situasjonen i Gaza er ikke likestilt”. Torvald Therkildsen, *Nettavisen*, 20.5.2021

⁵² Filiu 2012, passim.

⁵³ ”Israels største våpen”. Dillon Ozuna, *Dagsavisen*, 29.7.2024.

mukaan kolonisoidut ihmiset saavat vastustaa siirtomaavaltaa tavoilla, jotka itse näkevät tarpeellisiksi. Keskustelu siitä, mikä luokitellaan terroristijärjestyksi ja mikä ei, ohittaa hänen mukaansa tärkeän asian ytimen; ei ole tarkoituksenmukaista ohjata keskustelua sen ympärille, tuomitaanko organisaatio, joka ei edes edusta palestiinalaisväestöä. Samanaikaisesti käynnissä on kansanmurha ja muita ihmisoikeusrikoksia.⁵⁴ Todennäköisesti Kaur toivoisi, että keskustelussa olisi enemmänkin kyse keinoista päättää ihmisoikeusrikokset kuin julistuksista, jotka ohjaavat huomion pois Israelin teoista.

Dagsavisenissa vuonna 2024 julkaistussa kirjoituksessa sosiologi Linn Stalsberg kritisoi norjalaista poliittista oikeistoa hiljaisuudesta Israelin Gazan toimien suhteen. Hän väittää, että konservatiiviseen *status quo* -tilaan suostuvat tukevat automaattisesti vahvinta osapuolta. Hänen mukaansa vasemmistoa ja Palestiinaa tukevat ovat historiallisesti pitäneet yhtä. 1960-luvun rauhanliikkeessä ja itsenäistymistaisteluissa Palestiina-kysymys asetettiin etulinjaan kolonialismia, imperialismia ja Yhdysvaltojen hegemoniaa vastaan. Nykyään taistelu Palestiinan puolesta yhdistetään johonkin suurempaan, kuten rasismiin sekä länsimaalaisten kauan jatkuneeseen tekopyhyyteen, jossa heidän kiihkeästi puolustamansa ihmisoikeudet ja kansainvälinen oikeus eivät vaikuta todellisuudessa kuuluvan kaikille.⁵⁵

2.2 Kolonialismista kotimaassa

Artikkeleita, joissa kolonialismi kuvataan Norjaan suoraan liittyvänä asiana, ei ole julkaistu Nettavisenissa tai Dagsavisenissa 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Tämä heijastelee sitä, kuinka kolonialismikeskustelu on muuttunut vasta ajan kuluessa kaukaisesta ilmiöstä myös kotimaassa tapahtuvaksi. Tämä tuo uusia ulottuvuuksia ekseptionalismiin liittyviin kysymyksiin, kun pohditaan sitä, onko Norjan yhteys kolonialismiin todellakin erityinen ja etäisempi kuin muiden valtioiden.

Primääriaineistoni aikaisin Norjan koloniaalista osallisuutta pohtiva artikkeli on vuodelta 2013 ja sen on kirjoittanut Dagsaviseniin norjalaisen rauhanpolitiikan väitöskirjatutkija Ada Nissen. Jos on olemassa myytti siitä, että Norjaa pääasiassa ohjaa rauha ja neuvottelu, sen on Nissenin mukaan suurissa määrin muotoillut norjalainen ulkopolitiikka ja ulkoministeriö. Kuva Norjasta kansainvälisenä rauhanneuvottelijana on siten rakennettu huolellisesti sisältä

⁵⁴ ”Derfor vil ikke RU-lederen ta avstand fra Hamas”. Inga Holst, *Nettavisen*, 17.4.2024.

⁵⁵ ”Høyre om?” Linn Stalsberg, *Dagsavisen*, 9.5.2024.

käsin. Vaihtuvat norjalaishallitukset ovat asettaneet kylmän sodan jälkeen pääasialliseksi tehtäväkseen rakentaa siltoja ja ajaa rauhan, demokratian ja ihmisoikeuksien kaltaisia asioita. Hallitukset ovat kuvailleet, että Norjan kaltaiselle pienelle valtiolle on järkevää turvata kansainvälisen oikeusjärjestelmän hyvä toiminta. Siten rauhanpolitiikka on solidaarisuuteen perustuvan osallistumisen lisäksi myös turvallisuuspolitiikkaa. Nissenin mukaan Norjalla ei ole koskaan ollut imago-ongelmia, jotka liittyisivät muun muassa imperialismiin, kolonialismiin ja ihmisoikeusrikkomuksiin. Sitä vastoin ongelmana on ollut näkyvyyden puuttuminen. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että Norjan identiteetti investointikumppanina ja öljyvaltiona on viime aikoina käsitetty tärkeämmäksi kuin sivustakatsojan tai rauhanvaltion rooli.⁵⁶

Myös Nettavisenissa pohditaan kriittisesti Norjan omakuvaa ja sen liitoksia kolonialismiin otsikolla *Blendahvit feminisme*, joka voisi kääntyä tässä yhteydessä vitivalkoiseksi tai valkonaamaiseksi feminismiksi.⁵⁷ Termillä kolumnisti Linn Winsnes Rosenborg todennäköisesti viittaa valkoivoimien feminismiin, jossa rodullistetut ihmisryhmät jätetään tahallisesti tai tahattomasti tasa-arvoajattelun ulkopuolelle. Valkoisten ihmisten tulisi pikemminkin toimia dekoloniaalisina liittolaisina rodullistetuille, erityisesti musliminaisille, jotka valkoiset feministit useimmin ohittavat. Hän kuvaa sitä, kuinka poliittinen oikeisto, joka ei ole koskaan todellisuudessa tukenut tasa-arvoa, on kiinnostavasti vaikuttanut heränneen feminismiin. Oikeiston kannattajat ovat alkaneet nimittää tasa-arvoa yhdeksi keskeiseksi ”norjalaiseksi arvoksi”.⁵⁸

”Valitsen olla hyväksymättä sitä, että rasistit käyttävät taistelua naisten oikeuksien ja tasa-arvon puolesta tekosyynä ilmaista rasistisia asenteitaan”, Rosenborg toteaa. Norjalainen, joka kritisoi islamilaista kulttuuria sen naisten kohtelusta ja tekee sen vielä rasistisella alavireellä, tulee hänen mukaansa vahingoittaneeksi heikommassa asemassa olevia. Tämän tulisi ärsyttää oikeudenmukaisuutta tavoittelevia feministejä. He huomaavat, että valtasuhde on vääristynyt. Tätä voi kirjoittajan mukaan jo nimittää kolonialismiksi. Hän pohtii, voimmeko valkoisina eurooppalaisina oikeastaan osoittaa syyttävällä sormella mitään toista kulttuuria.⁵⁹

⁵⁶ ”It’s the economy, stupid”. Ada Nissen, *Dagsavisen*, 20.3.2013.

⁵⁷ ”blendahvit”, *Det Norske Akademiske Ordbok*.

⁵⁸ ”Blendahvit feminisme.” Linn Winsnes Rosenborg, *Nettavisen*, 20.5.2016.

⁵⁹ *Ibid.*

Norjalaisten ja tanskalaisten koloniaalisia yhteyksiä käsittelevä artikkeli on päässyt osaksi Dagsavisenin päivän uutiskoostetta vuonna 2019. Tanskalaiset tutkijat ovat kirjoittaneet maansa siirtomaahistorian uudestaan tuoreessa teoksessa, jossa oman osuutensa saavat Kultarannikko (nyk. Ghana), Intia, Karibian saaret sekä Grönlanti. Oslon yliopiston emeritusprofessori Jarle Simsenin mukaan teos myös haastaa norjalaiset lukijat heidän omakuvastaan:

Onko myös Norja osittain vastuussa eurooppalaisesta kolonialismista ja siten kantaa tästä syyllisyyttä? Vastaus on: Norja valtiona ei ehkä ole, koska maa ei ollut Atlantin orjakaupan aikana riippumaton toimija, vaan osa Tanskaa (Tanska-Norjaa). Mutta norjalaiset ottivat osaa liiketoimintaan, – – ja norjalaisia toimi johtavissa tehtävissä Tanskan siirtomaissa, sekä Länsi-Afrikassa että Karibiassa. Johtopäätöksen täytyy olla, että norjalaisten kansakuntana, jos ei valtiona, on tunnustettava, että kolonialismi on osa menneisyyttämme.⁶⁰

Ensin mainitulle kysymykselle on siis olemassa suhteellisen selkeä vastaus, mutta kysymys syyllisyydestä on Simsenin mielestä monimutkaisempi. Myös afrikkalaiset ottivat osaa orjakauppaan ja uskoivat sen olevan tavallista. Afrikkalaisten osuudesta orjakauppaan ei ole keskusteltu samassa mittakaavassa kuin eurooppalaisten. Siten afrikkalaiset ymmärretään yksipuolisesti uhreiksi, ja eurooppalaisten on kannettava kollektiivinen syyllisyys. Lisäksi tanskalaisteoksessa tuodaan esille, että Islanti, Färsaaret, Saksan pohjoisin osavaltio Schleswig-Holstein sekä Norja ymmärretään olleen osa tanskalaista ”imperiumia”. Simsen toteaa, että tämä herättää uudelleen vanhan kysymyksen siitä, voiko tanskalaisaikaa Norjassa kutsua kolonialismin muodoksi.⁶¹

Pakolaistaustainen norjalaisiranilainen Mina Bai pohtii kiinnostavasti asiansyhteyden merkitystä, kun puhutaan koloniaalisista teemoista. Vuonna 2020 Nettavisenissa julkaistussa kirjoituksessa hän korostaa kontekstin tärkeyttä erityisesti tapauksissa, joissa jonkin katsotaan edustavan kolonialismin jatkuvuutta tai perintöä. Hän yhdistää oman kolumninsa Yhdysvalloissa tapahtuneeseen vilkkaaseen keskusteluun patsaiden kaatamisesta. Bain mukaan on erittäin tärkeää kiinnittää huomiota siihen, millaisissa yhteyksissä patsas ymmärretään koloniaalisena valloittajana ja milloin taas kolonialismista vapauttajana.⁶²

⁶⁰ ”Dansk kolonialisme – og norsk?” Jarle Simsen, *Dagsavisen*, 3.6.2019.

⁶¹ Ibid.

⁶² ”Globalistenes feilsport – hvor konteksten blir borte”. Mina Bai, *Nettavisen*, 16.6.2020.

Yhdysvaltojen esimerkki on herättänyt Norjassa keskustelua, jossa pohditaan Oslossa sijaitsevan Winston Churchill -patsaan sopivuutta. Bai tuo kolumnissaan esille, kuinka Norjassa Churchill käsitetään useimmiten pelastajana, joka vapautti norjalaiset toisen maailmansodan aikaisesta saksalaismiehityksestä. Bai lisää, että hän pystyy näkemään Churchillin myös toisesta näkökulmasta iranilaisen taustansa ja kasvatuksensa vuoksi. Hänelle on opetettu, millaisia Ison-Britannian kolonialisen vallankäytön seuraukset voivat olla. Ensimmäisen maailmansodan aikana britit hyödynsivät nykyisen Iranin alueen maatalouden resursseja sodassa ottomaaneja vastaan. Näin he aiheuttivat niin kutsutun persialaisen nälänhädän. Jos Bai omien sanojen mukaan toimisi vain iranilaisen identiteettinsä perusteella, myös hän toivoisi patsasta hävitettäväksi Oslost. Hän kuitenkin uskoo debatin patsaiden kaatamisesta käsittelevän myös identiteettiä ja kontekstia sekä jatkaa:

Englannissa Gandhin patsaan pystyttäminen kuvastaa sitä, kuinka pitkälle englantilaiset ovat tulleet ajasta, jolloin he olivat kolonialisteja. Jotkut – etenkin tummaihoiset Englannissa – haluavat nyt patsaan pois Black Lives Matter -liikkeen yhteydessä. – – Minun historiallista painolastiani iranilaisena ei voi laittaa Churchillin patsaan harteille täällä Oslossa. Sekä paikka että aika ovat väärää.⁶³

Se, miksi Englannissa asuvat tummaihoiset haluaisivat eroon Gandhin patsaasta, johtuu todennäköisesti siitä, että tämä ei ajanut yksiselitteisesti kaikkien tasavertaisia oikeuksia. Gandhin on kerrottu tukeneen Etelä-Afrikan apartheid-hallintoa. Lisäksi on pantu merkille, että hän on aktivismissaan korostanut intialaisten ja valkoihoisten yhteistä rodullista historiaa mustaihoisten yli.⁶⁴ Bain esimerkki havainnollistaa hyvin sitä, kuinka jossakin kontekstissa vapauttajaksi käsitetty henkilö voikin edustaa toisille tahoille sortajaa.

Patsaiden kaataminen on herättänyt Nettavisenin ja Dagsavisenin perusteella paljon mediahuomiota Norjassa vuonna 2020. Nettavisenissa aiheen mainitsevia artikkeleita on kuusi, mukaan lukien Bain artikkeli. Dagsavisenissa niitä taas on tarkasteluvälillä viisi. Muistin politiikkaa tutkineen Tom Bentleyyn (2023) mukaan on mielenkiintoista, kuinka suuri osa julkista keskustelua jähmettyi patsaiden suojelemisen ympärille kyseisen vuoden aikana. Kolonisoijiin yhdistetyt patsaat ovat olleet rasisminvastaisen kampanjan keskipisteenä, mikä on raivostuttanut konservatiiveja. Yksi konservatiivien pääargumenteista patsaiden pitämisen

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Rao 2023, 1; Chauhan 2019, 75.

puolesta on ollut, että niiden kautta ihmisille voidaan opettaa historiaa, mukaan lukien sen epäsuotuisia ominaisuuksia. He ovat myös todenneet, että ei ole sopivaa piilottaa mennyttä. Kyseiset väittämät kuitenkin sisältävät ristiriitaisuuksia. Tosiasiassa patsaiden merkittävä pedagoginen arvo sen vuoksi, että ne antaisivat tietoa menneestä, ei ole itsestään selvä. Itse asiassa patsaiden kaatamisella saattaa ironisesti olla suurempi pedagoginen merkitys, sillä se kiinnittää kriittistä huomiota kyseessä oleviin ihmisiin, tapahtumiin ja uhreihin.⁶⁵

Dagsavisenissa haastatellaan vuonna 2021 lingvisti Tonje Voldia jälkikolonialisesta kirjallisuudentutkimuksesta. Hän on tutkinut kriittisesti norjalaista kirjallisuuden aikakauslehteä nimeltä *Vinduet*, joka on tuolloin täyttänyt 75 vuotta. Se on toiminut vuodesta 1947 lähtien keskeisenä norjalaisen kirjallisuuden keskustelualustana. Vold toteaa ironisesti: ”Pitkien ajanjaksojen ajan *Vinduet* (suom. ikkuna) on ollut kiinni maailmaa kohtaan.” Hän on huomannut, että erityisesti 1990-luvulla lehti suuntautui kansallisesti, eikä siinä juuri kirjoitettu Norjan ulkopuolisesta kirjallisuudesta. Vold on tutkinut esimerkiksi vähemmistöäänä skandinaavisessa nykykirjallisuudessa. Pari vuotta aiemmin hän julkaisi kirjan siitä, kuinka imperialismi ja kolonialismi ovat olleet muodostamassa maailmankirjallisuutta ja kuinka tuorempi kirjallisuudentutkimus tukee tätä käsitystä.⁶⁶

Voldin mukaan lehdessä käsiteltiin Euroopan ulkopuolista kirjallisuutta erityisesti silloin, kun aiemmat siirtomaat kamppailivat itsenäisyytensä puolesta. Esimerkiksi Vietnamin sodan aikaan lehdessä osoitettiin kiinnostusta niin kutsutun kolmannen maailman kirjallisuutta kohtaan. Kiinnostus ei kuitenkaan näytä olevan vapaa koloniaalisista tavoista, sillä lehden artikkelissa käytettiin n-sanaa vielä vuonna 1986. Tähän Vold lisää, että sanaa on kyseenalaistettu laajasti Norjassa vasta viimeisen kahdenkymmenenvuoden aikana. Niinkin myöhään kuin vuonna 2006 norjalaiset kielitieteilijät vielä puolustivat sen käyttöä neutraalina terminä. Kirjallisuus on kauan määritelty jonakin eurooppalaisena ja amerikkalaisena. Afrikkalainen kirjallisuus taas nähdään useimmiten kansantaruina, ei kirjallisuutena. Tällaisia havaintoja on mahdollista tehdä nykypäivään saakka, mikä on *Vinduet*-lehden artikkelivalikoimaa laajempi ilmiö.⁶⁷

⁶⁵ Bentley 2023, 342.

⁶⁶ ”I lange perioder var *Vinduet* stengt mot verden.” Bernt Erik Pedersen, *Dagsavisen*, 3.6.2021.

⁶⁷ Ibid.

2.3 Muistipoliittinen kamppailu taiteesta

Konkretisoin tässä aluvussa sitä, kuinka kolonialismi politisoituu kulttuuriperinnön kautta. Myös aiemmissa havainnoissani Nettavisenin ja Dagsavisenin artikkeleista voi tulkita vivahduksia ilmiöstä nimeltä kulttuurisota, jonka keskiössä on yhteiskunnan kasvava ideologinen polarisaatio. Brittiläisen imperiumin kontekstissa kulttuurisota on olennaisesti ”muistipoliittinen kamppailu” (engl. *mnemonic battle*) kahden vastakohtan välillä: niiden, jotka nostavat esiin imperiumin myönteisiä puolia, sekä niiden, jotka ymmärtävät imperiumin synnynnäisesti väkivaltaisena ja valkoista ylivaltaa kannattava.⁶⁸ Isossa-Britanniassa kulttuurisota paheni vuosina 2020 ja 2021. Sitä kuvataan usein sukupolvien välisenä konfliktina suhteellisen nuorten ja vanhojen välillä tai ”woke”-vasemmiston ja konservatiivisen näkökulman omaavien välillä. Konservatiivien mukaan heidät hiljennetään, vaikka he pääsevät ääneen nimenomaan kansallisissa lehdissä ja heillä on valtaa hallituksessa. Lisäksi ”wokettajia” syytetään menneisyyden sensuroinnista, vaikka valtio on se taho, joka sensuroi koloniaalisia rikoksia ja hankaloittaa imperiumia kritisoivaa tutkimusta.⁶⁹

Muistipoliittinen kamppailu on tapahtunut viime vuosina pääasiassa tutkimuslaitoksissa ja mediassa.⁷⁰ Kamppailu ja kulttuurisota on levittäytynyt myös Norjaan. Tätä heijastelee eräs taiteeseen, museoihin ja niiden mahdollisesti harjoittamaan kolonialismiin liittyvä kohu vuoden 2023 alusta. Aiheesta on julkaistu tuolloin neljä artikkelia Nettavisenissa, ja niin ikään Dagsavisenissa neljä, joista yksi on tosin julkaistu vasta loppuvuodesta 2024. Kohussa on kyse Norjan kansallismuseosta ja maalari Christian Krohgin teoksesta *Leiv Eiriksson oppdager Amerika* (suom. Leiv Eiriksson löytää Amerikan). Nettavisenin poliittinen toimittaja Erik Stephansen selittää tapahtumien kulkua kolumnissaan. Krohgin maalaus oli pitkään esillä ”kunniapaikalla” kansallismuseon eteisessä, kunnes museon osastonjohtaja kutsui sitä ”Amerikkaan lähteneitä norjalaisia romantisoivaksi” ja siten ”koloniaaliseksi kuvaksi”. Siksi teos piilotettiin katseilta museon kellariin, ja kohu syntyi.⁷¹

Stephansen kertoo, että sosiaalisessa mediassa on herättänyt keskustelua ja ivailua se, että osastonjohtaja on itse ruotsalainen ja museon ylijohtaja taas tanskalainen. Hänen mukaansa on

⁶⁸ Mälksoo 2023, 11.

⁶⁹ Bentley 2023, 334–335.

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ ”Malerens elleville satire rundt Leiv Eiriksson-bråket”. Erik Stephansen, *Nettavisen*, 20.2.2023.

huvittavaa ja ironista, että johtajat ovat kotoisin historiallisista siirtomaavalloista ja he toppuuttelevat aiempia alusmaitaan kolonialismista. Osastonjohtaja päätyi myöhemmin pahoittelemaan ja perumaan väitteensä teoksen koloniaalisuudesta. Stephansen jatkaa argumenttiaan vakuutteleamalla, että maalauksen merenkävijä Eiriksson ei kolonisoinut Amerikan mannerta. Norjaa ei myöskään voi rinnastaa siirtomaan kaltaiseksi toimijaksi, sillä se oli itse kolonisoidun asemassa vuosisatoja. Stephansen väittää, että taidehistoria on täynnä aidosti koloniaalisia kuvia. Niitä ei tulisi piilottaa kellariin, vaan niistä olisi käytävä keskustelua.⁷²

Toisessa aihetta käsittelevässä Nettavisenin mielipidekirjoituksessa *Senterpartiet*-puolueen paikallispoliitikko Reidar Digranes tuo esiin ajatuksiaan kyseisen maalauksen merkityksestä. Digranesin mukaan maalauksen mahdollisen koloniaalisuuden ei tulisi vaikuttaa siihen, tulisiko se pitää esillä kansallismuseossa. Hän jatkaa seuraavasti: ”Jos kolonialismi olisi kynnyskysymys, pitäisi koko British Museum pistää matalaksi”.⁷³ Digranes vaikuttaa tahattomasti sivuavan väitteellään käsitettä repatriaatio, jonka useat dekoloniaaliset tai alkuperäiskansoihin kuuluvat tutkijat kokevat tärkeäksi. Saamelaisen kulttuurin professorin Veli-Pekka Lehtolan mukaan repatriaatio merkitsee heille saamelaisen omaisuuden, kuten luurankojen, rumpujen ja korujen, palauttamista Saamenmaalle museoista ja arkistoista, joihin ihmisjäänteet ja tavarat on viety vastoin saamelaisten tahtoa. Repatriaatioprosessiin kuuluu myös saamelaiskertomuksien ja kulttuuriperinnön palauttamista Saamenmaan ulkopuolisista kokoelmista. Repatriaation katsotaan olevan osa Pohjoismaiden harjoittamia totuus- ja sovitteluprosesseja saamelaisten kanssa.⁷⁴

Digranes tulkitsee kansallismuseon ruotsalaisen osastonjohtajan kolonisoivan norjalaista kulttuurihistoriaa siten, että tämä lainaa epäolennaisia teorioita amerikkalaisesta kulttuurisodasta. Hän vakuuttaa selvän norjalaisenemmistön olevan yhtä mieltä siitä, että museoiden tehtävä on hallinnoida historiaa ja kulttuuria eikä dekonstruoida sitä. Digranesin mukaan norjalainen muuttoliike Yhdysvaltoihin, jota myös Krohgin maalaus kuvastaa, ei kerro valloituksesta tai kolonisaatiosta. Se kuvaakin ilmeisesti ainoastaan väsyneitä ja työnhaluisia maahanmuuttajia, jotka taistelevat rakentaakseen itselleen tulevaisuuden

⁷² Ibid.

⁷³ ”Noen mennesker oppdager kontinenter, mens andre leter etter en ikke-eksisterende kolonial arvesynd”. Reidar Digranes, *Nettavisen*, 21.2.2023.

⁷⁴ Lehtola 2015, 22–23.

tuntemattomassa maassa.⁷⁵ Voisi olla mielenkiintoista pohtia, ymmärtäisikö Digranes samalla tavalla Norjaan tulevia maahanmuuttajia tai pakolaisia, joille pohjoismaalainen kulttuuri on tuntematon ja tekee kotoutumisesta haastavaa. Hänen mukaansa museon päätöksen keskeisin ongelma on se, että se perustuu poliittiseen näkemykseen, johon harva Norjan väestöstä voi samastua.⁷⁶ Digranesin voi tulkita kuuluvan kulttuurisodassa konservatiivisemmalle puolelle, sillä hän ohittaa tässä sen, mihin eurooppalainen ”muuttoliike” Amerikan mantereelle johti; alkuperäiskansojen julmaan kohteluun ja lopulta kansanmurhaan. Hän vaikuttaa ajattelevan, että norjalaiset uskovat olevansa koloniaalisen vaikutuspiirin ulkopuolella, mitä ekseptionalismin käsite kuvaa.

Valkoisuutta ja dekolonisaatiota norjalaisessa yhteiskunnassa ja julkisissa instituutioissa käsittelevässä kirjallisuudessa tunnustetaan yksimielisesti egalitarismi ja kansallinen ekseptionalismi paradoksina. Ajatus samanlaisuudesta (norj. *likehet*) ymmärretään erittäin tärkeäksi osaksi norjalaisen yhteiskunnan arvokäsitystä. Tämä on itsessään epätasa-arvoinen ajatus ja tekee kansallidentiteetistä etnisen, mikä tuottaa edellä mainitun paradoksin. Kansallisen ekseptionalismin voi käsittää koloniaalisuuden ulottuvuutena. Ekseptionalismi pätee myös siinä, miten skandinaavisissa maissa on hyödynnetty feminismin ja LHBTQIA+-oikeuksien ”saavuttamista” harhautuksena koloniaaliselle osallisuudelle. Tutkimuksessa ei kuitenkaan olla täysin samanmielisiä dekolonisaation tarpeesta. Joidenkin mukaan se on epäolennainen ja ”trendikäs” ulkopuolelta Norjaan tuotu idea. Tämä näkemys korostaa sitä, että Norjan koloniaalisia pyrkimyksiä ei ole tunnustettu sekä jakautumista tutkijoiden välillä.⁷⁷

Kolumnisti ja taidehistorioitsija Tommy Sørbø ottaa osaa Krohgin maalausta koskevaan keskusteluun *Nettavisen*ssa. Hän on omien sanojensa mukaan yksi monista, jotka uskovat rasismin, maskuliinisen ylivallan, kolonialismin ja imperialismien tulleen jo päätökseensä kaikkialla maailmassa. Hän väittää yllättyneensä siitä, että hänen pitäisi uskoa niiden olevan yhä osa todellisuutta ja jatkaa seuraavasti:

Tarvitaan vain hieman yliherkkää lukemista, lisätään sen joukkoon vähän kriittistä rotuteoriaa sekä joitakin tippoja nestemäisyyttä sukupuoleen, ja yhtäkkiä nähdään

⁷⁵ ”Noen mennesker oppdager kontinenter, mens andre leter etter en ikke-eksisterende kolonial arvesynd”. Reidar Digranes, *Nettavisen*, 21.2.2023.

⁷⁶ Ibid.

⁷⁷ Dale ja Aylward 2025, 3–4.

pahimpia epäinhimillisyyksiä kielessä, romaaneissa, maalauksissa, TV-ohjelmissa, sarjakuvissa, sanonnoissa, lauluissa, puolueohjelmissa ja koulukirjoissa. – – Tai meidän tulee tyytyä siihen tosiasiaan, että nykymaailmassa on suurempia ongelmia kuin tämä narsistinen loukkaantumishysteria, jota olemme todistaneet viime vuosina.⁷⁸

Tällaisiksi suuremmiksi ongelmiksi hän nimeää demokratian hiipumisen, jonka aikana sananvapautta tulisi puolustaa ”wokeja” vastaan. Hän ei näe väitteitään populismina tai taantumuksellisena ”trumpismina”. Sen sijaan Sørbø toteaa puolustavansa elämäntapaa, jota hän uskoo myös tulevien sukupolvien kannattavan. Hän kutsuu dekolonisaatioon liittyviä pyrkimyksiä ”suursiivoukseksi”.⁷⁹

Sørbø vaikuttaa ottavan merkittävän norjalaismaalauksen kritisoinnin hyvin vakavasti ja pelkäävän, että hänen arvostamansa norjalaiskulttuuri on katoamassa. Todennäköisesti hän ei jaa näkemystä monien dekoloniaalista maailmankuvaa edustavien kanssa siitä, että länsimaisten kulttuurien menestyminen perustuu muiden alistamiselle, ja että tämän tulisi muuttua. Harva kuitenkaan haluaisi tuhota tai hävittää länsimaista kulttuuria kokonaan, mutta sen muokkaaminen ja uudelleen tarkastelu koetaan elintärkeäksi uhanalaisten kulttuurien säilyttämiselle.

Sørbø jatkaa samasta aiheesta Nettavisenissa pari viikkoa edellisen kolumnin jälkeen väittämällä, että keskustelussa Krohgin maalauksesta on lopulta kysymys kontekstista. Historioitsijana hän haastaa erään taidehistorian professorin näkemyksen siitä, että maalaus tulisi ehdottomasti asettaa koloniaaliseen kontekstiin. Sørbø kysyykin yksinkertaisesti, miksi näin tulee tehdä ja pohtii, jäisikö maalauksesta puuttumaan jotakin olennaista, jos sitä ei tarkasteltaisi siirtomaakontekstissa. Hän myöntää, että tällöin teoksen tausta jää huomioimatta. Se ei hänen mukaansa haittaa, sillä teoksen tausta ei ole syynä sille, miksi hän menee museoon. Hän sanoo menevänsä taiteen itsensä vuoksi.⁸⁰ On kuitenkin melko erikoista väittää, että taideteoksen tausta ei vaikuttaisi itse taiteeseen. Toki asioilla voi olla myös puhtaasti esteettistä arvoa, mutta kansallistunnetta herättävän maalauksen arvo tuskin on ainoastaan silmää miellyttävä. Todennäköisesti se vahvistaa Sørbø:n kokemaa ylpeyttä omasta kansastaan, eikä hän siksi halua käydä todellista keskustelua teoksen merkityksestä. Hän

⁷⁸ ”Wokerne får bare fortsette sin storrengjøring. Jeg hører ikke på dem”. Tommy Sørbø, *Nettavisen*, 24.2.2023.

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ ”Diskusjonen viser hvordan kunstverket i dag holder på å miste sin autoritet”. Tommy Sørbø, *Nettavisen*, 10.3.2023.

vaikuttaa tyytyvän paljon kulttuurisodassa käytettyihin syytöksiin häntä vastustavien tahojen sensitiivisyydestä ja sananvapauden rajoittamisesta.

Kuitenkin olosuhteet, joissa Krogh maalauksensa teki, liittyvät todellisuudessa vahvasti kolonialismiin. Norjalaisamerikkalaiset teettivät kyseisen maalauksen Chicagon maailmannäyttelyyn 1800-luvun lopussa, jolloin juhlistettiin Kolumbuksen Amerikan ”löytämistä” tasan 400 vuotta aiemmin. Norjalaiset eivät nähtävästi jakaneet käsitystä Kolumbuksesta ensimmäisenä alueella olleena eurooppalaisena. Sen sijaan he haastoivat käsityksen teettämällä maalauksen, jossa norjalaisviikingit saapuvat Amerikan mantereelle 500 vuotta Kolumbusta aiemmin.⁸¹ On mahdollista olettaa, että teos vahvistaa norjalaisten omakuvaa oma-aloitteisesta kansasta, joka tekee tärkeitä innovaatioita ja löytää uusia maailmankolkkia. Siten on osin ymmärrettävää, miksi muun muassa Sørbo on selvästi loukkaantunut maalauksen kohtaamasta kritiikistä. Kuitenkin juuri tällaisissa tapauksissa teoksen koloniaaliseen kontekstiin asettaminen olisi erittäin tärkeää. Kolumnisti Jo Moen Bredeveien on sitä mieltä, että historiaa ja kuvia siitä voi käyttää keskustelemaan kolonialismista ja romantiikasta. Tämä mahdollisuus kuitenkin menetettiin raivon sekaan, kun Kroghin maalaus siirrettiin museon kellariin muutamaksi viikoksi.⁸²

Kohu on selkeästi ollut huipussaan juuri helmikuun 2023 lopulla, sillä muutaman päivän aikana myös Dagsavisenissa on kirjoitettu kolme kolumnia ja mielipidekirjoitusta aiheesta. ”Arvostetuimman kulttuuri-instituutiomme, jolla on valtion nimittäminen johtaja, on oltava erittäin varovainen yhdistäessään sanoja kuten ’koloniaalinen’ taiteeseen”, kulttuurialan ammattilainen Henning Andersen väittää. Valtion ei tulisi puuttua kohtuuttomasti sananvapauteen, kuten eurooppalainen ihmisoikeustuomioistuin lausuu. Asioiden nimeäminen koloniaaliseksi menee suoraan nykyajan tärkeimmän sananvapautta käsittelevän keskustelun ytimeen ja ansaitsee siksi enemmän huomiota. Kansallismuseo on näin tullut sekaantuneeksi ”naurettavaan amerikkalaiseen ideologiseen kulttuurikonfliktiin”. Henning toteaa, että viikinkien tutkimusmatkat Pohjois-Amerikkaan olivat mahtavia saavutuksia, mutta nämä epäonnistuivat kolonisaation yrityksessään.⁸³

⁸¹ ”Leiv Eiriksson oppdager Amerika”, Store norske leksikon.

⁸² ”Men hvor seilte Leiv egentlig ut fra?” Jo Moen Bredeveien, *Dagsavisen*, 22.2.2023.

⁸³ ”Det tankeløse Nasjonalnuseet”. Henning Andersen, *Dagsavisen*, 21.2.2023.

Unge Sentrum -poliittisen nuorisjärjestön johtaja Espen Oseid Danielsen lausuu, että ihmisiä tai taidetta ei voi ”sulkea ulos” sen vuoksi, että sitä väitetään koloniaaliseksi. Hänen mukaansa viime vuosina on keskitytty liiallisesti eurooppalaiseen kolonialismiin. Tätä ovat tehneet ryhmät ja ihmiset, jotka haluavat kaataa patsaita, piilottaa maalauksia ja kieltää kirjojen myynnin.

Suuri osa niin kutsutusta woke-liikkeestä hyödyntää historiaa jonkinlaisena aseena ”dekolonisoidessaan” esimerkiksi opetussuunnitelmaa ja taidetta. – – tapa, jolla se [imperialismin ja kolonialismin historian käsitteleminen] tehdään nykypäivänä – eli eurooppalaiset kuvataan ainoina kolonialisteina – antaa epäoikeudenmukaisen ja vääristetyn kuvan historiasta.⁸⁴

Danielsenin siteeraaman kirjan mukaan eurooppalainen imperialismi ja kolonialismi kehittyivät ja toimivat sekä yhteistyössä että konfliktissa erityisesti kahden muun suuren ja samanaikaisen imperiumin kanssa. Näillä hän tarkoittaa omien sanojensa mukaan osmaani-islamilaista imperiumia sekä islamilaismongolilaista imperiumia, joiden keskukset olivat Konstantinopolissa ja Delhissä. Jos myös näiden imperiumin jäljet tulisi piilottaa, pitäisi ”poistaa lukuisten ihmisten eletyt elämät ja taideteokset maanpinnalta”.⁸⁵ Dekoloniaalinen historiantutkimus ei kuitenkaan tavoittele menneisyyden poistamista tai piilottamista. Itse asiassa sen tavoite vaikuttaa olevan juuri päinvastainen, kun etnisiin vähemmistöihin kuuluvien tarinoita halutaan tuoda esiin.

Danielsen on kirjoittanut toisenkin kolumnin aiheesta vielä puolitoista vuotta myöhemmin, Siinä hän käyttää käsitettä ”eettinen puhdistus” (norj. *etisk rensning*), joka varmaankin tarkoituksella muistuttaa etnisen puhdistuksen käsitettä. Hänen mukaansa esimerkiksi kirjojen kielen muuttaminen vähemmän loukkaavaksi ja patsaiden poistaminen on sopimatonta ja vaikeasti perusteltavissa. Se kertoo suvaitsemattomuudesta, joka vaikuttaa tuhoisasti mielipiteiden moninaisuuteen.⁸⁶ On hyvin kiinnostavaa, kuinka Danielsen käyttää ”woke-liikettä” vastaan samoja sanoja, joita he suosivat, kuten suvaitsevaisuus ja moninaisuus. Lisäksi on melko mautonta vääntää etnisen puhdistuksen kaltainen ihmisoikeusrikosta kuvaava sana muotoon, jolla hän voi hyökätä vastustajiaan kohti.

⁸⁴ Europeisk kolonialisme var ikke alene”. Espen Oseid Danielsen, *Dagsavisen*, 24.3.2023.

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ ”Vi bør slutte å bedrive etisk rensing”. Espen Oseid Danielsen, *Dagsavisen*, 20.8.2024.

Osa Norjassa toimivista kulttuuritoimijoista on kuitenkin alkanut toimia maan koloniaalisen historian tunnustamisen eteen. Kyse on norjalaisen Edvard Munchin teoksista hänen mukaansa nimetyssä museossa. Museon uudessa näyttelyssä vuonna 2021 pyydetään sen nimen mukaisesti ”nimeämään minut [maalauksen]”. Näyttelyn kuraattorit toivovat, että yleisön huomio kiinnittyisi menneisiin käsityksiin etnisyydestä ja rodusta. Lisäksi he haluavat havainnollistaa museon omaa roolia ajan kysymyksissä, jotka liittyvät rasismiin, identiteettiin ja monimuotoisuuteen. Useat Munchin kuvista perustuvat taiteilijan kohtaamaan afrikkalaistaustaiseen Sultan Abdul Karemiin. Munch kuitenkin jätti teoksissa esiintyvän miehen nimeämättä ja antoi teoksille n-sanan sisältävän nimen. Museon johtaja toivoo kävijöiden osallistuvan keskusteluun siitä, millä nimillä näitä ja muita samankaltaisia teoksia tulisi kutsua.⁸⁷

Nettavisenista ei käy ilmi, kuinka näyttely ja erityisesti siitä toivotusti syntynyt keskustelu vastaanotettiin. Vaikka Munch-museon näyttely ilmeisesti tapahtui lähes kaksi vuotta aiemmin kuin Krohgin maalausta käsittelevä kohu, vaikuttaa, että siitä ei ole opittu. Vaikka kohuun osallistuneet toimittajat väittävät, että Krohgin maalauksessa ei ole mitään koloniaalista, he eivät ymmärrä sitä, mikä kansallismuseon johtajan päätöksessä meni pieleen. Useimmiten vaikeiden aiheiden piilottaminen ei kannata, sillä on hyödyllisempää selittää teoksen ohessa kolonialismin tiedostava konteksti. Piilottamalla teos kellariin tullaan samalla piilottaneeksi Norjan koloniaalista historiaa, mikä ei ole tarkoituksenmukaista.

⁸⁷ ”Munchmuseet ber om hjelp – vil endre rasistiske navn på malerier”. Edvard Ruggesæter Ertesvåg, *Nettavisen*, 4.6.2021.

3 Kolonialismin yhteys radikalisoitumiseen ja maahanmuuttoon

Tässä luvussa tarkastelen sitä, kuinka kolonialismi yhdistetään Nettavisenissa ja Dagsavisenissa useampaan mediassa paljon käsiteltävään teemaan, jotka ovat osin päällekkäisiä. Näitä ovat terrorismi, ääriliikkeet, maahanmuutto ja rasismi. Osa artikkelien kirjoittajista pyrkii selittämään radikalisoitumista kolonialismin ja imperialismien perinnön kautta. Toiset taas syyttävät jälkikoloniaalista teoriaa ja liberaalia maahanmuuttopolitiikkaa liiallisesta suvaitsevaisuudesta, joka on johtanut radikalisoitumiseen. Vähemmistöjen ääni tuo tässä luvussa esiin, että rakenteellinen rasismi ja dekolonisaation tarve on tiedostettava. Tämä haastaa norjalaisessa valtaväestössä esiintyvää taipumusta, jonka mukaan syrjinnästä puhutaan mieluummin kuin rasismista.

3.1 Terrorismi ja ääriliikkeet

Primääriaineistoni artikkeleista aikaisin sijoittuu Lähi-itään vuonna 2004. Lyhyehkössä uutisartikkelissa tuodaan esille vastakkaisia näkökulmia. Artikkelin pääaiheena on Abu Ghraibin vankila, jonka Yhdysvaltojen armeija otti käyttöönsä sotavankilana Irakissa sodan alkupuolella. Vankilasta alkoi hiljalleen levitä valokuvia, joissa amerikkalaisotilaat kaltoinkohtelivat ja kiduttivat paikallisia vankeja sekä fyysisesti että henkisesti. Artikkelissa on haastateltu jordanialaista valtiotieteilijä Radwan Abdallahia, jonka mukaan kuvat ovat viimeinen pisara vuoden kestäneeseen pettymykseen Yhdysvaltoja kohtaan. Hän toteaa, että Yhdysvaltojen ei tulisi enää toimia ”demokratian tuojana” alueelle ja sen ulkopoliittikaan olisi tultava muutos. Marokkolais-israelilainen historianprofessori Rafi Israeli taas tarjoaa erilaisen näkökulman asiaan, kun hän väittää paikallisten vihaisen reaktion olevan ylimitoitettu. Hän toteaa, että myös muualla maailmalla ihmiset ovat kärsineet Euroopan kolonialismista ja Yhdysvaltojen imperialismista ilman, että heissä kytisi tällainen viha länsimaita kohtaan. Israelin mukaan arabimaissa asuvien tunne siitä, että heidän maissaan ei pystytä länsimaiden ja Israelin kanssa samanlaiseen taloudelliseen ja teknologiseen kehitykseen, on vihan juurisyy.⁸⁸

Vuonna 2010 Dagsavisenissa julkaistussa mielipidekirjoituksessa pohditaan länsimaiden osuutta terrorismiin. Kirjoittajan mukaan länsimaiset johtajat syyttävät ”toisten” vihaavan

⁸⁸ ”Bildene provoserer Midtøsten”. Roger Hercz, *Dagsavisen*, 7.5.2004.

vapautta ja demokratiaa, mutta eivät tunnusta omaa vastuutaan tai lähihistoriaansa.

Esimerkiksi Lontoon vuoden 2005 terrori-iskun jälkeen pääministeri Tony Blair esitti hyökkäyksen syyksi ”järjettömän vihan kulttuuriamme kohtaan”, vaikka Iso-Britannia oli mukana käynnissä olevassa Irakin sodassa. Artikkelin kirjoittaja ei jaa näkemystä Blairin kanssa. Hän tekee selväksi mielipiteensä siitä, kuinka terrorismi saataisiin vähentymään: ”On tullut tarpeelliseksi ymmärtää, että emme voi jatkaa kolonialismin ja imperialismin perinnettä, meidän on yksinkertaisesti kohdeltava muita maita kunnolla. – – Mikään kansa ei tule sietämään sorretuksi ja loukatuksi tulemista pitkällä aikavälillä.”⁸⁹

Islamin tutkija Muhammad Asad Latif (2024) pohtii tutkimusartikkelissaan länsimaisen median luomaa muslimi-identiteettiä. Hän argumentoi, että media muodostaa kuluttajien näkökulmia, kun se jakaa heille tietoa globaaleista tapahtumista ja siitä, kuinka tapahtumat heihin vaikuttavat. Latifin mukaan maailmanlaajuinen media levittää islamofobiaa käyttämällä ilmaisuja, kuten ”islamilainen terrorismi”, ”muslimikiihkoilija” ja ”radikaalimuslimi”, häpäistäkseen muslimiväestön kokonaisuudessaan. Koska mediassa ei tiedosteta sen toiminnan vahingollisuutta, paikkansapitämättömiä kuvauksia islamista ja muslimeista tehdään jatkuvasti. Ne johtavat länsimaalaisten lisääntyvään islamofobiaan. Länsimainen media on käyttänyt merkittävästi hyväkseen syyskuun 11. päivän iskuja ja luonnehtinut islamia radikalismina, kiihkoiluna ja ääriliikehdintänä.⁹⁰

Vuonna 2012, eli vuosi Anders Breivikin Oslossa ja Utøyan saarella tekemän terrori-iskun jälkeen, *Dagsavisen*in käsitteli iskun taustoja. Kirjoittajan mukaan vaikuttaa siltä, että norjalaiset eivät ole oppineet iskuista, vaan vähättelevät sitä silkkana tekijän pahuutena. Kirjoittaja ei omien sanojen mukaan ollut yllättynyt siitä, että Breivik kykeni tekemään iskun. Breivikin vaalean ihonvärin ja norjalaisperäisen nimen vuoksi häneen ei kiinnitetty huomiota mahdollisena epäiltyinä terrori-iskun suunnittelemiseen ja sen toteuttamiseen Norjassa.⁹¹ Kirjoittaja todennäköisesti viittaa siihen, kuinka länsimainen terrorismikuvasto mediassa ja muussa julkisessa keskustelussa vaikuttaa keskittyvän Lähi-itään tai sieltä kotoisin oleviin ihmisiin.

⁸⁹ ”Vår rolle i terroren”. S. n., *Dagsavisen*, 16.12.2010; Kirjoittaja kuitenkin mainitsee tekstissään kirjoittamansa kirjan nimeltä, joten oli helppo selvittää hänen olevan norjalainen rauhanaktivisti ja juristi Fredrik S. Heffermehl.
⁹⁰ Latif 2024.

⁹¹ ”Det er merkelig hvordan det fungerer”. S.n., *Dagsavisen*, 14.8.2012.

Kirjoittajan mielestä olisi kuitenkin tärkeintä vastata huomiotta jääneeseen kysymykseen siitä, mikä todella ruokkii äärioikeistolaisuutta. Hän pohtii toimenpiteitä, joilla radikalisoitumista voitaisiin ehkäistä. Niitä voisivat olla muun muassa yhteiskunnan varallisuuden tasaisempi jakaminen ja solidaarisempi asumis- ja koulutuspolitiikka, mikä voisi vähentää kuilua esimerkiksi Oslon itä- ja länsipuolen välillä. Kolonialismin hän yhdistää kirjoitukseensa seuraavasti: ”Mutta se ei ole vain pahuus, joka ruokkii äärioikeistoa tai radikaalia islamismia. Länsimaiden soluttautuminen kolonialismin ja imperialismin jne. muodossa ruokkii radikaalia islamismia.”⁹²

Islam-terrorismin diskurssin tuottaminen yhdistetään koloniaalisuuteen kriittisen terrorismin tutkija Rabea M. Khanin (2021) tutkimusartikkelissa. Kysymyksiä rodun ja terrorismin välisestä yhteydestä on ryhdytty esittämään vasta hiljattain myös kriittisessä terrorismitutkimuksessa. Tästä huolimatta diskurssi on syntynyt jo ennen syyskuun 11. päivän iskuja ja sen alkuperä on koloniaalinen. Islamia on käytetty vahvistamaan länsimaiden identiteettiä ja korostamaan näiden paremmuutta. Tämä johtuu siitä, että koloniaalisen rotuhierarkian mukaan islam ja muslimit ovat muita rotuja ja uskontoja lähempänä eurooppalaisia. Se, että islamia ja muslimeja toiseutetaan sekä verrataan kristinuskoon ja valkoisuuteen, on todettu tehokkaammaksi keinoksi korostaa jälkeen mainittujen ylivoimaisuutta.⁹³

Khan jatkaa toisessa tutkimusartikkelissaan siitä, että terrorismin tutkijoiden ja julkisen keskustelun mukaan pahimmillaan terrorismi on uskonnollista. Samanaikaisesti kaikki terrorismi kuitenkin ymmärretään sisäisesti uskonnollisena tai vähintäänkin sitä muistuttavana. Siten useissa länsimaissa voidaan todeta, että sekulaarimpina yhteiskuntajärjestelminä niissä ei ilmene terrorismia. Näin ”terrorismin” koloniaalinen mielikuva on rodullistettu ja vaikuttaa uhkaavan länsimaista moderniuutta. Uskonnollista, useimmiten ”islamistista”, terrorismia kuvaillaan näin, vaikka kyseinen terroristiryhmä ei edes olisi julistanut vastustavansa moderniuutta tai liberaalia kansallisvaltiota.⁹⁴

Länsimaisessa yhteiskunnassa elävät toiseutetut vähemmistöt ja rodullistetut ihmiset ovat historiallisesti olleet niitä, joihin verraten länsimaalaiset määrittelevät itsensä. Heidän

⁹² Ibid.

⁹³ Khan 2021, 498–500.

⁹⁴ Khan 2025, 567–569.

oletetaan olevan alttiita uskonnoille ja niihin liitetyle terrorismille. Toimintaa, joka muistuttaa asuttajakoloniaalista kansanmurhaa, tai valkoista ylivaltaa kannattavien tekemää väkivaltaa ei kuitenkaan mitata samalla mittapuulla. Khanin mukaan tämä johtuu siitä, että jälkeen mainitut vahvistavat valkoisen ylivallan globaaleja rakenteita, jotka ovat keskeisiä koloniaalisuus–modernius-vastakkainasettelulle.⁹⁵

Noin 10 vuotta Oslon ja Utøyan terrori-iskun jälkeen myös *Nettavisen*issa pohditaan aihetta kolonialismia sivuten. Lehtori ja kirjoittaja Sven Røgebergin mukaan ”tutkimus ääriilikkeistä on valitettavasti sokeuttanut meidät vasemmiston vastuulle”. Tällaisella avauksella hän välittömästi asemoi itsensä kriittiseksi poliittista vasemmistoa kohtaan. Røgebergin mukaan terrori-iskua ei voida selittää ainoastaan sillä, että äärioikeistolainen ideologia olisi radikalisoitunut Breivikin tämän nuoruudessa. Sen sijaan isku tulisi ymmärtää laajemmassa historiallisessa kontekstissa, jossa on kyse muuttoliikkeestä Eurooppaan sodanjälkeisen dekolonisaatioaallon myötä. Kirjoittajan mukaan nopeat ja merkittävät muutokset väestörakenteessa johtivat militantin nationalismin kannatuksen kasvuun oikeistoradikaalilla puolella. Vasemmistossa tästä seurasi se, että monikulttuurisuutta ryhdyttiin painottamaan ja maahanmuutto ymmärrettiin myönteisenä. Sen myötä olisi mahdollista, että monikulttuurisuuden kannatus ja siitä seurannut ”liberaali” maahanmuuttopolitiikka vaikutti Breivikin nuoruusaikaan tavalla, joka oli olennaista tulevan terrori-iskun kannalta.⁹⁶

Kirjoittaja kutsuu antirasistisen vasemmiston kannattamaa jälkikoloniaalista teoriaa ”monikulttuurisuuden hardcore-versioksi”. Se perustuu hänen mielestään historiankäsitykseen, jossa länsimaiden siirtomaissa harjoittamaa rasismi ymmärretään eräänlaisena kenraaliharjoituksena fasismille ja antisemitismille, mikä johti lopulta holokaustiin. Hän jatkaa: ”Tämä asenne yhdistää kritiikin, joka on ajoittain avointa vihaa ja halveksuntaa omaa kansallista kulttuuria kohtaan – erityisesti jos sen uskotaan edustavan länsimaista kolonialismia – sekä romanttisen ihannoinnin vierasta ja eksoottista kohtaan.”⁹⁷

Røgebergin määritelmä vaikuttaa melko yksinkertaistavalta. Voisi luulla, että antirasistinen vasemmisto haluaa haastaa omaa kansallista kulttuuriaan juuri siksi, että he näkevät siinä sekä

⁹⁵ Ibid., 585–586.

⁹⁶ ”Skal vi forstå hele historien bak 22. juli, må vi snakke om multikulturalismen”. Sven Røgeberg, *Nettavisen*, 27.9.2021.

⁹⁷ Ibid.

hyviä puolia, joiden vuoksi työskennellä, että ehdottomia kehityskohtia. Lisäksi antirasismiin pyrkivien länsimaisten ihmisten on varottava, että he eivät eksotisoi (engl. *exoticize*) muiden kulttuurien edustajia. Eksotisointi merkitsee epäeettistä omimista ja toisen kohtaamista vain pinnallisella tasolla. Jokin tai joku eksoottinen on aina ”toinen”, etäinen ja tuntematon. Lisäksi eksotisointiin liittyy tietynlainen haluaminen, jossa jonkin erilaisuus vetoaa sen katsojaan ja vaikuttaa jännittävältä tai jopa ylempiarvoiselta tai eroottiselta.⁹⁸

Jälkikoloniaalista teoriaa kannattavien tulisi pyrkiä välttämään muiden kulttuurien yksinkertaistaminen edellä mainitulla tavalla. Siten halveksunta omaa kansallista kulttuuria kohtaan ja eksoottisen ihannointi eivät näytä olevan todennäköisiä tässä tapauksessa.

Mielipidekirjoituksessaan Røgeberg käy vielä läpi ennen ja jälkeen heinäkuun 22. iskun Pohjoismaissa tapahtuneita rasismin motivoimia murhia ja väkivaltarikoksia. Hänen mielestään vasemmiston lumoutuminen kolmannen maailman vapautusliikkeistä ja vallankumouksista noudattaa tietynlaista paradoksia. He olivat valmiita ottamaan vastaan maahanmuuttajia paikoista, joissa kulttuuriset tavat ja sosiaaliset normit edustivat juuri sitä, mitä vastaan he taistelivat lännessä. Kirjoittaja antaa esimerkiksi kamppailun homoseksuaalien ja muiden seksuaalisten vähemmistöjen oikeuksien puolesta.⁹⁹ Se ei välttämättä kuitenkaan ole yhtä paradoksaalista kuin Røgeberg väittää. On täysin mahdollista kannattaa sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen että esimerkiksi sotaa tai vainoa pakenevien ihmisten oikeuksia elää turvallista elämää. ”Liberaalin maahanmuuton seurauksilla on ollut syvällisempi vaikutus Breivikin hirmutekoon kuin äärioikeiston ideologialla ja islamofobialla”, Røgeberg kuitenkin kiteyttää sanomansa.¹⁰⁰

Vuoden 2015 Pariisin *Charlie Hebdo* -lehden toimituksessa tehdyn terrori-iskun jälkeen Dagsavisenissa haastatellaan libanonilaista professoria Hilal Khashania. Hänen mukaansa iskujen takana olevat halveksuvat kaikkea, mitä Eurooppa heille edustaa. Länsimaiseksi ymmärrettyjä arvoja, kuten vapautta ja sananvapautta, ei ymmärretä kaikkialla Lähi-idässä myönteisinä asioina. Sen sijaan jotkut näkevät ne nimenomaan uhkana. Khashan maalaa kuvan tilanteesta sanomalla: ”Lähi-idässä monet uskovat olevansa Euroopan kolonialismin uhreja ja niin kauan, kun tämä tunne jatkuu ja niin kauan, kun emme pääse eteenpäin,

⁹⁸ Li 2017, 392–393.

⁹⁹ ”Skal vi forstå hele historien bak 22. juli, må vi snakke om multikulturalismen”. Sven Røgeberg, *Nettavisen*, 27.9.2021.

¹⁰⁰ Ibid.

vihamielisyys tulee jatkumaan. Ja me itse tunnemme väkivallan kauheat seuraukset kehossamme, elämme Hizbollahin kanssa, elämme Isisin kanssa.”¹⁰¹

Lähi-idän tutkija Karam Danan (2018) mukaan alueen arabien länsimaiden vastaisista tunteista raportoidaan länsimaisessa mediassa siten, kuin nämä tunteet määrittäisivät koko aluetta. Näin tehdään jopa ilman asiallisen asiansyhteyden selventämistä.

Turvallisuuskulma hallitsee usein aiheen diskurssia. Siten tullaan ohittaneeksi suuri osa historiallista ja sosiopoliittista kontekstia, jossa nämä tunteet ovat tulleet ilmi. Aiheen tutkimuskirjallisuuteen taas on vaikuttanut vahvasti suuntaus, jossa korostetaan länsimaiden koloniaalisen perinnön selittävän suuren osan Lähi-idässä asuvien arabien kärsimyksestä. Siten länsimailla olisi ollut suora rooli lännenvastaisten asenteiden luomisessa.¹⁰²

Dana pyrkii selittämään länsivastaista ajattelua kahden narratiivin kautta. Näistä ensimmäisen mukaan Lähi-idän arabit eivät kykene moderniuteen, minkä vuoksi he tuntevat luontaista vastenmielisyyttä kaikkea länsimaista kohtaan. Tässä orientalistiseen diskurssiin nojaavassa narratiivissa unohdetaan täysin länsimaiden ja Lähi-idän arabimaiden välinen historia. Toisessa narratiivissa taas painotetaan sitä, että kolonialismin perinnöllä sekä globalisaation voimilla on merkittävä rooli tietynlaisen kaavan luomisessa. Siinä jatkuvia arabimaiden hallitusten epäonnistumisia pyritään ratkaisemaan poliittisen islamin radikaaleilla muodoilla. On myös huomionarvoista, että Lähi-idän epäonnistuneet hallitukset ovat usein toimineet länsimaiden käsinukkeina. Nämä kaksi narratiivista ovat vastakohtaisia siten, että ne asettavat vastuun länsivastaisten asenteiden kehityksestä eri ryhmille. Niistä kumpikaan ei myöskään muodosta kokonaisvaltaista kuvaa siitä, miksi nämä asenteet syntyivät ja kuinka ne muuttavat muotoaan.¹⁰³

Niin ikään Dagsavisenissa vuonna 2015 kolumnisti Afshin Ismaeli pohtii islamilaista ääriliikehdintää ja länsimaisen yhteiskunnan polarisaatiota. Ismaeli toteaa, että islamilaisten fundamentalistien tavoitteena on *sharia*-lain vieminen länteen. Yleisin tapa tämän saavuttamiseksi on pelon herättäminen ja väkivallan käyttäminen siviilejä kohtaan länsimaissa, mistä journalistien murhaaminen Pariisissa on Ismaelin mukaan hyvä esimerkki. Hän perustelee muslimimaissa kasvavaa ääriliikehdintää huonon maanjohdon, syrjinnän,

¹⁰¹ ”- Ytringsfrihet er en trussel”. Roger Hercz, *Dagsavisen*, 9.1.2015.

¹⁰² Dana 2018, 322–323.

¹⁰³ Ibid., 323.

köyhyyden ja matalan koulutustason lisäksi länsimaiden militaarisella ja kulttuurisella kolonialismilla.¹⁰⁴

Tutkijat ovat nimenneet muiston kolonialismista yhdeksi päätekijöistä, joka on lisännyt kielteisiä asenteita Lähi-idässä amerikkalaisia ja muita länsimaalaisia kohtaan. Ennen toista maailmansotaa Yhdysvallat ymmärrettiin Lähi-idässä vähemmän imperialistisena kuin Britannia, Ranska ja Venäjä. Kun Yhdysvallat ”löysi” öljyä Saudi-Arabiasta toisen maailmansodan aikana, sen rooli muuttui samankaltaiseksi kuin se nykyään on. Se alkoi sekaantua ja investoida suuremmin alueen vakauteen tukemalla kansaa alistavia hallituksia silloin, kun sen intresseihin sopi. Erityisesti Irakin sodan jälkeen amerikkalaisvastaisuus Lähi-idässä lisääntyi, ja islamilaiset liikkeet ilmestyivät protestoimaan amerikkalaista valtaa. Myös globalisaatiolla on osansa länsivastaisten asenteiden kehittymisessä. Monet paikalliset ovat sitä mieltä, että arabien kulttuuria ja poliittista voimaa on alistettu taloudellisen kehityksen verukkeella. Tästä ei ole seurannut kestävää taloudellista kehitystä, toisin kuin odotettiin.¹⁰⁵

Väkivaltaista ääriliikettä vastustava politiikka ja sen toimintatavat ovat ainoastaan pahentaneet vähemmistöjen järjestelmällistä syrjintää ja marginalisointia Euroopassa ja sen ulkopuolella. Useimpien Euroopan maiden ääriliikettä vastustava politiikka perustuu nimittäin oletukselle siitä, että radikalisoituminen johtuu alkukantaisista, uskontoihin sisäänkirjoitetuista uskomuksista sen sijaan, että sosioekonomiset erot olisivat sen taustatekijöitä. Oletus on vahvistanut islamofobiaa ja rasismia politiikanteossa.¹⁰⁶

3.2 Maahanmuutto ja rasismi

Vaikka rasismi ja maahanmuutto liittyvät usein mielikuviin, joita länsimaalaisilla voi olla terrorismista ja ääriliikkeistä, niitä on käsitelty *Dagsavisen*issa ja *Nettavisen*issa myös erikseen. Toimittaja Gunnar Kopperud väittää uskaliaasti haastattelussaan *Dagsavisen*ille vuonna 2018, että Eurooppaan tulemisen sijaan afrikkalaispakolaisten olisi pysyttävä kotimaissaan ja keskityttävä niiden rakentamiseen. Jos kaikki lähtisivät Afrikasta, mantereen maat eivät hänen mukaansa koskaan kehittyisi parempaan suuntaan, vaan korruptoituneet afrikkalaishallitukset jatkaisivat kuten ennenkin. Hän perustaa tietämyksen Afrikasta sille, että

¹⁰⁴ ”Islamsk Ekstremisme og polarisering av Vestlig samfunn”. Afshin Ismaeli, *Dagsavisen*, 26.1.2015.

¹⁰⁵ Dana 2018, 326–327.

¹⁰⁶ Dutta, Abbas ja Bergh 2025, 1–2.

on parinkymmenen vuoden ajan matkustanut mantereella ja toiminut ulkomaantoimittajana useille norjalaismedioille.¹⁰⁷

Vasemmistolaisena norjalaisjournalistina hän on aiemmin ajatellut, että kolonialismi on kaikista asioista pahin. Kuitenkin sen jälkeen, kun hän on seurannut esimerkiksi Etelä-Sudanissa johtajien tekoja omaa kansaansa kohtaan, hän sanoo ymmärtävänsä joidenkin kohtaamiensa afrikkalaisten kaipuun takaisin siirtomaa-aikaan. Hänen mielestään Afrikan maiden on päästävä eroon itsevaltiaista omalla tavallaan, kuten Euroopan maatkin ovat tehneet. Norjalaiset ovat Kopperudin mukaan tahallaan naiiveja, mikä on näkynyt Norjan osallistumisessa rauhanneuvotteluihin Etelä-Sudanissa ja Eritreassa. Naiivius estää heitä näkemästä asioita, jotka todella tapahtuvat. Todellisuus on paljon monitahoisempi.¹⁰⁸

Mahdollisesti tällä Kopperud tarkoittaa, että norjalaiset uskoivat voivansa vaikuttaa siihen, että rauha saavutettaisiin nopeasti ja pysyvästi vasta itsenäistyneissä valtioissa.

Todellisuudessa rauhanprosessi voi hyvin kestää useiden vuosikymmenien ajan, ja sen olisi oltava afrikkalaisten itsensä rakentama.

Myös nuorempi kolonisoitu sukupolvi, johon Maria Bonita Igland ja Sarah Safavifard ilmaisevat kuuluvansa, ovat ottaneet osaa keskusteluun kolonialismista *Nettavisenissa* vuonna 2021. Heidän mukaansa keskustelu ei ole uusi ilmiö akateemisissa piireissä, vaikka näin usein väitetäänkin. Heidän mielipidekirjoituksensa vastaa *Nettavisenissa* aiemmin julkaistuun kirjoitukseen, jossa kritisoidaan Norjan konservatorion opetussuunnitelman dekolonisaatiota. Norjalainen koulutusinstituutio perustuu kirjoittajien mukaan rassistisille rakenteille, minkä he esittävät itsestäänselvyytenä ja vaativat tähän muutosta. Rodullistetuilta ihmisiltä odotetaan usein rasismien kohteeksi joutumisen hyväksymistä ja ”sen yläpuolelle nousemista”. Kirjottajat toteavat tämä olevan väärin, sillä koetut mikroaggressiot ovat osa laajempaa yhteiskunnallista ongelmaa, eivätkä ainoastaan yksittäisiä ikäviä sattumuksia.¹⁰⁹

Rotu on pitkään ollut ongelmallinen aihe Norjassa. Se on usein korvattu ”etnisillä” tai ”kulttuurisilla” eroilla. Rodun olemassaolon tunnustamisen vaikeus johtuu kasvatustieteen professori Paul Thomasin (2025) mukaan siitä, että ihmiset luulevat samalla myöntävänsä,

¹⁰⁷ ” – Afrikanere må bli der de er”. Gerd Elin Stava Sandve, *Dagsavisen*, 19.6.2018.

¹⁰⁸ Ibid.

¹⁰⁹ ”Nei, vi skal ikke bare holde kjeft og heve oss over rasisme”. Maria Bonita Igland ja Sarah Safavifard, *Nettavisen*, 11.5.2021.

että uskovat luonnollisiin rodullisiin eroihin. Tunnustaminen voisi johtaa lisäksi siihen, että huolellisesti rakennettu norjalaisen ekseptionalismiin julkisivu luhistuisi.¹¹⁰ Yhä useampi norjalaisista on viime vuosina pystynyt myöntämään, että Norjassa tosiaan tapahtuu rasismia ja syrjintää. Yhteiskuntatutkija Olav Elgvin (2021) ehdottaa tutkimusartikkelissaan niiden, jotka väittävät rasismiin läpäisevän suurimman osan norjalaisista yhteiskunnallisista instituutioista, olevan kuitenkin suhteellisessa marginaalissa sekä tutkimuksessa että sen ulkopuolella. Ihmiset Norjassa ovat kauan puhuneet mieluummin syrjinnästä kuin rasismista. Elgvinin mukaan sanan rasismi käyttäminen selventää, että syrjintä on usein sidoksissa käsityksiin ihonväristä, etnisyydestä tai essentialisoiduista identiteeteistä kuten ”muslimi”. Rasismista on siis todellisuudessa puhuttu liian vähän.¹¹¹

Erään Dagsavisenin vuonna 2022 julkaistun mielipidekirjoituksen on kirjoittanut Lisa Esohel Knudsen, joka on vähemmistöpolitiikkaan keskittyvän *Minotenk*-ajatuspajan asiantuntija ja kirjailija. Hän vastaa artikkelissaan lehdessä aiemmin haastattelulle Danby Choille, joka on *Subjekt*-kulttuurilehden päätoimittaja. Choi on kritisoinut haastattelussaan ”woke-ideologiaa” siitä, että sitä edustavat ihmiset ovat alkaneet nähdä ”aaveita” eli ongelmia, joita ei tosiasiaassa ole lainkaan olemassa. Jos rasismia nähdään ”kaikkialla”, ei onnistuta ratkaisemaan hänen mukaansa todellisia yhteiskunnan ongelmia. Knudsen vastaa tähän sanomalla, että antirasistit kyllä taistelevat tosiasiallista rasismia vastaan. Siten se on oikea yhteiskunnan ongelma, vaikka Choi ymmärtäisikin käsitteen liian yksipuolisesti eikä käsittäisi, kuinka se vaikuttaa ihmisten elämiin myös Norjassa. ”On kyse tiedostetuista ja tiedostamattomista asenteista, jotka vaikuttavat tapaan, jolla kohtaamme toiset. On myös tärkeää muistaa, että rasismiin ajatusta läpi historian on käytetty oikeuttamaan orjuutta, kansanmurhaa, imperialismia ja kolonialismia, segregatiota ja muita väkivallan muotoja”, Knudsen lausuu tyhjentävästi. Lisäksi hän toteaa viharikosten määrän kasvaneen hälyttävästi viime vuosina sekä tutkimusten näyttäneen, että kolmasosalla norjalaisväestöstä on ennakkoluuloja muslimeja kohtaan.¹¹²

Norjassa on toteutettu runsaasti kyselytutkimuksia maahanmuuttajaväestön kohtaamista asenteista. Sellaisia tutkimuksia, joissa selvitetäisiin syrjivää kohtelua tai diskursseja, joita esimerkiksi poliisit, opettajat tai virkahenkilöt käyttävät, ei ole juurikaan tehty.¹¹³ Tästä

¹¹⁰ Thomas 2025, 128, 163.

¹¹¹ Elgvin 2021, 99–100, 105.

¹¹² ”Det er ikke et spøkelse”. Lisa Esohel Knudsen, *Dagsavisen*, 26.7.2022.

¹¹³ Elgvin 2021, 105.

huolimatta jo toteutettujen tutkimusten avulla pystytään todistamaan, että rodullistetut ihmiset kohtaavat rasismia. Lisäksi 15 prosenttia norjalaisväestöstä on havainnut syrjintää tai vihapuhetta saamelaisia kohtaan. Määrä nousee 30 prosenttiin Saamenmaan alueella.¹¹⁴ Thomasin mukaan ainoat valkoisuutta miellyttävät mustat ja ruskeat ihmiset ovat ne, jotka toistuvasti ottavat etäisyyttä mustuuteensa tai ruskeuteensa. Lisäksi heidän tulee kunnioittaa arvoja, jotka kuuluvat pohjoismaiseen ekseptionalismiin.¹¹⁵

Rasismin jokapäiväiseen todellisuuteen ottaa kantaa myös norjalaisen yhdenvertaisuuskeskus *KUN*:in vanhempi asiantuntija Minela Košuta. *Dagsavisen*issa hän toteaa, että rasismi työpaikoilla on edelleen suuri ongelma Norjassa. Nykyrasismin haasteet liittyvät historialliseen hyväksikäyttöön, kolonialismiin ja lakeihin, joilla on pyritty hävittämään ryhmiä tai niiden identiteettiä. Norjan historiassa tällainen esimerkki on pakkonorjalaistaminen saamelaisia kohtaan. Košutan mukaan useilta puuttuu taito ja halu myöntää rasistiset asenteensa.¹¹⁶ Norjan maine pohjoismaisen ekseptionalismin mallikappaleena peittää useimmiten sen, kuinka järjestelmällinen rasismi yhä jatkuu.¹¹⁷

Norjassa on vallinnut koloniaalinen ajatustapa, vaikka sillä ei ollut muodollisia siirtomaita. Vähemmistöryhmät Norjassa, mukaan lukien saamelaiset, juutalaiset ja tataarit, ovat kohdanneet valtion rahallisesti tukemaa syrjintää, mikä on perustunut klassisille rotuteorioille. Rotuhierarkiat ovat juurtuneet syvälle Norjan historiaan. Sen piirteitä ovat rodullista yliverisuutta korostavat tekijät ja syrjivä politiikka vähemmistöryhmiä kohtaan. Historiallisten raporttien mukaan rasismi saamelaisia kohtaan näkyi 1800-luvulla konkreettisissa toimissa, kuten haudanryöstöissä ja kallonmittauksissa. Niiden tavoitteena oli määritellä heidät alempiarvoiseksi kansaksi. Norjalainen yhteiskunta kielsi saamelaisilta täysimittaisen hyväksytyksi tulemisen siitä huolimatta, että etnisesti nämä ovat valkoisia. Norjalaisen valtionrakennusvaiheen aikana vuosina 1814–1940 rotuhierarkioita käytettiin saamelaisten luokittelamisen lisäksi myös kveeneihin eli suomalaistaustaiseen Pohjois-Norjassa asuvaan vähemmistöryhmään. Myös romaneja pakkoassimiloitiin ja -steriloitiin.¹¹⁸

¹¹⁴ Dale ja Aylward 2025, 2.

¹¹⁵ Thomas 2025, 68–69.

¹¹⁶ ”Varsler nye grep mot rasisme i ardeidslivet. – Mangler vilje og kunnskap”. Minela Košuta, *Dagsavisen*, 25.4.2024.

¹¹⁷ Thomas 2025, 151.

¹¹⁸ *Ibid.*, 163.

4 Vihreä kolonialismi ja Saamenmaa

Tässä luvussa käsittelen primääriaineiston artikkeleita, joissa on kyse Saamenmaalle ja saamelaisille olennaisista asioista ja ne liitetään koloniaaliseen viitekehykseen. Merkittävä osa näistä ymmärretään vihreäksi kolonialismiksi, joka merkitsee vihreän siirtymän kaltaisia ilmastonmuutosta ehkäiseviä hankkeita, jotka heikentävät alkuperäiskansojen oikeuksia. Keskustelua vihreästä kolonialismista on käyty runsaasti norjalaisessa yhteiskunnassa, ja siihen osallistunut saamelaisia ja ympäristönsuojelijoita. Tämän johtopäätöksen voi vetää esimerkiksi siitä, että Dagsavisenissa ja Nettavisenissa uutisoitiin sanan *grønn kolonialisme* olleen ehdolla vuoden 2023 sanaksi.¹¹⁹

Kuten aiemmin mainittu, Norjan valtio ja norjalaiset ovat kohdelleet ja kohtelevat saamelaisia yhä syrjivästi. Tämä on todennäköisesti laajimmin tunnettu Norjan koloniaalisen osallisuuden muoto, sillä keskustelua saamelaisten oikeuksien toteutumisesta on käyty Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa jo monen vuosikymmenen ajan.¹²⁰ Tästä syystä voisi luulla, että useampi primääriaineistoni artikkeleista olisi saamelaisten kirjoittamia, siteeraisi tai haastattelisi heitä. Tällaista kirjoituksia on kuitenkin tarkasteluvälillä vain kourallinen.

Näistä yhden ovat kirjoittaneet kolme poronhoidon asiantuntijaa Dagsaviseniin vuonna 2011. He toteavat, että alan väitetään usein olevan taloudellisessa kriisissä Finnmarkissa ylilaiduntamisen vuoksi. Sen sijaan ongelma on heidän mukaansa sinnikkäästi jatkuva poronhoitajien taloudellinen marginalisointi. Muu yhteiskunta ei ole koskaan halunnut katsoa alaa poronomistajien näkökulmasta. Kirjoittajien mukaan tämä on tavallaan Norjan versio ”orientalismista”, jossa norjalaiset ovat suhteessa ”vastuuttomiin toisiin”. Saamelaiset on ajettu tilanteeseen, joka muistuttaa taloudellista kolonialismia. Tällöin heistä uhkaa tulla

¹¹⁹ Vuoden 2023 sanaksi valittiin kuitenkin kuvaavasti *KI-generert* eli tekoälyllä luotu; ”Dette er årets ord”. NTB ja Christian Thomassen, *Nettavisen*, 12.12.2023; ”Årets ord er ’KI-generert’”. NTB, *Dagsavisen*, 12.12.2023.

¹²⁰ Venäjän puolella Kuolan niemimaalla asuvien saamelaisten tilannetta kuvataan äärimmäiseksi.

Neuvosto aikaisten teollisten muutosten vuoksi suurin osa alkuperäiskansoista ei voi palata perinteiseen elämäntapaansa ja asutusjärjestelmiinsä. Niemimaa on yksi teollistetuimmista alueista koko pohjoisessa maailmassa. Ukrainan sodan alettua Venäjän puolella asuvien saamelaisten tilanne on huonontunut, sillä he eivät ole enää pystyneet osallistumaan yllämainittujen saamelaisjärjestöjen toimintaan. Lisäksi useat ihmisoikeusjärjestöt on julistettu Venäjällä äärijärjestöiksi. (Vinogradova 2016, 190–191; ” – Samarbeidet med samer på russisk side er hardt rammet av Russlands krig”, *High North News*.)

raaka-aineen toimittajia ulkomaisille yrityksille, jotka pyrkivät pitämään poronlihan hinnan mahdollisimman alhaisena.¹²¹

Tärkeä seikka tiedostaa Norjassa tapahtuvasta poronhoidosta on se, että toisin kuin Suomessa, Norjassa ainoastaan saamelaiset voivat omistaa poroja. Poronhoitoon kohdistuvat rajoitukset siis vaikuttavat vain saamelaisiin valtaväestön sijaan. Vaikuttaakin siltä, että poronhoidon vaatimukset laajasta maa-alueesta saatetaan ymmärtää valtaväestön kesken liiallisina, joten alaan ei haluta todellisuudessa panostaa. Taustatekijänä tässä voi hyvin olla ennakkoluulot saamelaisia kohtaan. Tässä luvussa käsittelemme ensin Fosenin tuulivoimalaa esimerkkitapauksena vihreästä kolonialismista, minkä jälkeen käymme läpi Norjan ulkopuolelle sijoitettuja tapauksia, joita on väitetty vihreäksi kolonialismiksi.

4.1 Tuulivoimalatapauksen taustat

Viimeisen parin vuoden aikana Fosenin tuulivoimalahankkeella on ollut merkittävä rooli diskurssissa vihreästä kolonialismista. Tapauksessa on kyse Fosenin niemimaalle rakennetusta tuulivoimalasta ja sen oikeutuksesta. Tuulivoimala on Euroopan suurin rannikolle sijoittuva energiakehitysprojekti, ja siitä osan omistaa Norjan valtio. Fosen lasketaan kuuluvaksi eteläiseen Saamenmaahan, ja saamelaiset käyttävät sitä porojen laiduntamisalueena.¹²² Tähän vedoten saamelaiset veivät asian oikeuteen. Norjan korkein oikeus on linjasi yksimielisesti vuonna 2021, että tuulivoimala rikkoo saamelaisten oikeuksia harjoittaa poronhoitoaan elinkeinona. Siitä huolimatta tuulivoimala on yhä pystyssä. Korkein oikeus vaati ainoastaan ”tyydyttäviä hyvitystoimia” sen sijaan, että olisi ohjeistanut keskeyttämään tuulivoimalan toiminnan. Tämä noudattaa tuomioistuinten, hallituksen ja teollisuusalojen taipumusta, jossa kehitys ja raaka-aineiden louhinta asetetaan alkuperäiskansojen oikeuksien edelle.¹²³

Korkein oikeus siis jätti ohjeistamatta, kuinka tulisi toimia jo toiminnassa olevien tuulivoimaloiden suhteen. Päätöstä on tulkittu eri tavoin, mikä viittaa selvittämättömiin ongelmiin ja epäselvyyksiin, joita saamelaisten oikeuksien toimeenpanossa on. Norjan

¹²¹ ”Reindriften – hva slags krise?” Tor A. Benjaminsen, Svein D. Mathiesen ja Erik Reinert, *Dagsavisen*, 22.3.2011.

¹²² Niemimaaalla sijaitseva poronhoitovyöhyke tunnetaan eteläsaameksi nimellä Fovsen Njaarke Sijte.

¹²³ Sandström 2024, 130–131; Dale ja Aylward 2025, 2; ”About the wind farms on Fosen and the Supreme Court judgment”. Norwegian Human Rights Institution.

hallitus pyysi virallisesti anteeksi Fosenin saamelaisilta ja vannoi olevansa yhteydessä poronhoitajiin rikkomuksen pysäyttämiseksi ja korjaamiseksi. Poronhoitovyöhykkeen edustaja sanoi kuitenkin myöhemmin, että he ainoastaan haluavat ja tarvitsevat maansa takaisin.¹²⁴

Jatkuvasti kasvava kysyntä raaka-aineille, joita käytetään puhtaassa energiasiirtymässä, asettaa erityistä painetta tietyille maa-alueille. Nämä alueet ovat nimenomaan niitä, jotka tunnustetaan alkuperäiskansojen alueiksi esimerkiksi YK:n julistuksessa alkuperäiskansojen oikeuksista (UNDRIP). Norja on tunnustanut saamelaiset sekä erilliseksi kansaksi että alkuperäiskansaksi. Lisäksi Norja on ratifioinut Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimuksen numero 169, jossa tunnustetaan alkuperäiskansojen oikeudet perinteisiin maa- ja vesialueisiinsa sekä niiden luonnonvaroihin. Näistä seikoista ja sopimuksista huolimatta alkuperäiskansojen näkökulma jää usein demokraattisten prosessien ulkopuolelle. Siten kalliit oikeustaistelut jäävät saamelaisten viimeiseksi oljenkorreksi. Fosenin tuulivoimalaprojekti, jota on toistuvasti kutsuttu ”vihreän kolonialismin” muodoksi, havainnollistaa ihmisoikeussopimusten epäonnistumista turvata saamelaisten oikeudet maa-alueisiinsa.¹²⁵

Saamelaisneuvoston ja Amnestyn vuonna 2025 julkaistun raportin mukaan ilmastonmuutos uhkaa tällä hetkellä saamelaisten kulttuuria ja olemassaoloa kahdella tavalla. Näistä ensimmäinen tapahtuu suoraan ilmastovaikutusten, kuten muuttuvien sääolojen tai ekosysteemien, kautta. Toinen tapa on energiaprojektien sekä luonnonvarojen haalimisen lisääntynyt määrä Saamenmaalla ”vihreän” kehityksen ja ”puhtaan” energiasiirtymän nimissä. Koska useat energiahankkeet, kuten vesivoimalat, tuulivoimalat ja vihreän teknologian kehittäminen vaativat suuria alueita, ne päädytään toteuttamaan alkuperäiskansojen alueilla. Sen vuoksi on todella tärkeää korostaa heidän oikeuttaan vapaaseen ja tietoon perustuvaan ennakkosuostumukseen¹²⁶ sekä oikeutta kieltäytyä kaikkia heidän maitaan ja kulttuuriaan koskevissa asioissa. Norjan Saamelaiskäräjät (pohjoissaam. *Sámediggi*, norj. *Sametinget*)

¹²⁴ ”Just transition or ’green colonialism’?” Saamelaisneuvoston ja Amnestyn raportti 2025, 40.

¹²⁵ Sandström 2024, 130, 134.

¹²⁶ Free, Prior and Informed Consent (FPIC) sisältyy YK:n julistukseen alkuperäiskansojen oikeuksista (UNDRIP) vuodelta 2007.

totesi alkuvuodesta 2016, että lisenssit Fosenin tuulivoimalaan annettiin ilman tällaista ennakkosuostumusta käräjiltä tai poronhoitovyöhykkeeltä.¹²⁷

4.2 Tuulivoimalatapausta koskevat debatit

Keskustalainen poliitikko, valtiosihteeri ja *Nordlys*-lehden¹²⁸ tuolloinen toimittaja Skjalg Fjellheim kommentoi Nettavisenin mielipidekirjoituksessa Fosenin tapausta. Fjellheim ei vaikuta tekstinsä perusteella olevan samaa mieltä korkeimman oikeuden päätöksen kanssa. Hänen mukaansa Saamenmaan suojeleminen voisi johtaa siihen, että kohta poronhoitoalueella luontoon ei saisi koskea lainkaan. Fosenin tapaus edustaa hänelle sitä, että saamelaisilla ei enää ole yhteisymmärrystä heidän yhteisistä eduistaan, toisin kuin norjalaiset odottavat.¹²⁹ Mahdollisesti tällä hän tarkoittaa sitä, että norjalaisille on ominaista nähdä saamelaiset yhtenä kollektiivina, jonka sisällä mielipiteet ja tavoitteet eivät voi erota toisistaan. Todellisuus on kuitenkin se, että harvalla ryhmällä on täyttä konsensusta johonkin näin suureen kysymykseen.

Fjellheim selittää väitettään saamelaisten sisäisestä erimielisyydestä seuraavasti:

Useat saamelaisista eivät samastu nyt luotuun kolonialismin narratiiviin. Päinvastoin, tämä koetaan perustavanlaatuisena erottautumisena kansallisvaltiosta, joka loi perustan Saamelaiskäräjien perustamiselle. Norja on maa, jossa on kaksi kansaa. – – Fosen-mielenosoittajilla on vihreästä kolonialismista näkökulmia, joita tuetaan todennäköisesti laajemmin Oslossa kuin pohjoisessa. Finnmarkissa [pohjoisimmassa läänissä] puhutaan enemmänkin tehovajeesta, joka uhkaa lamauttaa kansaa ja yhteiskuntaa. – – Eniten Fosenin ihmisoikeusrikkomusten pelätään johtavan siihen, että suurin osa Pohjois-Norjasta tuomitaan käytännössä museotilaan.¹³⁰

Museotila-argumentilla Fjellheim haluaa kenties sanoa, että Pohjois-Norjasta uhkaa tulla alue, jossa kaikki pysyy muuttumattomana ja lopulta taantuu. Tuulivoimaa vastaan kamppailu ei kuitenkaan ole kehityksen vastaista.

Hän jatkaa, että merkittävä määrä saamelaisia asuu Saamenmaan ulkopuolella. Norjan alueella heitä asuu arviolta vähintään 60 000. Kuitenkaan kaikkien saamelaisten tarkka lukumääräkään ei ole tiedossa, joten ei myöskään tiedetä sitä, kuinka moni heistä asuu

¹²⁷ ”Just transition or ’green colonialism’?” Saamelaisneuvoston ja Amnestyn raportti 2025, 19–20, 37.

¹²⁸ Pohjois-Norjan suurin lehti, jonka omistaa sama mediakonserni Amedia kuin Nettavisenin.

¹²⁹ ”Nord-Norge kan bli verdens største museum”. Skjalg Fjellheim, *Nettavisen*, 2.3.2023.

¹³⁰ Ibid.

Saamenmaan ulkopuolella.¹³¹ Joka tapauksessa Fosenin mielenosoituksiin on osallistunut saamelaisia niin Saamenmaalta käsin kuin sen ulkopuoleltakin. Siksi vaikuttaa siltä, että tapaus tuo yhteen juuri eri puolilla maata asuvia saamelaisia sekä myös ei-saamelaisia ympäristöaktivisteja. Monet mielenosoittajista ovat nuoria aikuisia, joiden on vaikea kuvitella haluavan vastustaa kehitystä. Mahdollisesti kyse voikin olla siitä, että he ymmärtävät kehityksen ja muutoksen lähtökohdista, joista Fjellheimin kaltainen alkuperäiskansan ulkopuolinen ei tarkastele asiaa.

Fjellheimin mielipidekirjoituksesta on nähtävissä, että hän on perehtynyt aiheeseen ja käynyt keskustelua saamelaisten kanssa. On kuitenkin hieman arveluttavaa olla saamelaisasioissa näin paljon mukana kuulumatta itse yhteisöön ja samanaikaisesti olla joidenkin tunnettujen saamelaisten kanssa jatkuvassa julkisessa debatissa. Erityistä huomiota *Nordlys*-lehden alaisessa *Nordnorsk debatt* -mediassa on herättänyt Fjellheimin väittely Tromssan yliopiston oikeustieteen professori Øyvind Ravnin kanssa, joka on itse saamelainen. Fjellheim on todennut, että Ravn sekoittaa keskenään täysin erillisiä toimialoja: akatemiaa, politiikkaa ja aktivismia. Aktivistit väitetysti jättävät huomiotta norjalaisen saamelaispolitiikan saavutukset. Näiden sijaan he keskittyvät puhumaan kolonialismista, jonka voisi Fjellheimin mukaan vaihtoehtoisesti ymmärtää modernisaationa ja kokonaisvaltaisena osallistamisena norjalaiseen hyvinvointiyhteiskuntaan.¹³²

Ravn vastaa Fjellheimille huvittuneeseen sävyyn ja toteaa tämän päätyneen tahtomattaankin poliittiseksi aktivistiksi, joita Fjellheim vaikuttaa vastustavan. Tämän tapa lähestyä aihetta ei Ravnin mukaan rohkaise keskustelemaan tutkimuksen luonteesta ja siitä, miten tutkijan rooli rajautuu.¹³³ Myös muita tutkijoita Tromssan yliopistosta on osallistunut keskusteluun ja jakanut Ravnin näkemykset. Lisäksi he kritisoivat Fjellheimin tyylisiä ilmaista asiansa valtaväestöön kuuluvan asemasta käsin.¹³⁴

¹³¹ Epätietoisuus johtuu siitä, että saamelaisuutta ei voi määrittää yksittäisen kategorian, kuten kielitaidon tai asuinpaikan perusteella. Lisäksi norjalaistamispolitiikka on johtanut siihen, että moni on kadottanut yhteytensä sukunsa saamelaisjuuriin. Ks. Melding til Stortinget 31 (2018–2019) - Samisk språk, kultur og samfunnsliv, Kapittel 2: Samiske tall, 21.6.2019.

¹³² ”Forskning uten vidvinkel”. Skjalg Fjellheim, *Nordnorsk debatt*, 27.4.2023.

¹³³ ”Fjellheim ute av fokus”. Øyvind Ravn, *Nordnorsk debatt*, 2.5.2023.

¹³⁴ Ks. mm. ”Hvordan reflekterer du over egen makt, Skjalg Fjellheim?” Anna-Maria Stenseth ja Anna Loppacher, *Nordnorsk debatt*, 12.5.2023; ”Fjellheim uten troverdighet i debatten om samisk forskning”. Inger Marie Holm, *Nordnorsk debatt*, 15.5.2023.

Samoihin aikoihin Fjellheimin mielipidekirjoituksen kanssa Nettavisenissa on julkaistu toinenkin vihreää kolonialismia käsittelevä artikkeli. Tämän kirjoittaja Sigrid Margrethe Hoddevik Losnegård on nykyään *Natur og Ungdom* -järjestön liittohallituksen varapuheenjohtaja. Häenkään ei ole saamelainen, mutta tiedostaa vahvasti ongelman, jota Fosenin tuulivoimala edustaa saamelaisille. Hoddevik Losnegård on yksi tuulivoimalaa vastaan mieltään osoittaneista. Hänen mukaansa alkuperäiskansojen oikeudet kytkeytyvät olennaisesti ilmasto-oikeuden toteutumiseen. Tätä hän perustelee siten, että alkuperäiskansojen alueilla luonto on monimuotoisimmillaan. Siellä ei myöskään hyödynnetä ympäristömyrkyjä tai aiheuteta peruuttamatonta vahinkoa ympäristölle muilla keinoilla. Hän varoittaa artikkelinsa lukijoita siitä, kuinka vihreää siirtymää, jolla perustellaan muun muassa tuulivoimaloiden rakentamista, voi väärinkäyttää todellisuudessa ilmastonvastaisiin päämääriin. Hän toteaa, että tämä on epäoikeudenmukaista ilmasto-kohtaan ja täsmälleen sitä, mitä vihreällä kolonialismilla tarkoitetaan. Nuorten luontojärjestön edustajana hän sanoo, että ilmastoliikkeen tavoitteena ei ole estää vihreän siirtymän toteutumista. He haluavat pysäyttää toimet, joilla Saamenmaata pyritään alati pienentämään.¹³⁵

Kuten on todettu aiemmin, on erittäin tärkeä pitää mielessä, että myös saamelaisten kesken asioista voidaan olla hyvinkin erimielisiä. Seuraava pääkirjoitus ei kuitenkaan ole saamelaisen kirjoittama, vaan Nettavisenin norjalaisen päätoimittajan Gunnar Stavrumin. Hänen mukaansa itse Norjan Saamelaiskäräjien puheenjohtajakaan ei enää vaadi, että kaikki Fosenin tuulivoimalat purettaisiin. Lisäksi Stavrum maalaa tulevaisuudesta uhkakuva, jossa marginaalinen teollisuusala, poronhoito, saisi veto-oikeuden yli 40 prosenttiin norjalaisesta maa-alueesta. Kaikki saamelaiset eivät kuitenkaan kannata tätä. Saamelaiskäräjien toiseksi suurin ryhmä *Nordkalottfolket* pelkää, että poronhoitolaki tulisi antamaan alalle kohtuuttomat valtuudet päättää myös muiden saamelaisten puolesta asioista. Ryhmän poliitikko Torfinn Johansen väittää aiemmin käsitellyn Fjellheimin lailla, että Fosenin tuulivoimalaa vastustavat saamelaiset vastustaisivat myös kehitystä. Hän kuvailee havaintojaan:

Mielenosoituksissa näen niitä, jotka – – ovat nopeita protestoimaan uutta teollisuutta vastaan ja kutsuvat sitä kolonialismiksi. Lyhyesti sanottuna [näen]

¹³⁵ ”Dette er ikke klimarettferdighet. Dette er grønn kolonialisme”. Sigrid Margrethe Hoddevik Losnegård, *Nettavisen*, 28.2.2023.

asenteen, joka voi tyhjentää Finnmarkin nopeasti ihmisistä – –. Meidän tavoitteemme ovat erilaisia kuin etelässä.¹³⁶

Dagsavisenin kirjoittaneiden tutkijoiden mukaan helmi- ja maaliskuussa 2023 saamelaisnuorten järjestö *NSR Nuorat* ja ympäristönuorten järjestö *Natur og Ungdom* pitivät protestileiriä Oslossa öljy- ja energiainisteriön tiloissa ja sen ulkopuolella. He aloittivat mielenilmauksen 500 päivän kuluttua siitä, kun Norjan korkein oikeus julisti tuulivoimat Fosenilla epäsoviviksi. Kirjoittajien mukaan näyttää siltä, että mielenilmaus tulee olemaan 1980-luvun Altan tapauksen kaltainen historiallinen käännekohta.¹³⁷

Altan kiista ajoittuu 1960-luvun lopulta 1980-luvun alkuun, kun saamelaiset vastustivat Norjan hallituksen pyrkimystä muuttaa Alta-joki voimalaitokseksi ja upottaa Maasin saamelaiskylä tekoaltaaseen. Vuosien kuluessa vastarinta kasvoi kansanliikkeeksi, kun saamelaisten lisäksi muiden alkuperäiskansojen ja ympäristöliikkeen edustajia liittyi joukkoon. Kansalaistottelemattomuus protestileirin muodossa päättyi vuonna 1981, kun hallitus lähetti lähes tuhatpäisen poliisijoukon murskaamaan vastarinnan väkivaltaisesti. Vaikka voimalaitos lopulta rakennettiin joen varrelle, tapaus oli merkittävä saamelaisille. He olivat alkaneet puhua itsestään alkuperäiskansana vähemmistöryhmän sijaan, mikä yhdisti heidät muihin alkuperäiskansoihin globaalilla tasolla. Vuonna 1989 Norjaan perustettiin Saamelaiskäräjät, ja tulevina vuonna saamelaiset saivat läpi monia parannuksia perusoikeuksiinsa.¹³⁸

Myös 600 ja 700 päivää korkeimman oikeuden päätöksestä saamelaisnuoret ja ilmastoaktivistit järjestivät mielenosoituksen Oslossa, mikä toi asialle paljon kansainvälistäkin mediahuomiota. 20 voimalaa vastaan protestoinutta aktivistia sai syytteen kansalaistottelemattomuudesta, sillä he estivät kulun öljy- ja energiainisteriöön. Tapaus käsiteltiin korkeimmassa oikeudessa ja aktivistit vapautettiin syytteistä. Saamelaisille Fosen-tapaus ei ole vielä ohi. Heidän mukaansa poronhoito on yksi harvoista eteläsaamelaista kulttuuria ja kieltä kantavista tekijöistä. Siten uhka poronhoidolle on myös uhka alueen saamelaiskulttuurille.¹³⁹

¹³⁶ ”Reindrifsamene har gode kort, men Terje Aasland har en trumf”. Gunnar Stavrum, *Nettavisen*, 6.3.2023.

¹³⁷ ”Har urfolk en plass i det grønne skiftet?” Henrikke Ellingsen, Susanne Normann, Hege Westskog ja Tanja Winther, *Dagsavisen*, 2.3.2023.

¹³⁸ ”Tappio Altajoella johti uudistuksiin – mutta vasta pitkän ajan kuluessa”. Tiedetoimittaja 3/2024.

¹³⁹ ”Just transition or ’green colonialism’?” Saamelaisneuvoston ja Amnesty:n raportti 2025, 40–43.

Poronhoito ei ole ainoastaan taloudellinen pyrkimys, vaan elämäntapa, joka edustaa kulttuuriperintöä, perhettä, identiteettiä sekä syvällistä yhteyttä maahan. Ainoastaan uusiutuvan energian yhtiöiden ei tulisi ratkaista tietä vihreään tulevaisuuteen. Alueen alkuperäiskansa tulisi osallistuttaa päätöksentekoon, sillä sen jäsenet ovat suojelleet ja pitäneet huolta ympäristöstä vuosisatojen ajan.¹⁴⁰

Niin ikään Dagsavisenissa vuonna 2023 *Rød Ungdom* -järjestön¹⁴¹ ilmastokomitean jäsenet pyytävät mielipidekirjoituksessaan yhteiskuntaa lopettamaan vihreän kolonialismin. Alkuperäiskansojen oikeuksien ohittaminen tai luonnonsuojelualueiden purkaminen ”maapallon pelastamiseksi” olisi kehityksessä taaksepäin menemistä. Sen sijaan tarvittaisiin todellisia ilmastotoimia. Siitä huolimatta, että korkein oikeus on tuominnut Fosenin tuulivoimalat, Norjan hallitus on päättänyt rakentaa lisää tuulivoimaloita Finnmarkiin. Enemmistö sen asukkaista on kirjoituksen mukaan tätä päätöstä vastaan.¹⁴²

4.3 Vihreä kolonialismi ja sen monet ulottuvuudet

Vihreän siirtymän käsitteen voi määritellä myös uudelleenteollistamisprosessina, jotka tapahtuvat tälläkin hetkellä Saamenmaalla. Nykypäivän vihreän siirtymän ja debatin yhteydessä käsitettä vihreä käytetään yhä enemmän kattamaan kriittisiä näkökulmia tietynlaisista toimintatavoista. Kyse on niistä, joilla tavoitellaan lisääntyntä luonnonvarojen louhimista ja infrastruktuurin kehittämistä, vaikka nämä nojaavat olennaisesti lisääntyneeseen energiankulutukseen. Pohjoismaat käsitetään vihreän siirtymän uranuurtajina, sillä niiden johto tekee merkittäviä lupauksia nollapäästötavoitteiden saavuttamisesta ja vihreän talouden vahvistamisesta. Tämänkaltaiset uudet teollisuusalat vaativat infrastruktuurialaisia projekteja, joihin tarvitaan maa-alaa. Näin tullaan vähentämään entisestään saamelaisten poronhoitoalueita, jotka ovat kulttuurisesti merkittäviä, kuten aiemmin mainittu.¹⁴³

Eräessä Dagsavisenin mielipidekirjoituksessa norjalaisen *Spire*-ympäristö- ja ilmastojärjestön edustajat kertovat vuonna 2022 julkaistusta YK:n ilmastopaneelin (IPCC) pääraportista. Siinä käydään läpi, kuinka epäoikeudenmukainen ilmastokriisi monilla tavoin on. Heillä, joilla on vähiten historiallista vastuuta kriisistä, ovat niitä, joihin sen seuraukset rankimmin osuvat.

¹⁴⁰ Sandström 2024, 131.

¹⁴¹ Sosialistisen Rødt-puolueen nuorisojärjestö.

¹⁴² ”Stopp grønn kolonialisme”. Helene Hestad ja Daniel Homme, *Dagsavisen*, 27.10.2023.

¹⁴³ Allard 2025, 8–9; Sandström 2024, 131.

Tämän ovat aiheuttaneet siirtomaa-ajan vinoutuneet valtarakenteet. Se, kuinka paljon ilmastokriisin seuraukset vaikuttavat, riippuu IPCC:n mukaan tulotalosta, asemasta yhteiskunnassa ja kolonialismin perinnöstä. Raportti onkin historiallinen siten, että siinä kolonialismi sidotaan selvästi yhteen ilmastonmuutoksen kanssa.¹⁴⁴

Kirjoittajien mukaan nykyinen kolonialismi Norjassa eroaa aiemmasta vahvasta assimilaatiopolitiikasta saamelaisia kohtaan, norjalaistamisesta. Nyttemmin kolonialismi näyttäytyy siten, että saamelaiset joutuvat kantamaan taakan luonnon tuhoamisesta yhteisen hyvän vuoksi. Entinen Norjan Saamelaiskäräjien puheenjohtaja Aili Keskitalo on kuvailut norjalaista vihreää siirtymää ”vihreäksi kolonialismiksi valeasussa”. Loppujen lopuksi kysymys näyttää olevan siitä, kuinka paljon sananvaltaa saamelaisilla on asioihin, jotka vaikuttavat suoraan heidän elämäänsä ja tulevaisuuteensa.¹⁴⁵

Oikeustieteilijä Christina Allard (2025) kertoo tutkimusartikkelissaan, että Keskitalo on pohtinut vihreän kolonialismin paradoksaalista luonnetta; saamelaisten odotetaan luopuvan perinteisestä toimeentulostaan, koska heidän maitaan tarvitaan ”vihreän” teollisuuden ja energiantuotannon tarkoituksiin. Siten alkuperäiskansat joutuvat kantamaan sekä vastuun ilmastonmuutoksesta että vastuun ilmastonmuutosta ehkäisevien toimien edistämisestä alueillaan. ”Vihreät” projektit uhkaavat vahvistaa jo olemassa olevaa vallan epätasapainoa. Lisäksi ne saattavat johtaa pidemmällä aikavälillä saamelaisyhteisöjen syrjäyttämiseen ja marginalisointiin, vaikka nämä ovat hallinneet maitaan ja resurssejaan kestävästi vuosisatoja.¹⁴⁶

Fosenin tapauksen jatkuminen vaikuttaa ratkaisevalta valtion norjalaistamispolitiikan, kolonialismin ja saamelaisväestön oikeuksien rikkomisen kannalta, kerrotaan Dagsavisenin mielipidekirjoituksessa. Laajemmasta näkökulmasta katsottuna siinä on kyse Norjan valtion saamelaisten kohtelusta. Vuonna 2023 julkaistun artikkelin mukaan totuus- ja sovintokomissio tulee antamaan myöhemmin samana vuonna raporttinsa norjalaistamispolitiikasta ja siitä, kuinka norjalaisyhteiskunta voi hyvittää vääryyksiä. Aktivistit haluavat tuulivoimaloiden purkamisen lisäksi tilan käsitellä norjalaista koloniaalista historiaa. Tämä riippuu kuitenkin siitä, haluaako yhteiskunnan enemmistö kuunnella

¹⁴⁴ ”Kolonialismens nye klær”. Elise Åsnes ja Juliane Thorbjørnsen, *Dagsavisen*, 29.3.2022.

¹⁴⁵ Ibid.

¹⁴⁶ Allard 2025, 9–10.

saamelaisia. Jos tuulivoimaloita ei oteta alas ja luontoa palauteta saamelaisille, on selvää, että alkuperäiskansojen oikeuksilla ei ole paikkaa vihreässä siirtymässä, toteavat kirjoittajat.¹⁴⁷

Valtiotieteiden väitöskirjatutkija Henrikke Ellingsen jatkaa aiheesta tutkimusartikkelissaan vuodelta 2024. Hän sanoo haluavansa laajentaa ymmärrystä vihreän kolonialismin keskeisestä dynamiikasta nykypäivän Norjassa. Fosenin tapauksen alkuvaiheessa käytettiin ilmastonmuutoksen ehkäisytoimien kiireellisyyttä oikeuttamaan sitä, miksi saamelaisten poronhoitajien täytyi luopua maasta ”yhteiskunnan yhteisen hyvän” vuoksi. Kun korkein oikeus tuomitsi tuulivoimalat, hallitus taas hidasteli ”hyvien ratkaisujen” etsimisessä. Näin ajankäyttö muuttui kiireellisyydestä viivyttelyksi, minkä voi ymmärtää poliittisena työkaluna epäsymmetrisissä koloniaalisissa suhteissa. Korkeimman oikeuden päätöksen odotettiin lopettavan konfliktin välittömästi. Sen sijaan se johti kahden ja puolen vuoden mittaiseen toimimattomuuden ajanjaksoon. Pitkittynyt toimimattomuus ja Norjan valtion kieltäytyminen palauttaa maa-alue poronhoitajille ovat johtaneet uudelleen kasvaviin jännitteisiin maan hallituksen ja saamelaisyhteisön välillä.¹⁴⁸

Tuulivoiman kehittämistä on vastustettu sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Näkemys kiireellisen toiminnan tarpeesta pahentaa kolonialismia ilmastonmuutoksen kontekstissa siten, että tämän varjolla ei pureta pitkäaikaisia koloniaalisia eroja. Ellingsen tuo ilmi ”hitaan vastarinnan” käsitteen. Vastarinta ja kieltäytyminen kiinnittävät huomion koloniaaliseen ajan manipulaatioon ja siihen, kuinka autonomian voi saada takaisin. Siten kieltäytyminen ei ole ainoastaan passiivinen ja reaktiivinen vastaus. Arjen vastarinta on läsnä sen kautta, että kieltäydytään hyväksymästä muutoksia eteläsaamelaisten poronhoidon ehdoissa. Yritykset ovat ehdottaneet ratkaisuksi porojen ruokkimista talven aikana, mikä estäisi saamelaiselle poronhoidolle tyypillisen maan syklisen käytön. Lisäksi se muuttaisi periaatteita ja arvoja, joiden mukaan poronhoitoa rakennetaan sisältä käsin.¹⁴⁹

Ennen oikeuden päätöstä yleisenä vasta-argumenttina saamelaisille esitettiin sitä, että yhteiskunnan on pystyttävä tekemään energiasiirtymä alkuperäiskansan vähemmistöoikeuksien kustannuksella. Saamelaisten käyttämä aika konsultoinneissa,

¹⁴⁷ ”Har urfolk en plass i det grønne skiftet?” Henrikke Ellingsen, Susanne Normann, Hege Westskog ja Tanja Winther, *Dagsavisen*, 2.3.2023.

¹⁴⁸ Ellingsen 2024.

¹⁴⁹ Ibid.

oikeustapauksissa ja yksityisissä neuvotteluissa voidaan ymmärtää ”harhauttamisen politiikkana”. Tällöin aikaa käytetään strategisesti pitämään kolonisoidut ihmiset jatkuvasti kiireisinä, jolloin heidän toimintansa ja reaktionsa ohjataan pois itsemääräämisoikeuden tavoittelusta. Saamelaiset poronhoitajat ovat harhautuneet vastaamaan tällaisiin interventioihin ja selittämään muille tuulivoimaloiden kielteisiä seurauksia jo vuosikymmenten ajan sen sijaan, että he voisivat keskittyä itse poronhoitoon. Vähemmän luonnossa vietetty aika johtaa ensinnäkin siihen, että poronhoitajat eivät pysty havainnoimaan ilmastonmuutoksen kehitystä luonnossa. Toiseksi se jättää vähemmän tilaa ja aikaa sopeutua muuttuvaan ympäristöön.¹⁵⁰

Aslak Holmberg, ylijärjestyksen kansalaisjärjestön Saamelaisneuvoston tuolloinen puheenjohtaja, liittyy Saamenmaalla tapahtuvan vihreän kolonialismin globaaliin kolonialismin viitekehykseen haastattelussaan *Al Jazeera* -medialle. Hän toteaa:

Me elämme siirtomaayhteiskunnassa. Saamelaiset tietävät, millaista on tulla marginalisoiduksi ja menettää maa-alueitamme. Väkivalta on toisella tasolla Palestiinassa, mutta suuri osa taustalla vaikuttavista ajatuksista on samankaltaisia. Yhdysvallat ja Eurooppa ovat näyttäneet, että ne eivät osaa tunnustaa siirtomaahistoriaansa täysin.¹⁵¹

Holmberg selventää myöhemmin *Nettavisenille*, että ei samaista sotaa Gazassa saamelaisten ja Fosenin tilanteeseen. Hän toteaa kuitenkin, että molemmissa tilanteissa on kyse maa-alueista ja siitä, kuka omistaa ne ja kuka niistä voi päättää. Palestiinalaisten ja saamelaisten tapauksissa on siis useita samankaltaisuuksia rakenteellisella tasolla. Holmbergin sanoma kuvastaa sitä, kuinka sorron muodot eri puolilla maailmaa johtuvat loppujen lopuksi samasta ilmiöstä, kolonialismista.

Dagsavisenin vuoden 2020 vihreää kolonialismia käsittelevässä artikkelissa ei kuitenkaan mainita saamelaisia tai Saamenmaata. Tekstissä kerrotaan, että norjalainen vihreä pääoma ajaa ”afrikkalaista paikallisväestöä” kauemmas heidän luonnonvaroistaan. Afrikkalaisia tarkemmin kirjoittaja mainitsee Meksikon Oaxaca-osavaltiossa asuvasta paikallisväestöstä. Tämä on alkanut vastustaa norjalaisia tuulivoimakorporaatioita, jotka ovat jo aiemmin vahingoittaneet alueen luontoa. Norjalaiset saavat maistaa omaa lääketään, kun tuulivoimaa

¹⁵⁰ Ibid.

¹⁵¹ ”Sammenligner samene med Gaza: – Kolonisamfunn”. Henrik Heldahl, *Nettavisen*, 4.3.2024.

on ryhdytty kaavailemaan Norjaan yhä enemmän, kirjoittaja ironisesti toteaa viitaten ”vuoristo-Norjassa ulkoilijoihin”.¹⁵²

Sama korporaatio, joka rakensi tuulivoimalat Foseniin, on suunnitellut vesivoimalaa Chileen joelle, joka on Mapuche-alkuperäiskansalle pyhä. Kansa käyttää jokea ja elää sen rinnalla. Aiheesta Dagsaviseniin kirjoittaneiden mukaan uusiutuvan energian hankkeet ovat tässä yhteydessä performatiivisia ilmastotekoja, sillä ne tuhoaisivat uhanalaisten lajien elinympäristöjä ja polkisivat alkuperäiskansojen oikeuksia. Kirjoittajat vetävät yhteen norjalaisyhtymien ihmisoikeusrikkomukset saamelaisien ja Mapuche-kansan kanssa.¹⁵³ Tämä esimerkki konkretisoi sitä, kuinka alkuperäiskansojen vaikeudet ympäri maapalloa usein liittyvät jollakin tavalla toisiinsa.

Voisi kuvitella, että useampi vihreään kolonialismiin tai muuten saamelaisiin liittyvistä lehtiartikkeleista olisi saamelaisien itsensä kirjoittamia. Kuten aiemmin olen todennut, alkuperäiskansojen näkökulmia on erittäin tärkeä kuunnella heihin liittyvissä asioissa. Toisaalta on täysin mahdollista, että saamelaiset ovat turhautuneet puhumaan samasta asiasta yhä uudestaan norjalaiselle valtaväestölle, joka ei aina kuuntele heitä. Pohjois-Norjaan keskittyvissä lehdissä saamelaiset saattavat kirjoittaa useammin, vaikka he kohtaavat monia ennakkoluuloja myös siellä. Vaihtoehtoisesti valtaväestön lehdet eivät ole niitä, joihin saamelaiset haluavat kirjoittaa, koska olettavat saavansa kielteisen reaktion.

Ilmastonmuutoksen luomasta epäoikeudenmukaisuudesta on kirjoitettu myös mainitsematta vihreän kolonialismin käsitettä. Norjalaisen kierrätys- ja ympäristöfoorum *ForUM*:in toimijat ovat kirjoittaneet aiheesta vuonna 2023 Dagsaviseniin. He toteavat, että Norjalla on rikkaana öljymana edellytykset toimia ilmastotavoitteiden edelläkävijänä. ”On täysin ratkaisevaa, että uusi [ilmastorahoituksen] tavoite koetaan oikeudenmukaiseksi eikä uudeksi kolonialismin muodoksi, jossa yksityinen pääoma globaalista pohjoisesta siirretään globaalin etelään, jotta se voidaan vetää takaisin globaaliin pohjoiseen.”, artikkelissa väitetään.¹⁵⁴ Tässä kirjoittajat havainnollistavat sitä, kuinka vihreää kolonialismia muistuttavat tilanteet voidaan toisinaan ymmärtää myös uskolonialismiksi, mitä käsitellen seuraavassa luvussa.

¹⁵² ”Grønn kolonialisme.” Andrew P. Kroglund, *Dagsavisen*, 16.6.2020.

¹⁵³ ”Stopp grønn kolonialisme”. Helene Hestad ja Daniel Homme, *Dagsavisen*, 27.10.2023.

¹⁵⁴ ”Norge må bidra til å tette gapet mellom klimamål og handling nå!” Kathrine Sund-Henriksen ja Lillian Bredal Eriksen, *Dagsavisen*, 2.6.2023.

5 Uuskolonialismi ja globaalit kontekstit

Tässä luvussa tarkastelen kolonialismin uusia muotoja kansainvälisessä politiikassa ja taloudessa. Aineistoni perusteella yksi merkittävä osa uuskolonialismia, joka tunnetaan myös neokolonialismina, on globaaliin etelään liittyvät kysymykset. Uuskolonialismin käsitettä vaikutetaan käyttävän *Dagsavisenissa* ja *Nettavisenissa* erityisesti geopolitiisessa merkityksessä ja osana muiden maiden toimintaa, usein ulkoistaen sitä muualle. Vaikka käsitteestä on kirjoitettu molemmissa lehdissä, artikkelien lukumäärässä on kuitenkin lehtien välillä merkittävä ero. *Dagsavisenissa* uuskolonialismia käsitellään suoraan käsitteenä tai siten, että mainitaan kolonialismin uusi muoto, 16:ssa eri artikkelissa. Ensimmäinen maininta löytyy jo vuodelta 2004. Siinä Ranskan tuolloinen presidentti varoittaa ”kolonialismin modernista muodosta” koskien amerikkalaisten yrityksiä vaikuttaa yhteiskuntasuhteisiin Lähi-idässä.¹⁵⁵

Nettavisenissa tällaisten artikkelien määrä on huomattavasti pienempi, sillä ainoastaan kolmessa artikkelissa mainitaan kolonialismin moderni muoto tai uuskolonialismi. Kuitenkin myös näistä ensimmäinen on aineistoni alkupäästä, vuodelta 2007. Siinä suositellaan Oslossa järjestettyä keskustelutapahtumaa, jossa pohditaan aikamme kolonialismin muotoja. Tapahtuman puhuja on pakistanilainen kirjailija ja yhteiskuntakriitikko Tariq Ali. Pari vuotta aiemmin julkaistussa teoksessaan hän on kritisoinut Yhdysvaltoja siitä, että se on ainoastaan korvannut Ison-Britannian useissa entisissä Brittiläisen Imperiumin siirtomaissa. Alin mukaan tämä on edistänyt poliittisen fundamentalismin syntyä itsenäistyneissä maissa.¹⁵⁶

Pakolaisvirrat ja veroparatiisit yhdistetään uuskolonialismiin yksittäisissä primääriaineiston artikkeleissa. *Dagsavisenin* vuonna 2012 julkaistun kolumnin mukaan kehittyvistä maista pakenee vuosittain enemmän rahaa veroparatiiseihin kuin mitä ne saavat avustuksia kokonaisuudessaan. Veroparatiisien sanotaan hidastavan kehittyvien maiden kehitystä. Siten tämän voi ymmärtää kolonialismin moderniksi muodoksi.¹⁵⁷ Lehtien perusteella uuskolonialismina ymmärretään erityisesti länsimaiden kiinnostus Afrikan maiden luonnonvaroja kohtaan, millä on ajoittain temaattisia kytköksiä vihreään kolonialismiin.

¹⁵⁵ ”Vil legge striden bak seg”. Åsne Gullikstad, *Dagsavisen*, 20.11.2004.

¹⁵⁶ ”Store spørsmål i Hausmannsgate”. Nils Skumsvoll, *Nettavisen*, 18.1.2007.

¹⁵⁷ ”Skatteparadis – et helvete”. R. A., *Dagsavisen*, 6.11.2012.

Käsittelen tätä seuraavassa alaluvussa. Myös Kiinan läsnäolo Afrikan maissa ja niiden markkinoilla katsotaan uuskolonialismiksi, mitä analysoin luvun jälkimmäisessä osassa.

5.1 Länsimaiset toimijat ja resurssien hallinta globaalissa etelässä

Voisi luulla, että norjalaisten yritysten läsnäolo Afrikan maissa ja uuskolonialismi olisi yhdistetty toisiinsa Dagsavisenissa ja Nettavisenissa. Kiinnostavasti näin ei ole kuitenkaan tehty. Molemmissa lehdissä on silti mainittu, että Elonkapina-aktivistit ovat osoittaneet mieltään norjalaisyrityksen Argentiinan suunnitelmia vastaan. He toteuttivat mielenilmauksensa Norjan öljy- ja energiaministeriön tiloissa,¹⁵⁸ mikä muistuttaa protesteja Fosenin tuulivoimaloita vastaan. Vuodelta 2009 Dagsavisenista löytyy kuitenkin uutisartikkeli, jossa kerrotaan mahdollisesta aurinkoenergiaprojektista Saharan aavikolla. Näin voitaisiin tuottaa merkittävä osa sähköstä Eurooppaan tulevien vuosikymmenten aikana. Saksalaislehdessä projektia on kuitenkin syytetty mahdollisesta ”ekokolonialismista”.¹⁵⁹

Mielipidekirjoitus Dagsavisenissa liittyy Syyrian vuoden 2011 protesteihin ja seuraavana vuonna eskaloituneeseen sisällissotaan. Tekstissä mainitaan, että Syyrian Assadin hallintoa puolustelleet vasemmistolaiset ovat pyrkineet tukahduttamaan vallankumousta kutsumalla sitä uuskolonialismiksi, joka on otettu suoraan ”hallituksen propagandasanoista”. Kirjoittajan mukaan tämä on kuitenkin ”häpeällinen väärinkäsitys” tilanteesta, ja se on hidastanut norjalaisen vasemmistolaisen solidaarisuusliikkeen syntyä.¹⁶⁰ On hyvin kiinnostavaa, että vasemmisto on se, joka kutsuu diktatuuria vastustavia kapinallisia uuskolonialismin kannattajiksi.

Vuotta myöhemmässä Dagsavisenin mielipidekirjoituksessa uuskolonialismi tuodaan esille toisenlaisesta näkökulmasta. Sen kirjoittajan mukaan niin kutsuttu uuskolonialismikortti ilmeisesti lyödään pöytään silloin, kun afrikkalaisia johtajia syytetään vakavista ihmisoikeusrikkomuksista sotien ja konfliktien aikana. Heidän mielestään tuomioistuimet harjoittavat tässä ”juridista kolonialismia”. Syytös pohjautuu sille, että esimerkiksi Yhdysvaltoja ei voida asettaa samaan syytteesen, koska se ei ole mukana Kansainvälisessä

¹⁵⁸ ”Miljøaktivister aksjonerer i dag”. Sissel Hoffengh, *Dagsavisen*, 20.9.2022; ”Miljøaktivister limte seg fast i protest mot oljeutvinning: – Fått pålegg om å fjerne seg”. Kira Venbakken, Heidi Schei Lilleås, Vetle Ravn Viken ja Mario Andrés Neira Torres, *Nettavisen*, 20.9.2022.

¹⁵⁹ ”Afrikas solstråler kan lyse opp Europa”. NTB nyheter, *Dagsavisen*, 13.7.2009.

¹⁶⁰ ”Leve revolusjonen i Syria”. Thomas Kvilhaug, *Dagsavisen*, 20.10.2012.

rikostuomioistuimessa (ICC). Vaikka kirjoittajan mukaan tämä on huomattava epäkohta, se ei poista sitä tosiasiaa, että kymmenet tuhannet Afrikan sodissa kuolleet ansaitsevat oikeutta yleismaailmallisten ihmisoikeuksien mukaisesti.¹⁶¹ Mahdollisesti kirjoittaja tarkoittaa, että uuskolonialismikortilla afrikkalaiset johtajat välttelevät omaa vastuutaan ihmisoikeuksien rikkomisesta, vaikka heidänkin osuudestaan rikkomuksiin on näyttöä.

Afrikkalaisten johtajien vastuusta jatketaan myös eräässä TV-sarja-arvostelussa Dagsavisenissa. TV-sarjassa ilmeisesti kysytään, miksi lännessä keskitytään niin paljon syyttämään afrikkalaisia sotarikoksista, mutta omien annetaan olla vapaana. Esimerkkeinä näistä annetaan joukko amerikkalaisen ja brittipoliitikkojen nimiä. Tämän todetaan olevan aikamme länsimaista imperialismia, joka on vain uusi kolonialismin muoto.¹⁶² Molemmat edellä mainitut artikkelit näyttävät jakavan ajatuksen siitä, että yleismaailmallisilla ihmisoikeussopimuksilla tai -päätöksillä ei kyetä takaamaan syytösten kohdistumista niiden todellisiin kohteisiin.

Zimbabwelaisen kirjailijan Tsitsi Dangarembgan haastattelussa Dagsavisenille hän haastaa jälkikolonialismin sanan käytön ja jatkaa:

Haluan mieluummin sanoa, että olemme uuskoloniaalisella aikakaudella. Länsimaiden ensimmäisen, orjavoimin toimineen kolonialismissäällön aikana ottamat edut ovat yhä voimassa. Resursseja imetään yhä siirtokunnista, mikä rikastuttaa länttä. Ja meiltä puuttuu yhä kontrolli meistä kerrottavista tarinoista kuten siitä, että kaikessa Afrikasta tulevasta on kysymys ”kehityksestä” sen sijaan, että suosittaisiin tarinoita, jotka tuntuvat meistä aidoilta, jotka todella ovat afrikkalaisia.¹⁶³

Keskustelu uuskolonialismista ja Afrikan maiden resurssirikkaudesta voi johtaa niin sanottuun resurssiparadoksiin, jota ympäristöpolitiikan tutkijat Excel Obumneme Amaefule ja Winner Akuabianuju Amaefule (2025) käsittelevät tutkimusartikkelissaan. He haluavat kehystää uudelleen väitteen resurssitaakasta siten, että ”taakka” johtuisi ennemmin uuskoloniaalisen perinnön jatkumisesta ja viimeaikaisista hallinto-ongelmista kuin lopputuloksesta, johon luonnonvarojen paljous tulee välttämättä johtamaan. Siten resurssirikkaiden afrikkalaisvaltioiden alikehitys ja ympäristön rappio olisi seurausta

¹⁶¹ ”Juridisk kolonialisme eller universell rettferdighet?” Anne Bitsch, *Dagsavisen*, 15.6.2012.

¹⁶² ”«Black Earth Rising»: Spennende, gripende og mystisk”. Reidar Spigseth, *Dagsavisen*, 7.2.2019.

¹⁶³ ” – Jeg ville plante ideen om at jenter som meg også kan bli noe”. Gerd Elin Stava Sandve, *Dagsavisen*, 15.5.2023.

historiallisesta, rakenteellisesta ja uuskoloniaalisesta dynamiikasta sen sijaan, että ne johtuisivat itsessään luonnon rikkauden läsnäolosta. Luonnonvarojen suuri määrä ei itsessään ole kirous, vaan se on kolmen päällekkäisen rakenteellisen tekijän lopputulos: koloniaalisten perintöjen, globaalin taloudellisen riippuvuuden ja institutionaalisen haurauden. Kansallinen suvereniteetti, poliittinen toimijuus ja institutionaalinen itsehallinto ovat merkittäviä ratkaisemaan kysymyksen siitä, syventääkö resurssirikkaus riippuvuutta muista vai vaaliiko se kehitystä.¹⁶⁴

Erityisesti öljyriikkaat valtiot ovat kohdanneet monenlaisia hankaluuksia. Amaefulen ja Amaefulen mukaan tämän selittämiseksi asiaa tulee tarkastella kansallisten rajojen yli. Globaalit toimijat, ylijäräinen pääoma ja markkinoiden muuttuvuus vaikuttavat tilanteeseen. Useimmiten pyrkimykset resurssikirouksen ”korjaamiseen” perustuvat globaaleihin valta-asetelmiin, normatiivisiin oletuksiin parhaista institutionaalisista tavoista sekä uuskoloniaalisen talousjärjestelyjen perintöön.¹⁶⁵

Inklusiivisen pedagogiikan tutkija Sonia Muñoz Llorc kritisoi *Dagsavisen*issa vuonna 2017 nykypäivän feminismiä ja asemoi itsensä länsimaiseksi maahanmuuttajaksi. Hän toteaa: ”Meidän on eurooppalaisina oltava tietoisia kaikesta huolimatta, että emme ole valmiita koloniaalisuuden vastaisessa taistelussamme, joka nyt heijastuu kamppailuun ylijäräisiä kauppasopimuksia, monikansallisten yritysten luonnonvarojen riistoa ja kansainvälistä velkaa tietyille maille jäämistä vastaan. – – viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana olemme ymmärtäneet, kuinka yhdistelmä uusliberalismia ja uuskolonialismia johtaa planeetan tuhoon.”¹⁶⁶

Vaikka globaalin etelän ja globaalin pohjoisen maat ovat sitoutuneet pitkäkestoiisiinkin kumppanuussuhteisiin, näissä on puutteita ja ongelmia. Kyseiset suhteet ovat muodostuneet kolonialismiin nojaten ja heijastavat yhä epätasa-arvoisia valtasuhteita etelän ja pohjoisen välillä. Marginalisoidut ryhmät, erityisesti naiset ja alkuperäiskansoihin kuuluvat ihmiset, jätetään usein kehitysprosessien ulkopuolelle. He hyötyvät vain harvoin näiden mahdollisista eduista. Useat tekijöistä, jotka hidastavat globaaleja kumppanuussuhteita, voidaan selittää yhä

¹⁶⁴ Amaefule ja Amaefule 2025, 50, 58.

¹⁶⁵ Ibid., 52.

¹⁶⁶ ”Kvinnekåringer og sympatiske majoritetsforbilder i moteriktige t-skjorter”. Sonia Muñoz Llorc, *Dagsavisen*, 27.3.2017.

olemassa olevilla rakenteilla. Niiden juuret johtavat kolonialismiin, joka on muodostanut nykypäivän globaalin poliittisen talouden. Tämän vuoksi Jule Lümmenin ja Aram Ziain (2025) mukaan uuskolonialismi on erittäin tärkeä käsite näiden valtasuhteiden epätasa-arvoisuuden analysoimiseksi.¹⁶⁷

Uuskoloniaalinen vaikutus ei päättynyt itsenäistymiseen tai ulkomaisten yritysten lähtemiseen. Uuskoloniaaliset rakenteet, mukaan lukien hyväksikäyttävät yrityssovimukset ja kansainväliset rahoitusinstituutiot, ovat ylläpitäneet tätä epätasa-arvoa. Tutkijat ovat osoittaneet yhä enemmän kiinnostusta uuskoloniaalisten valtarakenteiden ja vaikutusvallan, joka länsimailla on uusiutuvien luonnonvarojen louhinnassa, risteämistä kohtaan. Tämä on paljastanut, kuinka luonnonvarojen louhinta on jatkunut epätasaveroisena jopa silloin, kun tuotetaan näennäisesti ”puhdasta” energiaa.¹⁶⁸

Botswana toimii poikkeuksena sääntöön, jonka mukaan resurssirikkaat Afrikan maat ovat jäljessä kehityksestä. Tämä todistaa Amaefulen ja Amaefulen mielestä, että institutionaalinen itsehallinto sekä järkevä ja läpinäkyvä valtionhallinto voivat muuttaa resurssirikkauden kehitykseksi. Resurssien hallinta tulisi dekolonisoida, rakentaa uudelleen paikalliseen kontekstiin sopivaksi ja vaikutuksenalaiset yhteisöt tulisi asettaa sen keskiöön. Lisäksi olisi tärkeää haastaa kansainvälinen järjestelmä, joka sallii globaalista etelästä varallisuuden pois siirtämisen jatkuvuuden.¹⁶⁹

5.2 Kiinan rooli uuskolonialismissa

Analysoin tässä alaluvussa sitä, kuinka Kiinan rooli Afrikassa esitetään mediassa ja miten tämä vertautuu länsimaiden samankaltaiseen toimintaan. Primääriaineistossani Kiinan väitetty uuskoloniaalisuus korostuu, ja se esitetään ankarasti tuomittavana. Tutkimus tarjoaa tälle vastalauseen, jonka mukaan länsimaissa pyritään kohdistamaan kansainvälinen huomio Kiinan toimiin. Tämä veisi huomion muualle niiden omasta uuskoloniaalisesta toiminnasta.

Nettavisenin kolumnissa toimittaja John Arne Moen pohtii, onko sinisilmäistä uskoa siihen, että demokratia tulisi lopulta voittamaan kaikki muut hallitsemismuodot. Moenin mukaan nyky-Kiina on maailman pahin siirtomaavalta. Vaikka se edustaakin kolonialismin modernia

¹⁶⁷ Lümmenin ja Ziain 2025, 2, 6.

¹⁶⁸ Amaefule ja Amaefule 2025, 59.

¹⁶⁹ Ibid., 68.

tai nykyaikaista muotoa, se rakentaa siirtokuntia täysin klassisella tavalla. Kiina pystyy tarkoituksenmukaisilla investoinneilla heikentämään pienempien maiden todellista suvereniteettia ja saamaan näistä tukijoita hallinnolle. Moen väittää, että Kiinalla on useissa Afrikan valtioissa enemmän valtaa kuin vanhoilla eurooppalaisilla siirtomaavalloilla nykyään on. Kiinan hallinto on onnistunut kasvattamaan vaikutusvaltaansa kolmannen maailman lisäksi Aasian ja Latinalaisen Amerikan maiden nopeasti kasvavissa talouksissa. Moen huomauttaa myös, että samalla kun Kiina on pyrkinyt laajentamaan vaikutusvaltaansa arabimaihin, se sortaa omaa muslimiväestöään käsittämättömän brutaalisti.¹⁷⁰

Muissa Aasian maissa ollaan kuitenkin tarkkoja Kiinan suhteen. Malesian pääministeri Mahathir Mohamad on virallisella Kiinan vierailullaan varoittanut kiinalaisia harjoittamassa ”uutta kolonialismin tehtävää”, kerrotaan Dagsavisenin artikkelissa vuodelta 2018. Samalla pääministeri perui suuren kiinalaisen infrastruktuuriprojektin ja perusteli asiaa toteamalla, että Malesia ei halua jäädä ”pysyvään velkaan” Kiinalle.¹⁷¹

Kiinan nopeasti kasvavat yhteydet Afrikkaan ovat herättäneet laajaa huomiota. Niiden myötä on alkanut kiihkeä väittely siitä, toimiiko Kiina mantereella koloniaalisesti. Afrikan maiden hallinnot ovat jakautuneet eri leireihin suhtautumisessaan tähän. Esimerkiksi Nigerian keskuspankkikuvernööri Sanusin mukaan Afrikan on irrottauduttava romanttisesta mielikuvastaan Kiinasta ja tunnistettava sen hallinto samanlaisena kumppanina ja samanlaisiin hyväksikäyttäviin käytäntöihin kykenevänä kuin vanhat siirtomaavallat. Kiinan hallinto on kuitenkin toistanut ”kiinalaisen ekseptionalismin” mukaisesti, että sen tarkoituksiperät eivät ole koloniaalisia ja se pyrkii tasavertaisuuteen Afrikan kanssa. Joidenkin afrikkalaisten mielipide Kiinasta on myönteinen. Syy tälle voi olla se, että länsimaiset investoinnit ja apukeinot eivät onnistuneet auttamaan Afrikan maita ylös köyhyydestä, mutta Kiinan tapa tehdä kauppaa tarjoaa heille vaihtoehtoisen mahdollisuuden. He näkevät suhteen hyödyttävän molempia osapuolia; afrikkalaiset resurssit auttavat ruokkimaan Kiinan taloutta, kun taas Afrikan talouskasvu hyötyy Kiinan rakentamasta ja rahoittamasta kaupasta ja infrastruktuurista.¹⁷²

¹⁷⁰ ”Naivt å tro at demokratiet må vinne”. John Arne Moen, *Nettavisen*, 14.12.2022.

¹⁷¹ ”Asia kvesser kniver og klør”. Torbjørn Færøvik, *Dagsavisen*, 4.9.2018.

¹⁷² Zhao 2014, 1033–1034.

Dagsavisenin artikkelissa mainitaan, että Kiinan hallitus tuki afrikkalaisia itsenäistymispyrkimyksiä sekä näyttääkseen solidaarisuutta länsimaista kolonialismia vastaan että saadakseen vaikutusvaltaa Neuvostoliiton kustannuksella. Tässä ”etelä-etelä-yhteistyössä” on monia samankaltaisuuksia koloniaaliseen ja uuskoloniaaliseen ”pohjoinen-etelä-suhteeseen”. Kiinan strategiassa on kysymys enemmän kuin vain luonnonvaroista, sillä sen teollisuus on uusien markkinoiden perässä.¹⁷³

Kiinalaisen politiikan tutkija Suisheng Zhao jakaa tutkimusartikkelissaan näkemyksen siitä, että olisi liian viatonta kuvailla maata neutraalina kauppakumppanina. Tämä on kuitenkin löytänyt markkinarakoja ja saanut selvän jalansijan Afrikasta. Kiina aloitti suhteiden luomisen Afrikan mantereelle 1950-luvun alussa. Sen intressit olivat strategiset, sillä se halusi rikkoa länsimaiden aiheuttaman diplomaattisen eristyksen. 2000-luvun alussa luonnonvarojen turvaaminen alkoi olla ensisijaista Kiinalle, jotta sen ilmiömaista kasvua pystyttiin pitämään yllä. Kiinan nykyinen kiinnostus Afrikkaa kohtaa on enemmän tai vähemmän samankaltaista kuin Euroopan valtojen vuosisatoja aiemmin. Molempien päämääränä on ollut vaurastua Afrikan luonnonvaroilla ja hyötyä mantereen markkinoista ulkovaltojen teollisuustuotteille.¹⁷⁴ Länsimainen diskurssi uuskoloniaalisesta Kiinasta alkoi kehittyä vuosituhannen vaihteessa, kun Euroopan koloniaalisen menneisyyden maine yritettiin pelastaa kylmän sodan jälkeen. Diskurssi oli siten olemassa jo ennen kuin Kiinan taloudellinen läsnäolo globaalissa etelässä lisääntyi räjähdysmäisesti 2010-luvulla.¹⁷⁵

Länsimaihin verrattuna Kiina ei kuitenkaan ole historiallisesti orjuuttanut, kolonisoanut tai rahoittanut sille epäsuotuisien afrikkalaishallintojen vastaisia vallankaappauksia. Se ei ole myöskään käyttänyt asevoimia tukeakseen ulkopolitiikkaansa Afrikassa. Kiinan hallinto onkin käyttänyt näitä muistikuvia hyödykseen ja pyrkinyt herättämään muistoja länsimaisesta kolonialismista. Se on myös korostanut yhteistä historiaansa afrikkalaisten kanssa ulkopuolelta tulleen sarron kohteena. Kiinalaiset ovat lisäksi luvanneet olla sekaantumatta Afrikan maiden sisäpoliittisiin asioihin, mikä tulee helpotuksena vuosien länsimaiden toimien ja avuntarjousten jälkeen.¹⁷⁶

¹⁷³ ”Storeulv i Afrika”. Erik R. Selmer, *Dagsavisen*, 6.2.2007.

¹⁷⁴ Zhao 2014, 1035.

¹⁷⁵ Degli Esposti 2025, 59.

¹⁷⁶ Zhao 2014, 1036.

Jos Kiinan vaikutusvaltaa katsotaan kulttuurisesta näkökulmasta, kiinalaiset uutistoimistot ovat levittäytyneet koko Afrikkaan, ja kiinalaisen ja afrikkalaisen median välistä yhteistyötä on edistetty. Kiinan apu Afrikassa ei tietenkään ole takeetonta, vaan sen takana on taloudellisia intressejä ja tarve laajentaa poliittista vaikutusvaltaa. Kun aiempien siirtomaavaltojen vaikutusvalta väheni alueella, Kiinan malli osoittautui suosituksi erityisesti Afrikan autoritääristen johtajien keskuudessa.¹⁷⁷

Myös *Dagsavisen*issa on mietitty Kiinan ja Afrikan maiden suhteiden historiaa. Vuonna 2014 julkaistun mielipidekirjoituksessa mainitaan, että Kiinan ulkoministeriö painotti kehitysavun merkitystä Afrikkaan jo vuonna 2002. Lisäksi ministeriö alleviivasi tuolloin, että Kiina ja Afrika tulevat yhdessä laittamaan ”jaetun panoksen kehitysmaiden juridisen oikeuden ylläpitämiseen, ja pyrkimään perustaa uuden, kohtuullisen ja oikeudenmukaisen poliittisen ja taloudellisen maailmanjärjestyksen.” Kiinasta on sittemmin tullut Afrikan suurin kauppakumppani. Länsimaat, mukaan lukien Iso-Britannia ja Yhdysvallat, ovat *Dagsavisen*in mukaan huolestuneet Kiinan roolista Afrikan mantereella. Tämä kuitenkin vaikuttaa kirjoittajan mukaan enimmäkseen heijastavan lännen ja Kiinan välistä kilpailusuhdetta Afrikan suhteen. Hän toteaa, että ” –afrikkalaiset markkinat ovat kärsineet kiinalaisista halpatuotteista ja ne ovat aiheuttaneet suurta painetta paikallisille teollisuudenaloille ja yrityksille – ”. Lisäksi kiinalaisilla yrityksillä on tapana käyttää kiinalaista työvoimaa afrikkalaisissa projekteissa sen sijaan, että he luottaisivat paikalliseen työvoimaan. Tuolloinen Yhdysvaltojen ulkoministeri Hillary Clinton väittää, että uuskolonialismi uhkaa afrikkalaista mannerta.¹⁷⁸

Suurin kritiikki Kiinan toimia kohtaan vaikuttaa siis tulevan länsimaista, mikä sen on ollut helppo ohittaa. Yksi peruste väitteelle, jonka mukaan Kiina harjoittaa Afrikassa uuskolonialismia, on resurssien vieminen Afrikasta ja teollisuustuotteiden tuominen sinne. Resurssien vieminen ulkomaille ei välttämättä merkitse laaja-alaista työpaikkojen luomista, joka parantaisi tavallisten afrikkalaisten elintasoja. Kiinaa kritisoidaan siitä, että se käyttää hyväksi Afrikan maiden tarvetta investoinneille. Aktivistien mukaan ajan myötä Afrikan maat jäävät jälkeen ja niiden asukkailla ei enää ole kallisarvoisia ja vähiä resursseja, joita he tarvitsisivat noustakseen ylös köyhyydestä. Lisäksi tulevaisuutta uhkaa valtaviin

¹⁷⁷ Ibid., 1037–1038.

¹⁷⁸ ”Kinesisk imperialisme i Afrika?” Sjur Papazian, *Dagsavisen*, 13.1.2014.

ympäristötuhojen mahdollisuus. Kiinan hallinto on reagoinut syytöksiin siten, että se kieltää tavoittelevansa koloniaalista ekspansiota.¹⁷⁹

Länsimainen diskurssi Kiinan kansantasavallan läsnäolosta Afrikassa ja laajemmin globaalissa etelässä pitää sisällään kaikki syytökset, joita dekolonisaation aikakaudella käytettiin länsimaita vastaan. Tutkimusten mukaan diskurssin yleisimmät syytökset eivät pidä paikkaansa Kiinan kohdalla. Tästä huolimatta lähestymistapa vallitsee länsimaisessa mediassa ja politiikanteossa. Syytösten paikkansapitämättömyys ei kuitenkaan ole merkittävintä diskurssissa, vaan epäjohtonmukaisuus vaatimuksissa Kiinaa ja länsimaita kohtaan. Lisäksi huomionarvoista on länsimaisten lähteiden, olivat ne sitten liberaaleja tai konservatiivisia, ideologinen asenne erityisesti, kun otetaan huomioon globaalin etelän suotuisampi mielipide Kiinan hallinnosta.¹⁸⁰

Uuskoloniaalinen Kiina -diskurssin juurisyynä on kylmän sodan aikainen ”geopoliittisen ahdistuksen” muoto, joka syntyi länsimaiden suhteellisesti heikennyttyä dekolonisaation myötä. Sekä poliittisen keskustan että oikeiston mielikuvaa Kiinan kansantasavallasta imperialistisena vahvistaa vankka uskomus siitä, että autoritääriset hallinnot ovat luontaisesti taipuvaisia sotaan ja ekspansionismiin. Tätä väitettä on vaikea näyttää toteen tai kiistää. Tutkijat eivät ole pystyneet luotettavasti todistamaan väitteitä kiinalaisen uuskolonialismista.¹⁸¹ Ainoa kerta, jolloin primääriaineistossani lännen ja Kiinan toimintaa kuvataan samalla tavalla uuskoloniaalisena, on pitkä mielikirjoitus *Nettavisen*issa vuodelta 2016. Siinä mainitaan lyhyesti, että Ranskan ja Kiinan kilpailua Madagaskarin luonnonvaroista voi pitää uuskolonialismina.¹⁸²

¹⁷⁹ Zhao 2014, 1040–1042.

¹⁸⁰ Degli Esposti 2025, 56, 59.

¹⁸¹ Ibid., 60–61.

¹⁸² ”Kvifor Frankrike?” Bjørn Kvalsvik Nicolaysen, *Nettavisen*, 16.7.2016.

6 Johtopäätökset

Tässä pro gradussa olen analysoinut sitä, kuinka kahdessa norjalaisessa sanomalehdessä, Dagsavisenissa ja Nettavisenissa, on käsitelty kolonialismia. Olen käsitehistorian periaatteen mukaisesti rakentanut primääriaineiston pohjalta kuvan siitä, millä eri tavoin kolonialismia on mahdollista ymmärtää. Jälkikoloniaalisen tutkimusotteen mukaisesti olen käsitellyt primääriaineistosta erityisesti niitä esimerkkejä, jotka havainnollistavat koloniaalisuuden jatkuvuuden edellisiltä vuosisadoilta nykyhetkeen asti. Alkuperäiskansojen ideologioita olen käyttänyt siten, että nostan saamelaisten ja muiden alkuperäiskansojen näkökulmia esiin aineistosta aina kun mahdollista. Lisäksi olen korostanut tarinoiden ja narratiivin itse määrittämisen merkitystä marginalisoiduille ryhmille.

Kyseessä olevien sanomalehtien kolonialismia koskevassa keskustelussa on erotettavissa neljä pääteemaa, joiden mukaan olen muodostanut tutkielman rakenteen. Näistä ensimmäisessä kuvaillaan erilaisia tapoja muistaa kolonialismi ja sen historia; millaisena kolonialismin perintö näyttäytyy 2000-luvun ensimmäisinä vuosikymmeninä norjalaisessa kontekstissa? Aihealueen keskustelussa käsitellään käytännössä museoiden, taiteen ja patsaiden koloniaalista roolia. Lisäksi luvussa kuvaillaan kulttuurisotia, jotka ovat lähtöisin Yhdysvalloista ja Isosta-Britanniasta, muistuttavaa keskustelukulttuuria Norjassa.

Toisessa pääteemassa on kysymys useasta toisiinsa liittyvästä asiakokonaisuudesta: rasismista, maahanmuutosta, radikalisoitumisesta sekä terrorismista. Kolonialismia käytetään primääriaineistossa selittämään sekä radikalisoitumisen taustoja keskustelussa äärioikeiston terrorismista että rodullistettujen yliedustusta länsimaisessa terrorismia käsittelevässä mediassa. Osa lehtien kirjoittajista ei jaa tätä näkemystä, vaan syyttää poliittista vasemmistoa ja sen suosimaa ”monikulttuurisuuden hardcore-versiota” esimerkiksi terrori-iskusta Osloon ja Utøyan saarelle vuonna 2011.

Seuraavassa pääteemassa keskityin keskusteluun Saamenmaasta ja vihreästä kolonialismista. Aineistossa tätä edustaa yhä jatkuva Fosenin tuulivoimalakiista, joka paljastaa Norjan ja sen instituutioiden kykenemättömyyden puolustaa saamelaisten oikeuksia todellisuudessa. Norjalaisia ja muita länsimaisia uusiutuvan energian hankkeita myös globaalissa etelässä on syytetty vihreästä kolonialismista. Uuskolonialismi on viimeinen tutkielmani pääteemoista, ja luen siihen kuuluvaksi myös aineiston maininnat kolonialismin uudesta tai modernista

muodosta. Artikkelien kirjoittajat yhdistävät siihen erilaisia kysymyksiä länsimaisten toimijoiden pyrkimyksistä hyötyä tai hallita Afrikan maiden luonnonvaroja ja muita resursseja. Tämän lisäksi uuskolonialismina ymmärretään Afrikan maihin sijoittuvat Kiinan visiot ja hankkeet, joiden määrä on kasvanut huippuunsa 2020-lukuun mennessä. Tutkimuskirjallisuuden mukaan tällainen Kiinan uuskoloniaalisuutta korostava narratiivi on tyyppillinen länsimaisessa mediassa.

Dagsavisenin ja Nettavisenin kolonialismia käsittelevien artikkelien perusteella voi sanoa, että kolonialismin käsite on kiistanalainen ja ajassa muuttuva. Käsitettä käytetään aineistossa historiallisia tapahtumia tai ilmiöitä kuvaavana silloin, kun puhutaan esimerkiksi orjakaupasta tai ajasta, jolloin siirtomailla ei ollut edes muodollista itsenäisyyttä. Kolonialismi ymmärretään lehdissä myös nykyhetkeä kuvaavana käsitteenä. Fosenin tuulivoimalahanke ja kiinalaisen pääoman läsnäolo Afrikassa toimivat tätä kuvaavina esimerkkeinä.

Primääriaineistoni alussa, 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä, maininnat kolonialismista ovat hajanaisempia ja temaattisesti kapea-alaisempia. Se liitetään pääosin Norjan ulkopuolisiin kohteisiin, kuten Brittiläiseen Imperiumiin ja Zimbabween. 2010- ja 2020-luvun alkupuolella käsite kytketään kotimaahan yhä useammin. Näin tehdään erityisesti muistamisen, taiteen ja saamelaispolitiikan kautta. 2010-luvulta lähtien käsitteen käyttö laajenee kotimaisiin kulttuurisotiin sekä rasismiin, maahanmuuttoon ja terrorismiin liittyvään keskusteluun. Myös kansainvälisiä nykyilmiöitä ja konflikteja käsitellään geopolitiisella tasolla. Kolonialismi limittyy yhä 2020-luvulla monenlaisiin keskusteluaiheisiin. Sen avulla jäsennetään sekä ulko- että sisäpolitiikkaa, identiteettipolitiikkaa ja kansallista identiteettiä, johon ekseptionalismin olennaisesti liittyy.

Kolonialismin käsitteen erilaiset käyttötavat paljastavat jännitteitä ekseptionalismiin pohjautuvan ajattelun ja dekolonisaation tavoittelun välillä. Pohjoismainen ekseptionalismin toimii vastakäsitteenä kolonialismille ja eräänlaisena puolustusmekanismina. Keskustelussa kolonialismista tällaisia puolustautumisia ovat esimerkiksi sen korostaminen, että Norja ei ollut siirtomaavalta. Toinen ekseptionalismin heijastava ajatus on, että Norja osallistuu kolonialismista kärsineiden maiden auttamiseen rauhanneuvotteluiden ja kehitysyhteistyön avulla. Siten sen on oltava ”hyvien”, kolonialismiin syyttömien maiden listalla. Keskustelu uuskolonialismista painottuu Kiinan asemaan globaalissa etelässä, mutta Norjan oma osallisuus jää usein varjoon. Näin ekseptionalismin auttaa ylläpitämään käsitystä Norjasta

syyttömänä kolonialismiin. Esimerkiksi omaa kehitysyhteistyötä ei osata ymmärtää mahdollisena uskolonialismina.

Aineistossa ekseptionalismi kuitenkin horjuu tai suorastaan kyseenalaistuu, kun esiin nostetaan esimerkiksi Tanska-Norjan historia ja osallistuminen maailmankauppaan. Vaikka Norja oli Tanskan hallinnon alaisena, sen asemaa ei voi rinnastaa valtion merentakaisiin siirtomaihin. Norjalaiset olivat mukana merentakaisen siirtomaiden uudisasuttamisessa ja hyötyivät taloudellisesti siirtomaiden resursseista. Ekseptionalismin kyseenalaistuminen näkyy myös kulttuurisodissa, joissa konservatiivinen koloniaalista osallisuutta vähättelevä ääripää kohtaa toisen, joka haluaa käsitellä maan koloniaalista historiaa. Konservatiivisen puolen argumentit vaikuttavat nojaavan ekseptionalismiin, minkä toinen ääripää usein kumoaa tutkimukseen perustuvalla tiedolla.

Lisäksi saamelaisten pakkonorjalaistamisen historia ja nykyiset kiistat maankäytöstä havainnollistavat sitä, että Norja ei ole koloniaalisen viitekehyksen ulko- tai yläpuolella. Vihreä siirtymä paljastaa uusia alkuperäiskansojen ja valtion välisiä vallan epätasapainoja, jotka tulisi ratkaista niin pian kuin mahdollista. Useat alkuperäiskansat kantavat kaksinkertaista vastuuta ilmastonmuutoksesta, kun sen seuraukset tunnetaan heidän maillaan erityisen voimakkaasti ja samanaikaisesti heidän maitaan halutaan käyttää sen ratkaisuna. Tilanne on heille täysin kestämaton.

Vihreä kolonialismi ja uskolonialismi voivat tietyissä tapauksissa olla limittäisiä, mutta primääriaineistossa niitä ei esitetä identtisinä. Ensin mainitun yhteydessä korostetaan ympäristö- ja energiapolitiikan koloniaalisia piirteitä. Jälkimmäisessä on taas kysymys globaalin nykymaailman ja talouden epäsymmetrioista. Kiinan ja Afrikan suhdetta koskevassa keskustelussa uskolonialismi liitetään kolonialismin geopolittiseen viitekehykseen ja osaksi ajankohtaisia kansainvälisiä ilmiöitä. Uskolonialismi näyttäytyy ambivalenttina käsitteenä siten, että sitä käytetään mediakeskusteluissa kahdessa kontekstissa; läntisen maailman itsearviointiin esimerkiksi veroparatiisien tapauksessa ja kolonialismin ulkoistamiseen, kun Kiinaa kutsutaan pahimmaksi nykyiseksi siirtomaavallaksi.

Primääriaineistoni perusteella voi väittää, että kolonialismin merkityksellistämiseen ovat osallistuneet useat eri tahot ja toimijat. Ensimmäinen näistä ryhmistä muodostuu norjalaisesta valtaväestöstä. He ovat joko lehtien omaa toimittajakuntaa tai niiden ulkopuolisia kirjoittajia.

Myös useat haastateltavista asiantuntijoista edustavat tätä ryhmää. He kehystävät väitteet Norjan koloniaalisuudesta muun muassa liioiteltuna ”woke”-liikkeenä, kulttuurisotana, uhkana sananvapaudelle tai kehitysvastaisuutena. He siirtävät huomion ”toisten” harjoittamaan kolonialismiin, esimerkiksi Kiinan uskoloniaalisuuteen, ja siten suhteellistavat tai jopa mitätöivät lännen roolia kolonialismissa.

Toinen pääasiallinen toimijaryhmä muodostuu marginalisoiduista vähemmistöryhmistä, diasporatoimijoista ja saamelaisista. Lisäksi heidän liittolaisensa osallistuvat keskusteluun esimerkiksi asiantuntija-asemasta käsin. He laajentavat kolonialismin käsitteen käyttöä ja liittävät sen esimerkiksi norjalaiseen rakenteelliseen rasismiin, ilmastopolitiikkaan ja maankäyttöoikeuksiin. Kolonialismin käsitteen uudelleenmäärittely tapahtuu usein juuri marginalisoitujen, kuten saamelaisten ja rodullistettujen kirjoittajien, puheenvuoroissa. Primääriaineistosta kuitenkin ilmenee, että kyseisten ryhmien tai heidän liittolaistensa ääni kuuluu melko harvoin tai vaimeasti kolonialismia koskevissa kirjoituksissa. Onkin tärkeää pohtia sitä, kuka tai mitkä ryhmät lopulta saavat määritellä kolonialismia ja millaisia seurauksia tällä on julkiselle keskustelulle kolonialismista ja sen ongelmallisista seurannaisvaikutuksista.

Pro graduni mahdollisesti keskeisin tulos on se, että kolonialismi ei näyttäydy norjalaisessa mediakeskustelussa menneen maailman ilmiönä ja puheenaiheena. Sen sijaan se ilmenee muuttuvana, ajankohtaisena ja jatkuvasti kiistanalaisemmaksi muodostuvana käsitteenä. Sen merkitys vaihtelee keskustelun teemojen, kontekstin ja puhujan mukaan. Kolonialismi toimii mediakeskusteluissa monikäyttöisenä kiistakäsitteenä; sillä nimetään vallan epäsymmetrioita muun muassa Saamenmaalla ja Palestiinassa. Käsitettä käytetään myös torjumaan kriittisiä tarkasteluja, mikä näkyy ”woke”-kulttuurin vastustamisena ja sananvapauden puolustamisena.

Kolonialismia tutkiessani olen havainnut, että sen suosio tutkimuksen kohteena vaikuttaa kasvavan jatkuvasti. Siitä huolimatta mahdollisia tulevaisuuden tutkimussuuntia on paljon. Aihetta voisi olla tarkoituksenmukaista tutkia lisää Norjan sisällä esimerkiksi vertaillen erilaisia primäärilähdetyyppejä. Norjan suurimpien sanomalehtien arkistoista voisi etsiä keskustelua kolonialismista. Tätä voisi verrata maan parlamentin keskusteluihin ja analysoida myös kvantitatiivisesti, millä tahdilla keskustelu on lisääntynyt minkäkin lähteen mukaan. Jos taas haluttaisiin kansainvälistä vertailua uudesta näkökulmasta, voisi olla kiintoisaa verrata

Norjan ja Sveitsin kaltaisten puolueettomiksi asemoituneiden EU:n ulkopuolisten maiden mediakeskustelua aiheesta.

Kuten totesin johdannossa, Dagsavisenissa julkaistuja kolonialismin mainitsemia kirjoituksia on yli kaksinkertainen määrä Nettaviseniin verrattuna. Siten voi todeta, että Dagsavisenissa aihetta on käsitelty laajemmin. Erityisesti uuskolonialismiin liittyvien artikkelien määrä on Dagsavisenissa moninkertainen. Useissa sen artikkeleissa mainitaan ajatus solidaarisuudesta niitä kohtaan, joita kolonialismi tai sen perintö ovat erityisesti koskettaneet. Todennäköisesti tämä selittää sitä, miksi aiheesta on kirjoitettu 2000-luvulla Nettavisenia enemmän; työväenliikkeen arvoja heijastelen lehden kirjoittajat katsovat tarpeelliseksi osoittaa solidaarisuutta globaalilla tasolla sortoa kokeneita ryhmiä kohtaan. Nettavisen, joka päätoimittajan mukaan nojaa poliittisesti oikealle, ei välttämättä edusta samanlaisia arvoja. Koska sen lukijakunta on Dagsavisenia suurempi, on mahdollista, että sen artikkeliaiheet kuvastavat paremmin Norjan valtaväestön kiinnostuksen kohteita. Siitä huolimatta, että keskustelun määrä kolonialismista näyttää kasvaneen tasaisesti norjalaismedioissa, kriittiset ja akateemiset tavat käsitellä kolonialismia eivät ole vielä valtavirtaa.

Lähteet

PRIMÄÄRIAINIESTO

Nettavisen, <<https://www.nettavisen.no/>> seuraavat artikkelit [luettu 28.1.2026]:

1. ”Store spørsmål i Hausmannsgate”. Nils Skumsvoll, 18.1.2007.
<<https://www.nettavisen.no/kultur/store-sporsmal-i-hausmannsgate/s/12-95-3422886784>>
2. ”–Grådighet har skylda”. Niels Ruben Ravnaas, 18.4.2007.
<<https://www.nettavisen.no/artikkel/gradighet-har-skylda/s/12-95-974994>>
3. ”–Vesten forgifter Afrika”. Arild J. Waagbø, 4.10.2009.
<<https://www.nettavisen.no/artikkel/vesten-forgifter-afrika/s/12-95-2722040>>
4. ”dittOslo anbefaler”. Hege Bjørnsdatter Braaten, 29.10.2010.
<<https://www.nettavisen.no/kultur/dittoslo-anbefaler/s/12-95-3423069311>>
5. ”Ny voldsom ordkrig om Falklandsøyene”. NTB, 19.1.2012.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/ny-voldsom-ordkrig-om-falklandsoyene/s/12-95-3316797>>
6. ”Et annet Sørøst-Asia”. Kjersti Veel, 12.10.2012.
<<https://www.nettavisen.no/indokina/reiser/ferie/et-annet-sorost-asia/s/12-95-3491736>>
7. ”Argentina gjør nytt krav på Falklandsøyene”. NTB, 4.1.2013.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/argentina-gjor-nytt-krav-pa-falklandsoyene/s/12-95-3541267>>
8. ”Cameron vil bruke makt for å beholde Falklandsøyene”. NTB, 6.1.2013.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/cameron-vil-bruke-makt-for-a-beholde-falklandsoyene/s/12-95-3542661>>
9. ”Forfatteren Chinua Achebe er død”. NTB, 22.3.2013.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/forfatteren-chinua-achebe-er-dod/s/12-95-3594981>>
10. ”Gambia forlater Samveldet”. NTB, 3.10.2013.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/gambia-forlater-samveldet/s/12-95-3688976>>
11. ”Homomarsjer i flere land i Latin-Amerika”. NTB, 28.6.2015.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/homomarsjer-i-flere-land-i-latin-amerika/s/12-95-3422804494>>

12. "Blendahvit feminisme". Linn Winsnes Rosenborg, 20.5.2016.
<<https://www.nettavisen.no/meninger/linnrosenborg/blendahvit-feminisme/s/12-95-3423467530>>
13. "Kvifor Frankrike?" Bjørn Kvalsvik Nicolaysen, 16.7.2016.
<<https://www.nettavisen.no/meninger/friskemeninger/kvifor-frankrike/s/12-95-3423480386>>
14. "–I ferd med å gjenoppstå som Midtens rike". Thomas Paust, 26.2.2018.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/utenriks/i-ferd-med-a-gjenoppsta-som-midstens-rike/s/12-95-3423419792>>
15. "Brasil sier nei til Amazonas-hjelp fra G7-landene". NTB, 27.8.2019.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/brasil-sier-nei-til-amazonas-hjelp-fra-g7-landene/s/12-95-3423835672>>
16. "FN kritiserer Nederlands burkaforbud". NTB ja Stig Martin Solberg, 8.10.2019.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/fn-kritiserer-nederlands-burkaforbud/s/12-95-3423858155>>
17. "Globalistenes feilspor - hvor konteksten blir borte". Mina Bai, 16.6.2020.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/globalistenes-feilspor-hvor-konteksten-blir-borte/s/12-95-3423982858>>
18. "Brussel-gater med koloninavn døpes om midlertidig". NTB, 18.6.2020.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/utenriks/brussel-gater-med-koloninavn-dopes-om-midlertidig/s/12-95-3423983864>>
19. "Columbus-statue fjernet i San Francisco". NTB, 19.6.2020.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/utenriks/columbus-statue-fjernet-i-san-francisco/s/12-95-3423984510>>
20. "Statue av sørstatsgeneral revet i Washington". NTB, 20.6.2020.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/utenriks/statue-av-sorstatsgeneral-revet-i-washington/s/12-95-3423985040>>
21. "Ny instruks fra Donald Trump kan gi strenge straffer for vandalisering av statuer". Mario Andrés Neira Torres ja NTB, 23.6.2020. <<https://www.nettavisen.no/nyheter/ny-instruks-fra-donald-trump-kan-gi-strenge-straffer-for-vandalisering-av-statuer/s/12-95-3423986216>>
22. "Statue av norskamerikaner revet i USA". NTB, 24.6.2020.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/utenriks/statue-av-norskamerikaner-revet-i-usa/s/12-95-3423986780>>

23. ”Slaveriets historie viser hvor like vi alle er”. Kaare Skagen, 18.8.2020.
<<https://www.nettavisen.no/debatt/slaveriets-historie-viser-hvor-like-vi-alle-er/o/5-95-102408>>
24. ”Raser etter kutt av folkekjær sang: –Helt utrolig”. Espen Teigen, 26.8.2020.
<<https://www.nettavisen.no/okonomi/raser-etter-kutt-av-folkekjar-sang-helt-utrolig/s/12-95-3424010729>>
25. ”Nei, vi skal ikke bare holde kjeft og heve oss over rasisme”. Maria Bonita Igland ja Sarah Safavifard, 11.5.2021. <<https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/nei-vi-skal-ikke-bare-holde-kjeft-og-heve-oss-over-rasisme/o/5-95-231150>>
26. ”Slutt å lyv. Situasjonen i Gaza er ikke likestilt”. Torvald Therkildsen. 20.5.2021.
<<https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/slutt-a-lyv-situasjonen-i-gaza-er-ikke-likestilt/o/5-95-235299>>
27. ”Tyskland erkjenner folkemord i Namibia”. NTB, 28.5.2021.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/tyskland-erkjenner-folkemord-i-namibia/s/12-95-3424133302>>
28. ”Munchmuseet ber om hjelp – vil endre rasistiske navn på malerier”. Edvard Ruggesæter Er-tesvåg, 4.6.2021. <<https://www.nettavisen.no/nyheter/munchmuseet-ber-om-hjelp-vil-endre-rasistiske-navn-pa-malerier/s/12-95-3424136760>>
29. ”Skal vi forstå hele historien bak 22. juli, må vi snakke om multikulturalismen”. Sven Røge-berg, 27.9.2021. <<https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/skal-vi-forsta-hele-historien-bak-22-juli-ma-vi-snakke-om-multikulturalismen/o/5-95-297350>>
30. ”Han vant Nobelprisen i litteratur”. Trond Lepperød, Mario Andrés Neira Torres ja NTB, 7.10.2021. <<https://www.nettavisen.no/nyheter/han-vant-nobelprisen-i-litteratur/s/12-95-3424188043>>
31. ”Nobel-overraskelse: Litteraturpris til tidligere flyktning fra Tanzania”. NTB, 7.10.2021.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/utenriks/nobel-overraskelse-litteraturpris-til-tidligere-flyktning-fra-tanzania/s/12-95-3424188059>>
32. ”Zelenskyj har minnet Vesten om hva som utgjør kjernen i våre liberale demokratier”. Peder Chr. Løvenskiold, 2.7.2022. <<https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/zelenskyj-har-minnet-vesten-om-hva-som-utgjor-kjernen-i-vare-liberale-demokratier/o/5-95-552606>>
33. ”India og Pakistan feirer 75 års uavhengighet”. NTB, 15.8.2022.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/utenriks/india-og-pakistan-feirer-75-ars-uavhengighet/s/12-95-3424300858>>

34. ”Miljøaktivister limte seg fast i protest mot oljeutvinning: –Fått pålegg om å fjerne seg”. Kira Venbakken, Heidi Schei Lilleås, Vetle Ravn Viken ja Mario Andrés Neira Torres, 20.9.2022. <<https://www.nettavisen.no/miljoaktivister-limte-seg-fast-i-protest-mot-oljeutvinning-fatt-palegg-om-a-fjerne-seg/s/5-95-662233>>
35. ”Naivt å tro at demokratiet må vinne”. John Arne Moen, 14.12.2022. <<https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/naivt-a-tro-at-demokratiet-ma-vinne/o/5-95-806402>>
36. ”Bannlyst for dyredrap og obskøniteter”. Aleksander Løvstad Bergan, 14.1.2023. <<https://www.nettavisen.no/cannibal-holocaust/film/vold/bannlyst-for-dyredrap-og-obskoniteter/f/5-95-833396>>
37. ”Malerens elleville satire rundt Leiv Eiriksson-bråket”. Erik Stephansen, 20.2.2023. <<https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/malerens-elleville-satire-rundt-leiv-eiriksson-braket/o/5-95-926528>>
38. ”Noen mennesker oppdager kontinenter, mens andre leter etter en ikke-eksisterende kolonial arvesynd”. Reidar Digranes, 21.2.2023. <<https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/noen-mennesker-oppdager-kontinenter-mens-andre-leter-etter-en-ikke-eksisterende-kolonial-arvesynd/o/5-95-929249>>
39. ”Wokerne får bare fortsette sin storrengjøring. Jeg hører ikke på dem”. Tommy Sørbø, 24.2.2023. <<https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/wokerne-far-bare-fortsette-sin-storrengjoring-jeg-horer-ikke-pa-dem/o/5-95-934962>>
40. ”Dette er ikke klimarettferdighet. Dette er grønn kolonialisme”. Sigrid Margrethe Hoddevik Losnegård, 28.2.2023. <<https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/dette-er-ikke-klimarettferdighet-dette-er-gronn-kolonialisme/o/5-95-943843>>
41. ”Nord-Norge kan bli verdens største museum”. Skjalg Fjellheim, 2.3.2023. <<https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/nord-norge-kan-bli-verdens-storste-museum/o/5-95-948874>>
42. ”Reindrifsamene har gode kort, men Terje Aasland har en trumf”. Gunnar Stavrum, 6.3.2023. <<https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/reindrifsamene-har-gode-kort-men-terje-aasland-har-en-trumf/o/5-95-954799>>
43. ”Diskusjonen viser hvordan kunstverket i dag holder på å miste sin autoritet”. Tommy Sørbø, 10.3.2023. <<https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/diskusjonen-viser-hvordan-kunstverket-i-dag-holder-pa-a-miste-sin-autoritets/o/5-95-964632>>
44. ”Mener at Putin og Xi tjener på krigen mellom Israel og Hamas”. Mario Andrés Neira Torres, 29.10.2023. <<https://www.nettavisen.no/nyheter/mener-at-putin-og-xi-tjener-pa-krigen-mellom-israel-og-hamas/s/5-95-1415597>>

45. ”Ydmyker Putin: –Du kan se forbauselsen”. Vetle Ravn Viken, 10.11.2023.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/ydmyker-putin-du-kan-se-forbauselsen/s/5-95-1445706>>
46. ”Gazas største sykehus: –38 premature nyfødte omringet av soldater”. Thomas Paust, 13.11.2023. <<https://www.nettavisen.no/nyheter/gazas-storste-sykehus-38-premature-nyfodte-omringet-av-soldater/s/5-95-1452414>>
47. ”Dette er årets ord”. NTB ja Christian Thomassen, 12.12.2023.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/dette-er-arets-ord/s/5-95-1513045>>
48. ”Sammenligner samene med Gaza: –Kolonisamfunn”. Henrik Heldahl, 4.3.2024.
<<https://www.nettavisen.no/nyheter/sammenligner-samene-med-gaza-kolonisamfunn/s/5-95-1676893>>
49. ”Sofi Oksanen: ’Putins krig mot kvinner’”. Jan Øyvind Helgesen, 8.3.2024.
<<https://www.nettavisen.no/kjendis/sofi-oksanen-putins-krig-mot-kvinner/r/5-95-1691525>>
50. ”Derfor vil ikke RU-lederen ta avstand fra Hamas”. Inga Holst, 17.4.2024.
<<https://www.nettavisen.no/okonomi/derfor-vil-ikke-ru-lederen-ta-avstand-fra-hamas/s/5-95-1765621>>
51. ”Ukrainsk ekspresident til frontalangrep på Putin: –En fatal feil”. Vetle Ravn Viken ja Tormod Malvin Sæther, 10.5.2024. <<https://www.nettavisen.no/nyheter/ukrainsk-ekspresident-til-frontalangrep-pa-putin-en-fatal-feil/s/5-95-1809916>>
52. ”Norge investerer fortsatt i kolonialismen som kveler Palestina”. Anna Aronsen Oftedal ja Rami Samandar, 9.6.2024. <<https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/dodstallene-stiger-i-gaza/o/5-95-1858048>>

Dagsavisen, <<https://www.dagsavisen.no/>> seuraavat artikkelit [luettu 6.2.2026]:

1. ”Slaget om Dien Bien Phu”. Erik R. Selmer, 30.4.2004.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/2004/04/30/slaget-om-dien-bien-phu/>>
2. ”Bildene provoserer Midtøsten”. Roger Hercz, 7.5.2004.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/2004/05/07/bildene-provoserer-midtosten/>>
3. ”Vil legge striden bak seg”. Åsne Gullikstad, 20.11.2004.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2004/11/20/vil-legge-striden-bak-seg/>>

4. ”Den problematiske markedsmekanismen”. T. Jacobsen, 29.8.2005.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2005/08/29/den-problematiske-markedsmekanismen/>>
5. ”Utskjelt elsket og åpnet”. Jonas Brække, 10.9.2006.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2006/09/10/utskjelt-elsket-og-apnet/>>
6. ”Storeulv i Afrika”. Erik R. Selmer, 6.2.2007.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2007/02/06/storeulv-i-afrika/>>
7. ”En moderne klassiker”. Elisabeth Leinslie, 28.11.2007.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2007/11/28/en-moderne-klassiker/>>
8. ”Afrikas solstråler kan lyse opp Europa”. NTB nyheter, 13.7.2009.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/2009/07/13/afrikas-solstraler-kan-lyse-opp-europa/>>
9. ”Kirkelig strid om jord i Mosambik”. Espen Løkeland-Stai, 8.3.2010.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/2010/03/08/kirkelig-strid-om-jord-i-mosambik/>>
10. ”Vår rolle i terroren”. S. n., 16.12.2010.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2010/12/16/var-rolle-i-terroren/>>
11. ”Rett til å undertrykke”. Torbjørn Røe Isaksen, 17.1.2011.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2011/01/17/rett-til-a-undertrykke/>>
12. ”Motvillig redningsaksjon”. Ivar A. Iversen, 19.3.2011.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2011/03/19/motvillig-redningsaksjon/>>
13. ”Benghazi rystet av eksplosjoner”. NTB nyheter, 19.3.2011.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/2011/03/19/benghazi-rystet-av-eksplosjoner/>>
14. ”Reindriften – hva slags krise?” Tor A. Benjaminsen, Svein D. Mathiesen ja Erik Reinert, 22.3.2011. <<https://www.dagsavisen.no/kultur/2011/03/22/reindriften-hva-slags-krise/>>
15. ”Kjærlighet til eget speilbilde”. Theo Koritzinsky, 8.6.2011.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2011/06/08/kjaerlighet-til-eget-speilbilde/>>
16. ”Israelskjødisk splittelse”. Einar Rebni, 7.3.2012.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2012/03/07/israelskjodisk-splittelse/>>
17. ”Sofieprisen til Eva Joly”. Ole Henrik Tveten, 21.3.2012.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2012/03/21/sofieprisen-til-eva-joly/>>

18. ”Den improviserte krigen”. Erik R. Selmer, 31.3.2012.
<<https://www.dagsavisen.no/helg/2012/03/31/den-improviserte-krigen/>>
19. ”- Islam-aksept skaper undertrykking”. Gerd Elin Stava Sandve, 11.5.2012.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2012/05/11/islam-aksept-skaper-undertrykking/>>
20. ”Juridisk kolonialisme eller universell rettferdighet?”. Anne Bitsch, 15.6.2012.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2012/06/15/juridisk-kolonialisme-eller-universell-rettferdighet/>>
21. ”Det er merkelig hvordan det fungerer”. S. n., 14.8.2012.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2012/08/14/det-er-merkelig-hvordan-det-fungerer/>>
22. ”Samfunnets døds kult og Breivik”. S. n., 26.8.2012.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2012/08/26/samfunnets-dodskult-og-breivik/>>
23. ”Reggae-stjernene stakk”. Fredrik Bjerknes, 15.9.2012.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2012/09/15/reggae-stjernene-stakk/>>
24. ”Leve revolusjonen i Syria”. Thomas Kvilhaug, 20.10.2012.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2012/10/20/leve-revolusjonen-i-syria/>>
25. ”Utvikling, handel og bærekraft”. Andrew P. Krog Lund, 5.11.2012.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2012/11/05/utvikling-handel-og-baerekraft/>>
26. ”Skatteparadis - et helvete”. R. A., 6.11.2012.
<<https://www.dagsavisen.no/rogaland/nyheter/stavanger/2012/11/06/skatteparadis-et-helvete/>>
27. ”Hele verdens anti-imperialist”. Ivar A. Iversen, 7.3.2013.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2013/03/07/hele-verdens-anti-imperialist/>>
28. ”It’s the economy, stupid”. Ada Nissen, 20.3.2013.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2013/03/20/its-the-economy-stupid/>>
29. ”Ingen norsk krigsdeltakelse i Mali”. Reza Rezaee, 15.5.2013.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2013/05/15/ingen-norsk-krigsdeltakelse-i-mali/>>
30. ”Valget i Zimbabwe: Vanskelige løsninger”. Ocean Marambanyika, 30.7.2013.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2013/07/30/valget-i-zimbabwe-vanskelige-losninger/>>
31. ”Snowden, servilitet og suverenitet”. Joakim Møllersen, 5.8.2013.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2013/08/05/snowden-servilitet-og-suverenitet/>>

32. ”Kambodsja - sørøst-Asias heteste reisemål”. Mikael Persson, 19.10.2013.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2013/10/19/kambodsja-sorost-asias-heteste-reisemal/>>
33. ”Belfast-familier venter fortsatt på rettferdighet”. Eddie Whyte, 20.12.2013.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2013/12/20/belfast-familier-venter-fortsatt-pa-rettferdighet/>>
34. ”Kinesisk imperialisme i Afrika?”. Sjur Papazian, 13.1.2014.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2014/01/13/kinesisk-imperialisme-i-afrika/>>
35. ”Materiell romantikk”. Oda Bhar, 27.1.2014.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2014/01/27/materiell-romantikk/>>
36. ”Stian Bromarks kollektive straff er et presseetisk overtramp”. Frode Klettum, 6.2.2014.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2014/02/06/stian-bromarks-kollektive-straff-er-et-presseetisk-overtramp/>>
37. ”- Vi må ha mot til å si ifra”. Vegard Anders Skorpen, 19.2.2014.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/navn-i-nyhetene/2014/02/19/vi-ma-ha-mot-til-a-si-ifra/>>
38. ”Arveoppgjør i hundre”. Espen Løkeland-Stai, 2.8.2014.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2014/08/02/arveoppgjor-i-hundre/>>
39. ”Hvorfor kriger USA?”. Henrik Slagsvold, 6.10.2014.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2014/10/06/hvorfor-kriger-usa/>>
40. ”Noble hvite menn”. Gerd Elin Stava Sandve, 10.10.2014.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2014/10/10/noble-hvite-menn/>>
41. ”«Skal vi late som om mennesker ikke dør eller skal vi gjøre noe?»” Jens Marius Sæther, 29.11.2014. <<https://www.dagsavisen.no/helg/2014/11/29/skal-vi-late-som-om-mennesker-ikke-dor-eller-skal-vi-gjore-noe/>>
42. ”- Ytringsfrihet er en trussel”. Roger Hercz, 9.1.2015.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/2015/01/09/ytringsfrihet-er-en-trussel/>>
43. ”Islamsk Ekstremisme og polarisering av Vestlig samfunn”. Afshin Ismaeli, 26.1.2015.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2015/01/26/islamsk-ekstremisme-og-polarisering-av-vestlig-samfunn/>>
44. ”Frykten for å bli stemplet”. Ali A. Rizvi, 2.2.2015.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2015/02/02/frykten-for-a-bli-stemplet/>>
45. ”Tyskernes Hellas”. Alexander Zlatanov Ibsen, 11.2.2015.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2015/02/11/tyskernes-hellas/>>

46. ”Ser økende jødisk-muslimsk hat”. Gerd Elin S. Sandve, 3.3.2015.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2015/03/03/ser-okende-jodisk-muslimsk-hat/>>
47. ”Pusteøvelser for en plaget tid”. Rune Berglund Steen, 9.4.2015.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2015/04/09/pusteovelsler-for-en-plaget-tid/>>
48. ”2015 er kvinnes år i Afrika”. Bodil Maal, 30.4.2015.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2015/04/30/2015-er-kvinnenes-ar-i-afrika/>>
49. ”Hvem eier historien?”. Roger Hercz, 26.5.2015.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2015/05/26/hvem-eier-historien/>>
50. ”Uten gode alternativer”. Roger Hercz, 28.9.2015.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2015/09/28/uten-gode-alternativer/>>
51. ”Tror på Palestina, tross alt”. Gerd Elin S. Sandve, 7.10.2015.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/boker/2015/10/07/tror-pa-palestina-tross-alt/>>
52. ”Rot for Rowling”. Gerd Elin Stava Sandve, 12.3.2016.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2016/03/12/rot-for-rowling/>>
53. ”Konkurrerende Ideologier: Islamisme vs Pan-arabisme”. Afshin Ismaeli, 22.3.2016.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/2016/03/22/konkurrerende-ideologier-islamisme-vs-pan-arabisme/>>
54. ”En ørkenvandrer”. Gerd Elin Stava Sandve, 13.5.2016.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2016/05/13/en-orkenvandrer/>>
55. ”Frykt og avsky i Berlin”. Mode Steinkjer, 18.2.2017.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/2017/02/18/frykt-og-avsky-i-berlin/>>
56. ”Menn som dreper kvinner”. Gerd Elin Stava Sandve, 10.3.2017.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2017/03/10/menn-som-dreper-kvinner/>>
57. ”Kvinnekåringer og sympatiske majoritetsforbilder i moteriktige t-skjorter”. Sonia Muñoz Llort, 27.3.2017. <<https://www.dagsavisen.no/debatt/2017/03/27/kvinnekaringer-og-sympatiske-majoritetsforbilder-i-moteriktige-t-skjorter/>>
58. ”Verden i Venezia”. Lars Elton, 19.5.2017.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2017/05/19/verden-i-venezia/>>
59. ”– Håper han kan overraske”. Roger Hercz, 22.5.2017.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/2017/05/22/haper-han-kan-overraske/>>
60. ”Hvordan ikke snakke om afrikansk litteratur”. Ainehi Edoro, 23.5.2017.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/2017/05/23/hvordan-ikke-snakke-om-afrikansk-litteratur/>>

61. ”Museumsbesøk til andre galakser”. Erik Valebrokk, 14.7.2017.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2017/07/14/museumsbesok-til-andre-galakser/>>
62. ”Verdiløse menn og kvinner”. Maren Sæbø, 7.8.2017.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/2017/08/07/verdilose-menn-og-kvinner/>>
63. ”Troll under lupen”. Lars Elton, 18.9.2017.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2017/09/18/troll-under-lupen/>>
64. ”Slår hull på myten: – Jihadistene i Vesten er ikke dårlig integrert”. Tone Magni F. Vestheim, 21.10.2017. <<https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/2017/10/21/slar-hull-pa-myten-jihadistene-i-vesten-er-ikke-darlig-integrert/>>
65. ”En ABC for Vietnam”. Lars West Johnsen, 24.10.2017.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/2017/10/24/en-abc-for-vietnam/>>
66. ”– Alle assosierer afroamerikansk kultur med kulhet”. Gerd Elin Stava Sandve, 7.3.2018.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/boker/2018/03/07/alle-assosierer-afroamerikansk-kultur-med-kulhet/>>
67. ”– Afrikanere må bli der de er”. Gerd Elin Stava Sandve, 19.6.2018.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2018/06/19/afrikanere-ma-bli-der-de-er/?purchasedSuccess=true>>
68. ”Hverdagskåbbåy hilser fra nord”. Siri Narverud Moen, 30.7.2018.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2018/07/30/hverdagskabbay-hilser-fra-nord/>>
69. ”– En hyllest til det å drømme”. Toril Haugen, 6.8.2018.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2018/08/06/en-hyllest-til-det-a-dromme/>>
70. ”Asia kvesser kniver og klør”. Torbjørn Færøvik, 4.9.2018.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/2018/09/04/asia-kvesser-kniver-og-klor/>>
71. ”Hva skal Kina gjøre nå?” Torbjørn Færøvik, 9.10.2018.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/2018/10/09/hva-skal-kina-gjore-na/>>
72. ”Joshua French på scenen med Kongo-saken for første gang”. Bernt Erik Pedersen, 15.10.2018. <<https://www.dagsavisen.no/rogaland/nyheter/2018/10/15/joshua-french-pa-scenen-med-kongo-saken-for-forste-gang/>>
73. ”French: – Jeg skriver ferdig boka nå”. Bernt Erik Pedersen, 17.10.2018.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2018/10/17/french-jeg-skriver-ferdig-boka-na/>>
74. ”«Black Earth Rising»: Spennende, gripende og mystisk”. Reidar Spigseth, 7.2.2019.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/2019/02/07/black-earth-rising-spennende-gripende-og-mystisk/>>

75. ”Den falske positivismen”. Ola Arve Solstad, 14.5.2019.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/2019/05/14/den-falske-positivismen/>>
76. ”Dagens korte innlegg”. Carl I. Hagen, Johannes Akkerhaugen, Geir Martinussen ja Jarle Simsen, 3.6.2019. <<https://www.dagsavisen.no/debatt/2019/06/03/dagens-korte-innlegg/>>
77. ”Stikker hull på norske verkebyller”. Mode Steinkjer, 11.6.2019.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2019/06/11/stikker-hull-pa-norske-verkebyller/>>
78. ”– Bøker kan vekke folks empati”. Gerd Elin Stava Sandve, 19.6.2019.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2019/06/19/boker-kan-vekke-folks-empati/>>
79. ”Politisk krise etter chatte-skandale”. Ingeborg Grindheim Slinde, 24.7.2019.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/2019/07/24/politisk-krise-etter-chatte-skandale/>>
80. ”Verdens lunger brenner”. S. n., 23.8.2019.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/leder/2019/08/23/verdens-lunger-brenner/>>
81. ”Brasil sier nei til Amazonas-hjelp fra G7-landene”. NTB nyheter, 27.8.2019.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/2019/08/27/brasil-sier-nei-til-amazonas-hjelp-fra-g7-landene/>>
82. ”Nobelprisens dilemma”. Gerd Elin Stava Sandve, 9.10.2019.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/boker/2019/10/09/nobelprisens-dilemma/>>
83. ”Massegrav med 6.000 lik funnet i Burundi”. NTB nyheter, 15.2.2020.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/2020/02/15/massegrav-med-6000-lik-funnet-i-burundi/>>
84. ”«Nei til legitimering av okkupasjon og apartheid»”. Knut-Jarl Rødje, 27.2.2020.
<<https://www.dagsavisen.no/demokraten/debatt/2020/02/27/nei-til-legitimering-av-okkupasjon-og-apartheid/>>
85. ”Grønn kolonialisme”. Andrew P. Krog Lund, 16.6.2020.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/2020/06/16/gronn-kolonialisme/>>
86. ”Omstridt Roosevelt-monument fjernes i USA”. NTB nyheter, 22.6.2020.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/2020/06/22/omstridt-roosevelt-monument-fjernes-i-usa/>>
87. ”Italiensk kurator til Momentum 2021”. Paul Norberg, 8.7.2020.
<<https://www.dagsavisen.no/moss/nyheter/2020/07/08/italiensk-kurator-til-momentum-2021/>>

88. ”Filmanmeldelse «Zombi Child»: Noe så sjeldent som en minneverdig, sosialrealistisk zombiefilm”. Espen Svenningsen Rambøl, 4.9.2020.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/film/2020/09/04/filmanmeldelse-zombi-child-noe-sa-sjeldent-som-en-minneverdig-sosialrealistisk-zombiefilm/>>
89. ”Her er poeten som trollbandt en hel verden”. Gerd Elin Stava Sandve, 21.2.2021.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/boker/2021/01/21/her-er-poeten-som-trollbandt-en-hel-verden/>>
90. ”I lange perioder var Vinduet stengt mot verden”. Bernt Erik Pedersen, 3.6.2021.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2021/06/03/i-lange-perioder-var-vinduet-stengt-mot-verden/>>
91. ”Ny podkast-serie: – Det begrepet du sikter til er jo dypt rasistisk”. Hanne Mauno, 18.8.2021. <<https://www.dagsavisen.no/kultur/2021/08/18/ny-podkast-serie-det-borsta-negerkonge-for-det-skrev-astrid-lindgren/>>
92. ”«Dune» er vår tids «Star Wars» for voksne”. Espen Svenningsen Rambøl, 14.9.2021.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2021/09/14/dune-er-var-tids-star-wars-for-voksne/>>
93. ”Den perfekte kapitalist”. Heidi Nordby Lunde, 12.11.2021.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/kommentar/2021/11/12/den-perfekte-kapitalist/>>
94. ”Han er del av det jævla mangfoldet. Og har fått med seg flere”. Gerd Elin Stava Sandve, 20.11.2021. <<https://www.dagsavisen.no/kultur/boker/2021/11/20/han-er-del-av-det-jaevla-mangfoldet-og-har-fatt-med-seg-flere/>>
95. ”Dagsavisen oppsummerer 2021. Her er Mode Steinkjers album”. Mode Steinkjer, 19.12.2021. <<https://www.dagsavisen.no/kultur/nyetakter/2021/12/19/dagsavisen-oppsummerer-2021-her-er-mode-steinkjers-album/>>
96. ”Kolonialismens nye klær”. Elise Åsnes ja Juliane Thorbjørnsen, 29.3.2022.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/2022/03/29/kolonialismens-nye-klaer/>>
97. ”Er ikkevold et alternativ til krigen?” Inge Eidsvåg, 26.7.2022.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/2022/07/26/er-ikkevold-et-alternativ-til-krigen/>>
98. ”Det er ikke et spøkelse”. Lisa Esohel Knudsen, 26.7.2022.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/2022/07/26/det-er-ikke-et-spokelse/>>
99. ”Miljøaktivister aksjonerer i dag”. Sissel Hoffengh, 20.9.2022.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/2022/09/20/miljoaktivister-aksjonerer-i-dag/>>
100. ”Putin: Vesten bryter alle avtaler”. NTB nyheter, 30.9.2022.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/2022/09/30/putin-vesten-bryter-alle-avtaler/>>

101. ”Den korte veien fra pietistisk kjærlighet til blindt hat”. Espen Svenningsen Rambøl, 10.2.2023. <<https://www.dagsavisen.no/kultur/2023/02/10/den-korte-veien-fra-pietistisk-kjaerlighet-til-blindt-hat/>>
102. ”Det tankeløse Nasjonalmuseet”. Henning Andersen, 21.2.2023. <<https://www.dagsavisen.no/debatt/2023/02/21/det-tankelose-nasjonalmuseet/>>
103. ”Men hvor seilte Leiv egentlig ut fra?” Jo Moen Bredeveien, 22.2.2023. <<https://www.dagsavisen.no/debatt/kommentar/2023/02/22/men-hvor-seilte-leiv-egentlig-ut-fra/>>
104. ”Har urfolk en plass i det grønne skiftet?” Henrikke Ellingsen, Susanne Normann, Hege Westskog ja Tanja Winther, 2.3.2023. <<https://www.dagsavisen.no/debatt/2023/03/02/har-urfolk-en-plass-i-det-gronne-skiftet/>>
105. ”Europeisk kolonialisme var ikke alene”. Espen Oseid Danielsen, 24.3.2023. <<https://www.dagsavisen.no/debatt/2023/03/24/europeisk-kolonialisme-var-ikke-alene/>>
106. ”– Jeg ville plante ideen om at jenter som meg også kan bli noe”. Gerd Elin Stava Sandve, 15.5.2023. <<https://www.dagsavisen.no/kultur/boker/2023/05/15/jeg-ville-plante-ideen-om-at-jenter-som-meg-ogsaa-kan-bli-noe/>>
107. ”Norge må bidra til å tette gapet mellom klimamål og handling nå!” Kathrine Sund-Henriksen ja Lillian Bredal Eriksen, 2.6.2023. <<https://www.dagsavisen.no/debatt/2023/06/02/norge-ma-bidra-til-a-tette-gapet-mellom-klimamal-og-handling-na/>>
108. ”Afrikanske land støtter kamp mot «russofobi» – ber om våpenhvile”. NTB-Reuters, 28.7.2023. <<https://www.dagsavisen.no/nyheter/verden/2023/07/28/afrikanske-land-stotter-kamp-mot-russofobi-ber-om-vapenhvile/>>
109. ”Intens teateropplevelse setter ord på det usagte”. Mode Steinkjer, 22.8.2023. <<https://www.dagsavisen.no/kultur/2023/08/22/intens-teateropplevelse-setter-ord-pa-det-usagte/>>
110. ”Veiviseren Mari Boine”. Mode Steinkjer, 29.9.2023. <<https://www.dagsavisen.no/kultur/2023/09/29/veiviseren-mari-boine/>>
111. ”Veien til Auschwitz. Og tilbake igjen”. Jo Moen Bredeveien, 21.10.2023. <<https://www.dagsavisen.no/debatt/kommentar/2023/10/21/veien-til-auschwitz-og-tilbake-igjen/>>
112. ”Stopp grønn kolonialisme”. Helene Hestad ja Daniel Homme, 27.10.2023. <<https://www.dagsavisen.no/debatt/2023/10/27/stopp-gronn-kolonialisme/>>

113. ”Antirasisme mot jødehat”. Stein Lillevolden, 28.11.2023.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/2023/11/28/antirasisme-mot-jodehat/>>
114. ”En kamp mot all rasisme”. Hatem Ben Mansour, 4.12.2023.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/2023/12/04/en-kamp-mot-all-rasisme/>>
115. ”Årets ord er «KI-generert»”. NTB, 12.12.2023.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2023/12/12/arets-ord-er-ki-generert/>>
116. ”Kan det bli krig i Latin-Amerika?” Benedicte Bull, 12.12.2023.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/kommentar/2023/12/12/kan-det-bli-krig-i-latin-amerika/>>
117. ”Hva ville Olof Palme gjort?” Anna Nordahl Carlsen, 11.2.2024.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/2024/02/11/hva-ville-olof-palme-gjort/>>
118. ”Holbergprisen til afrikansk forsker for første gang”. Mette Estep/NTB, 14.3.2024.
<<https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/2024/03/14/holbergprisen-til-afrikansk-forsker-for-forste-gang/>>
119. ”En tale til vinteren”. Aslak Borgersrud, 5.4.2024.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/kommentar/2024/04/05/en-tale-til-vinteren/>>
120. ”Varsler nye grep mot rasisme i arbeidslivet: – Mangler vilje og kunnskap”. Hina Aslam, 25.4.2024. <<https://www.dagsavisen.no/nyheter/2024/04/25/varsler-nye-grep-mot-rasisme-i-arbeidslivet-mangler-vilje-og-kunnskap/>>
121. ”Mentale skrik sprenger norsk teater innenfra”. Mode Steinkjer, 2.5.2024.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/2024/05/02/mentale-skrik-sprenger-norsk-teater-innenfra/>>
122. ”Høyre om?” Linn Stalsberg, 9.5.2024.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/kommentar/2024/05/09/hoyre-om/>>
123. ”– Rasismen tar fra oss nyansene”. Kari Kristensen, 6.6.2024.
<<https://www.dagsavisen.no/kultur/rasismen-tar-fra-oss-nyansene/6770768>>
124. ”Kunsten å leve i brytningstid”. Lan Marie Nguyen Berg, 27.6.2024.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/kommentar/2024/06/27/kunsten-a-leve-i-brytningstid>>
125. ”Israels største våpen”. Dillon Ozuna, 29.7.2024.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/2024/07/29/israels-storste-vapen/>>
126. ”Vi bør slutte å bedrive etisk rensing”. Espen Oseid Danielsen, 20.8.2024.
<<https://www.dagsavisen.no/debatt/2024/08/20/vi-bor-slutte-a-bedrive-etisk-rensing/>>

127. ”Det er vanskelig å hate en som forsøker å forstå deg”. Anna Aronsen Oftedal, 3.10.2024. <<https://www.dagsavisen.no/debatt/2024/10/03/det-er-vanskelig-a-hate-en-som-forsoker-a-forsta-deg/>>

TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Allard, Christina. ”Green transition or Green Colonialism? Introduction”. *Journal of Northern Studies*, 1/2025, 8–12. <<https://doi.org/10.36368/jns.v17i1.1221>>

Amaefule, Excel Obumneme ja Winner Akuabianuju Amaefule. ”Navigating the Resource Paradox: A Comparative Analysis of Neocolonial Structures and Domestic Agency in Resource-Rich Africa”. *Direct Research Journal of Social Science and Educational Studies*, 3/2025, 50–71.

Bentley, Tom. ”’Culture war’: the contradictions of conservative representations in the mnemonic battle over the British Empire”. *Handbook on the Politics of Memory*, toim. Maria Mälksoo. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2023, 334–348. <<https://doi.org/10.4337/9781800372535>>

Bertelsen, Bjørn Enge. ”Introduction: Norwegians navigating colonial orders in Africa and Oceania”. *Navigating colonial orders: Norwegian entrepreneurship in Africa and Oceania*, toim. Kirsten Alsaker Kjerland ja Bjørn Enge Bertelsen. New York; Oxford: Berghahn Books, 2015, 1–37.

Best, Antony, Jussi M. Hanhimäki, Joseph A. Maiolo ja Kirsten E. Schulze. *International History of the Twentieth Century and Beyond*. Abingdon; New York: Routledge, 2014.

Chauhan, Vijay. ”Was Mahatma Gandhi a Racist?” *Purva Mimaansa*, 1–2/2019, 71–76.

Chilisa, Bagele. *Indigenous Research Methodologies*. Los Angeles; London; New Delhi; Singapore; Washington DC: SAGE Publications, 2012.

Dale, Dorte Sofie ja Bethany Aylward. ”Facing Norwegian exceptionalism: Attitudes towards decolonisation initiatives in Norwegian public libraries”. *Journal of Librarianship and Information Science*, 2025, 1–18. <<https://doi.org/10.1177/09610006251372633>>

Dana, Karam. ”Anti-Western feelings in the Arab world and the role of exposure to the West: rethinking connection through public opinion”. *Territory, Politics, Governance*, 3/2018, 322–341. <<https://doi.org/10.1080/21622671.2017.1292946>>

Degli Esposti, Nicola. ”What happened to neocolonialism? The rise and fall of a critical concept”. *Journal of Political Ideologies*, 3/2024, 687–707. <<https://doi.org/10.1080/13569317.2024.2346193>>

- Degli Esposti, Nicola. "Assessing Western Discourse on 'Chinese Neocolonialism' in the Global South". *The International Spectator*, 2/2025, 56–72.
<<https://doi.org/10.1080/03932729.2025.2454308>>
- Dutta, Sagnik, Tahir Abbas ja Sylvia I. Bergh. "Introduction: A decolonial approach to counter-terrorism in a global context". *Global counter-terrorism: A decolonial approach*, toim. Sagnik Dutta, Tahir Abbas ja Sylvia I. Bergh. Manchester: Manchester University Press, 2025, 1–23.
- Elgvin, Olav. "Strukturell rasisme i Norge: en funksjonalistisk tilnærming til *rasisme uten rasister*". *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 1/2021, 99–105.
<<https://doi.org/10.18261/issn.1504-291X-2021-01-08>>
- Ellingsen, Henrikke Sæthre. "The Temporal-Political Dimensions of Green Colonialism through Wind Power Development as Fosen, Norway". *Human Arenas*, 2024.
<<https://doi.org/10.1007/s42087-024-00450-1>>
- Erakat, Noura. "Unfinished Business: Zionism as a Form of Racism and Racial Discrimination". *Race and the Question of Palestine*, toim. Lana Tatour ja Ronit Lentin. Stanford University Press, 2025, 1–22.
- Filiu, Jean-Pierre. "The Origins of Hamas: Militant Legacy or Israeli Tool?" *Journal of Palestine Studies*, 3/2012, 54–70. <<https://doi.org/10.1525/jps.2012.XLI.3.54>>
- Gullestad, Marianne. "Blind Slaves of our Prejudices: Debating 'Culture' and 'Race' in Norway". *Ethnos*, 2/2004, 177–203.
- Horning, Audrey. "Insinuations: Framing a New Understanding of Colonialism". *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Time Agents in a Global Arena*, toim. Madgalena Naum ja Jonas M. Nordin. New York; Heidelberg; Dordrecht; London: Springer, 2013, 297–305.
- Höglund, Johan. "Revenge of the Trolls. Norwegian (Post) Colonial Gothic". *Edda, Scandinavian Journal of Literary Research*, 2/2017, 115–129.
- Kalsås, Vidar Fagerheim. "Frå norsk eksepsjonalisme til provinsialisering av det norske? Didaktiske mogelegheiter med postkoloniale perspektiv". *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, 3/2024, 30–46.
- Katajisto, Kati. "Poliittisen historian monitahoinen tulkintakehikko". *Avaimia menneisyyteen – Opas historiantutkimuksen menetelmiin*, toim. Mirkka Danielsbacka, Matti O. Hannikainen ja Tuomas Tepora. Helsinki: Gaudeamus, 2022, 89–111.
- Keskinen, Suvi, Diana Mulinari, Sari Irni ja Salla Tuori (toim.). *Complying With Colonialism: Gender, Race and Ethnicity in the Nordic Region*. Farnham, Surrey: Taylor & Francis, 2009. <<https://doi.org/10.4324/9781315573212>>

- Khan, Rabea M. "Race, coloniality and the post 9/11 counter-discourse: Critical Terrorism Studies and the reproduction of the Islam-Terrorism discourse". *Critical Studies on Terrorism*, 4/2021, 498–501. <<https://doi.org/10.1080/17539153.2021.1983112>>
- Khan, Rabea M. "The coloniality of the religious terrorism thesis". *Review of International Studies*, 4/2025, 567–586. <<https://doi.org/10.1017/S0260210523000517>>
- Kärnylä, Ilkka. "Merkitysten ja muutoksen tutkimus käsitehistoriallisesti". Avaimia menneisyyteen – Opas historiantutkimuksen menetelmiin, toim. Mirkka Danielsbacka, Matti O. Hannikainen ja Tuomas Tepora. Helsinki: Gaudeamus, 2022, 112–130.
- Lahti, Janne. "Jälkikoloniaalinen tutkimusote ja historia". *Avaimia menneisyyteen – Opas historiantutkimuksen menetelmiin*, toim. Mirkka Danielsbacka, Matti O. Hannikainen ja Tuomas Tepora. Helsinki: Gaudeamus, 2022, 179–195.
- Latif, Muhammad Asad. "The identity of religion always comes up: the war, the mass media and the reproduction of Muslim identity in the west". *Social Network Analysis and Mining*, 1/2024, Article 201. <<https://doi.org/10.1007/s13278-024-01354-2>>
- Lehtola, Veli-Pekka. "Sámi Histories, Colonialism, and Finland". *Arctic Anthropology*, 2/2015, 22–36.
- Li, Xiaofan Amy. "Introduction: From the Exotic to the Autoexotic". *PMLA: Publication of the Modern Language Association of America*, 2/2017, 392–396. <<https://doi.org/10.1632/pmla.2017.132.2.392>>
- Loftsdóttir, Kristín ja Lars Jensen. "Introduction: Nordic Exceptionalism and the Nordic 'Others'". *Whiteness and Postcolonialism in the Nordic Region: Exceptionalism, Migrant Others and National Identities*, toim. Kristín Loftsdóttir ja Lars Jensen. Abingdon; Oxon: Taylor and Francis, 2012, 1–12.
- Lümmen, Jule ja Aram Ziai. "Introduction: Global Partnerships and Neocolonialism". *Global Partnerships and Neocolonialism*, toim. Aram Ziai, Praveen Jha ja Jule Lümmen. Cham: Palgrave Macmillan, 2025, 1–19.
- Marjanen, Jani ja Pasi Ihalainen. "Käsitehistoria tutkimusasetteenä". *Sanat siltana menneeseen: Kielelliset lähestymistavat historiantutkimuksessa*, toim. Pasi Ihalainen ja Heli Valtonen. Helsinki: Gaudeamus, 2022, 65–91.
- Merivirta, Raita. "Shikarilla brittiläisessä Intiassa ja Nepalissa – C. G. E. Mannerheimin tiikerinmetsästysmatkat ja kolonialismi". *Historiallinen Aikakauskirja*, 4/2020, 451–465.
- Mälksoo, Maria. "Politics of memory: a conceptual introduction". *Handbook on the Politics of Memory*, toim. Maria Mälksoo. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2023, 1-16. <<https://doi.org/10.4337/9781800372535>>

- Purtschert, Patricia, Francesca Falk ja Barbara Lüthi, "Switzerland and 'Colonialism without Colonies': Reflections on the Status of Colonial Outsiders". *Interventions*, 2/2016, 286–302. <<https://doi.org/10.1080/1369801X.2015.1042395>>
- Rao, Rahul. "Gandhi falling ... and rising". *Journal of Historical Geography*, 82/2023, 1–10. <<https://doi.org/10.1016/j.jhg.2023.07.001>>
- Rogan, Eugene L. *The Arabs: A History*. New York: Basic Books, 2009.
- Sandström, Camilla. "Green transformation or green colonialism: contrasting perspectives on how to address the climate and nature crisis". *Tidskriftet Utmark*, 1/2024, 126–138.
- Smith, Linda Tuhiwai. *Decolonizing Methodologies: Research and Indigenous Peoples*. London, New York, New Delhi, Oxford ja Sydney: Bloomsbury Academic & Professional, 2012.
- Thomas, Paul ja Jocelyne Von Hof. "Norway's involvement in the transatlantic slave trade: a discourse analysis of media coverage and implications for education". *Cogent Social Sciences*, 1/2024, 1-14. <<https://doi.org/10.1080/23311886.2024.2331418>>
- Thomas, Paul. *Too Black to Be Here? Exploring Racism in Norway through Four Critical Case Studies*. Leeds: Emerald Publishing, 2025. <<https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/104262>>
- Vinogradova, Svetlana. "Russian Sámi in Context of Indigenous Security". *Understanding the Many Faces of Human Security*, Leiden: Brill | Nijhoff, 2016, 190–210. <https://doi.org/10.1163/9789004314399_013>
- Vuori, Jaana. "Mediatekstit". *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*, toim. Jaana Vuori. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietokirjasto, 2021. <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/mediatekstit/>> [luettu 10.2.2026].
- Zhao, Suisheng. "A Neo-Colonialist Predator or Development Partner? China's engagement and rebalance in Africa". *Journal of Contemporary China*, 23/2014, 1033–1052. <<https://doi.org/10.1080/10670564.2014.898893>>

MUUT LÄHTEET

- "About the wind farms on Fosen and the Supreme Court judgment". Norwegian Human Rights Institution. <<https://www.nhri.no/en/2023/about-the-wind-farms-on-fosen-and-the-supreme-court-judgment/>> [luettu 3.12.2024].
- "blendahvit". Det Norske Akademiske Ordbok. <<https://naob.no/ordbok/blendahvit>> [luettu 19.3.2026].

- ”Dagsavisen”. Store norske leksikon. <<https://snl.no/Dagsavisen>> [luettu 3.2.2026].
- ”Exceptionalism”. Cambridge Dictionary. <<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/exceptionalism>> [luettu 20.12.2024].
- ”Fjellheim ute av fokus”. Øyvind Ravna, Nordnorsk debatt, 2.5.2023. <<https://www.nordnorskdebatt.no/fjellheim-ute-av-fokus/o/5-124-242129>> [luettu 4.1.2025].
- ”Fjellheim uten troverdighet i debatten om samisk forskning”. Inger Marie Holm, Nordnorsk debatt, 15.5.2023. <<https://www.nordnorskdebatt.no/fjellheim-uten-troverdighet-i-debatten-om-samisk-forskning/o/5-124-244589>> [luettu 4.1.2025].
- ”Forskning uten vidvinkel”. Skjalg Fjellheim, Nordnorsk debatt, 27.4.2023. <<https://www.nordnorskdebatt.no/forskning-uten-vidvinkel/o/5-124-241611>> [luettu 4.1.2025].
- ”Hvordan reflekterer du over egen makt, Skjalg Fjellheim?” Anna-Maria Stenseth ja Anna Loppacher, Nordnorsk debatt, 12.5.2023. <<https://www.nordnorskdebatt.no/hvordan-reflekterer-du-over-egen-makt-skjalg-fjellheim/o/5-124-242861>> [luettu 4.1.2025].
- ”Hvor kommer nyhetene fra?” Mediebedriftenes landsforening. <<https://www.mediebedriftene.no/avisheftet-mitt-mediekompaset-bokmal/hvor-kommer-nyhetene-fra/>> [luettu 12.11.2024].
- ”høyresiden”. Store norske leksikon. <https://snl.no/h%C3%B8yresiden_-_politikk> [luettu 16.3.2026].
- ”Just transition or ’green colonialism’?” Saamelaisneuvosto ja Amnesty Internationalin raportti, 2025. <https://www.amnesty.fi/app/uploads/2025/01/final_just-transition-or-green-colonialism- web-1.pdf>
- ”Leiv Eiriksson oppdager Amerika”. Store norske leksikon. <https://snl.no/Leiv_Eiriksson_oppdager_Amerika> [luettu 3.1.2025].
- Melding til Stortinget 31 (2018–2019) - Samisk språk, kultur og samfunnsliv, Kapittel 2: Samiske tall, 21.6.2019. <<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-31-20182019/id2660993/?ch=2>> [luettu 7.1.2025].
- ”Nettavisen”. Store norske leksikon. <<https://snl.no/Nettavisen>> [luettu 22.3.2026].
- ”Nettavisen-redaktør blant de best likte kommentatorene”. Trond Lepperød, Nettavisen, 9.4.2018. <<https://www.nettavisen.no/na24/propaganda/nettavisen-redaktor-blant-de-best-likte-kommentatorene/s/12-95-3423435218>> [luettu 22.10.2024].

- ”Nettavisen øker mest av avisene i Norge”. Pål Nisja Wilhelmsen ja Even Hye T. Barka, Nettavisen, 25.5.2023. <<https://www.nettavisen.no/nyheter/nettavisen-oket-mest-av-avisene-i-norge/s/5-95-1115331>> [luettu 8.10.2024].
- ”norske politiske partier”. Store norske leksikon. <https://snl.no/norske_politiske_partier> [luettu 16.3.2026].
- ”Palestinian Rockets in May Killed Civilians in Israel, Gaza”. Human Rights Watch, 12.8.2021. <<https://www.hrw.org/news/2021/08/12/palestinian-rockets-may-killed-civilians-israel-gaza>> [luettu 31.1.2025].
- ” – Samarbeidet med samer på russisk side er hardt rammer av Russlands krig”. Astrid Edvardsen, High North News, 2.9.2023. <<https://www.highnorthnews.com/politikk/samarbeidet-med-samer-pa-russisk-side-er-hardt-rammet-av-russlands-krig/116526>> [luettu 18.2.2026].
- ”Tappio Altajoella johti uudistuksiin – mutta vasta pitkän ajan kuluessa”. Tiedetoimittaja 3/2024. <<https://www.tiedetoimittajat.fi/tappio-altajoella-johti-uudistuksiin-mutta-vasta-pitka-ajan-kuluessa/>>
- ”venstresiden”. Store norske leksikon. <https://snl.no/venstresiden_-_politikk> [luettu 16.3.2026].

Liitteet

Liite 1. Taulukko primääriaineiston artikkelityyppien lukumäärästä ja julkaisuvuosista

Taulukko 1 Primääriaineiston artikkelityyppien lukumäärät ja julkaisuvuodet

Kolumni (norj. *kommentaren*) merkitsee lehden toimittajakuntaan kuuluvan kirjoittamaa artikkelia. Mieli­pidekirjoitus (norj. *debattinnlegg*) on ulkopuolisen tekijän kirjoittama teksti. Muut ovat esimerkiksi uutisia, haastatteluja tai arvosteluja.

Lehden nimi	Artikkelityyppi	2004– 2006	2007– 2009	2010– 2012	2013– 2015	2016– 2018	2019– 2021	2022– 2024
Dagsavisen (127)	Kolumni	0	1	0	0	1	4	5
	Mieli­pidekirjoitus	1	0	11	18	8	4	14
	Muu	4	2	7	7	13	14	13
Nettavisen (52)	Kolumni	-	0	0	0	0	1	6
	Mieli­pidekirjoitus	-	0	0	0	1	4	4
	Muu	-	3	3	5	2	12	11
Yht. 179		5	6	21	30	25	39	53